

İKTİSAT

DERGİSİ

ARALIK
1976

İ.Ü. İKTİSAT FAKÜLTESİ MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

40. YIL

İKTİSATÇILAR HAFTASI

ÖZEL SAYI

SAYI : 150
CİLT : 25
750 KURUŞ

Gerçek Kültür
hazinesi

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İKTİSAT DERGİSİ

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI CEMİYETİ YAYIN ORGANIDIR

İktisaden zayıf bir millet fakrû sefaletten kurtulmaz; Kuvvetli bir medeniyete, refah ve saadete kavuşamaz; İctimai ve Siyasi felâketlerden yakasını kurtaramaz.

K. ATATÜRK

Cemiyet Adına Sahibi : Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN

CİLT : XXV

Yazı İşleri Müdürü : Şeref ÖZGENÇİL

ARALIK 1976

İdare Yeri : Tünel Galip Dede Cad. No. 48/1

SAYI : 150

Telefon : 44 04 36 - 49 89 03 - 44 48 63

Fiatı 750 kuruş

P. K. 599 Karaköy/İst.

Yıllık : 90 - 6 Aylık - 45 TL.

Basıldığı yer : YENİLİK BASIMEVİ

ÖZEL SAYI

İÇİNDEKİLER

2. Görüş Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN
4. İktisat Fakültesinin Kuruluşunda büyük emeği geçen
Prof. Dr. F. Neumark'ın izlenimleri Fritz NEUMARK
9. 40. Yıl İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi ***
16. İktisat Fakültesinin 40. Kuruluş Yıldönümü ve 3.
İktisatçılar haftası kutlandı ***
29. Dünya Bunalımı nasıl sona erebilir Açık Oturum

Görüş

1976 yılını bitirirken mutlu bir yıldönümünü kutladık. Bu, 14 Aralık 1936 yılında kurulan İktisat Fakültemizin 40. kuruluş yıldönümüydü.

Bilindiği gibi, iktisat ilminin üniversiteler yapısı içinde bağımsız iktisat fakülteleri kanalıyla okutulmasının geçmişi pek eski değildir. Bu bakımdan, birkaç istisna dışında, 40. yılını dolduran İktisat Fakültemizin varlığı gerçekten çok önemsenmesi ve değerlendirilmesi gereken bir olaydır. Mezunlar Cemiyetimizin tertiplediği ve 13-18 Aralık tarihleri arasında yapılan III. İktisatçılar Haftası'nın büyük ilgi görmesi yanında, günümüzün sayılı iktisatçılarından Lord Profesör Nicholas Kaldor'un ilginç bir tebliğle bu toplantılara katılmasını bir rastlantı kabul etmek doğru değildir. Biz iktisatçılara kıvanç veren büyük ilgi, mutlu yıldönümü olayının geniş çaplı değerlendirilmesinin en belirgin göstergesidir.

Genellikle yaygın bir yanılgı vardır. Adeta, kökleşmiş diyebileceğimiz bu yanılgı, teori ile uygulamayı birbirinden ayıran, daha doğrusu birbirinden ayrı görmek isteyen

bir eğilimin ürünüdür. Aslında, teori ile uygulamayı birbirinden ayrı veya kopuk düşünme olanağı yoktur. Teori ile uygulama bir bütün oluşturmak zorundadır. Diğer bir deyişle, uygulamayı teorinin doğal bir uzantısı niteliğinde görmek gerekir. Teorisiz bir uygulamayı kabul etmek veya savunmak demek, tüm teorik bilgilerin, adeta bir çeşit hobi'ye sahip kişilerce üretildiğini ve bu hobi'lerini tatmin yolunda kullandıklarını söylemekle eş anlamlı demektir. Teori ve uygulama kesinlikle birbirinden ayrılmaz.

Türk ekonomisi, bu konuda en ıgınc örneklerden biridir. Türkiye'de, uzun dönem açısından, iktisat politikasının başarılı olduğunu ileri sürme olanağı pek yoktur. Durumu somutlaştırmak mümkündür. İkinci Dünya savaşının bitiminde Yunanistan'ın kişi başına düşen gelir miktarı 68 dolarken, Türkiye 157 dolarlık bir düzeyde idi. Günümüzde Türkiye'nin kişi başına geliri cari fiyatlarla ancak 1000 dolara yaklaşırken, sıcak savaşın bütün olumsuz etkilerini yüklenmiş Yunanistan'da bu rakam 2000 dolar dolayındadır.

Ancak, ülkemizde iktisadın ve iktisatçının öneminin anlaşılmaya başlandığını ve giderek artan bir eğilim içine girdiğini belirten göstergeler ortaya çıkmaktadır. Özellikle haftamıza gösterilen ilgiyi, büyük ölçüde, buna bağlayabiliriz. Bu konudaki zihniyet değişmesinin çok olumlu ve büyük bir aşama olduğunu kabul etmek gerekir.

Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN

İktisat Fakültesi'nin kuruluşunda büyük emeği geçen Prof. Dr. F. Neumark'ın izlenimleri

Fritz NEUMARK

Bundan takriben 40 yıl önce Türkiye'ye geldiğim vakit, İstanbul Üniversitesinde hakikî, modern anlamda bir İktisat tedrisatı hemen hemen yoktu. Esasen İktisat ve Maliye ancak Hukuk Fakültesi kadrosu içinde öğretilmekte idi. Bundan başka, derslerin çoğu, az çok eskimiş ultra-liberal Fransız iktisat okulunun muhteva ve zihniyetini aksettirmekte idi. Bu zihniyet ise, Kemalist Türkiye'nin yeni görev ve amaçlarına pek te uygun değildi. Nihayet, kütüphanedeki iktisat kitapları ekseriyetle klâsik Fransız tretelerle bunların Türkçe tercümeleri ve - kısmen daha eski harflerle basılmış olan - bazı Türk momonograflerinden ibaretti.

Wilhelm Röpke, Alexander Rüstow, Gerhard Kessler, Alfred Isaac ve ben tâ İstanbul Üniversitesinde faaliyetimize başladığımız zamandanberi sözü geçen hali değiştirmeye gayret sarfettik. Ve çok şükür, derhal Türk meslekdaşlarımızın çoğunun anlayışını ve

beraber çalışma arzusunu bulduk. Bu münasebetle bilhassa Ömer Celal Sarc, Muhlis Ete, Sabri Ülgener, Orhan Tuna ve Ahmet Ali Özen'i zikretmek gerekir. Bunlardan çoğu Alman veya İsviçre üniversitelerinde okumuş olduktan başka, İngiliz-Amerikan ekonomi literatürüne de az çok vâkıftı. Neticede, birkaç yıl sonra, derinleştirilmiş, modern iktisat ilmine ve memleketin ihtiyaçlarına daha uygun ve Hukuk Fakültesinden bağımsız bir Fakültenin tesisine zaruret olduğu düşüncesi tedricen yayınlamıştır. Üstelik, bir yandan, birer iktisat ve Maliye Enstitüsü kuruluşu ve öbür yandan, tam mânasıyla ilmî bir karakter arzeden bir İktisat Fakültesi Mecmuası'nın çıkarılması arzuya değer addediliyordu. Gerek Sabri Ülgener'le Ziyaettin Fahri Findıkoğlu, gerek Kessler ve Rüstow o zaman henüz çok genç bir ilim olan sosyolojiye de lüzumlu dikkat edilmesine çalışmışlardır. Buna ek olarak, Ömer Lütfi Barkan ekonomi tarihine müteallik değerli dersler ve neşriyatıyla o disipline de gerekli önemi vermiştir.

Takriben 20 yıl sonra Alman iktisatçıları çeşitli sebepler ile ve tarihlerde, ikinci vatani atfettikleri sevgili Türkiye'yi terkettiler zaman ve fazlasıyla, müteakip 20 senede İstanbul'daki İktisat tedrisot'yle araştırmaları başta olmak üzere, bunları temsil eden Türk ekonomistleri genel olarak dünyaca tanınmış yüksek bir seviyeye erişmiş olduklarını söyleyebilmekle pek çok bahtıyarım. Bu hakikat, büyük Atatürk tarafından 1933 te İstanbul'a çağırılan yabancı profesörlere verilen vazifenin başarıyla ifa edilmiş olduğuna bir delildir. Sözü geçen vazife, o profesörlerin belli bir müddet içinde kürsülerini iyi yetiştirilmiş genç, Türk iktisatçılarına terketmekten ibaretti.

✱

Başlangıçta, bazı Hukukçu meslektaşlarımız özel bir İktisat Fakültesinin kurulmasını pek te hoş görmemekte idiler. Fakat memnurlukla belirtmek isterim ki, Hukukçuların çoğu nihayet, istihdaf ettiğimiz amaca engel olmamış, belki bize yardım etmişlerdir. Bu hususta her şeyden önce İstanbul Üniversitesi'nin o zamanki sayın Rektörü Profesör Cemil Bilsel'i anmak gerekir. Filhakika, geniş ölçüde bu zâtin olağanüstü çalışma kudretiyle enerjisi sayısındadır ki, İstanbul Üniversitesi - Ankaradaki «Mülkiye Mektebi» ve sonraları yeni kuru-

lan diğer Türk üniversiteleri olduğu gibi - yabancı memleketlerde de gittikçe artan bir şöhret kazanabilmiştir.

Dışardan gelmiş olan profesörler için tabiatıyla halli zor meseleler arasında başta dil meselesi gelmekte idi. Meselâ, ben, ilk iki-üç senede, yalnız derslerle, seminerlerde değil, imtihanlarda dahî bir tercümana - ki umumiyetle, kürsüye bağlı asistanlardan biri idi - muhtaçtım. Bu münasebetle aklıma gelen küçük hatıralardan şunu zikredeceğim: İlk yılda, Hukuk Fakültesi birinci sınıf imtihanlarında bulunduğum zaman, bir talebenin sorduğum suallere verdiği cevapları tercüme eden Doçent Muhlis Ete bana dedi ki : «Hocam, şimdi size tercüme ettiğim cümlelerin talebenin söylediğinin aynısı olduğunu zannetmeyiniz; gerçekten, talebe okadar saçma şeyler anlatmıştır ki, bunları harfiyen Almancaya çevirmeğe imkân yoktur.» İmtihan zamanlarında esasen birçok garib hâdiselere rastlamak mümkündür. Meselâ günün birinde, apartımanıma gelen bir talebe dedi ki: «Hocam, iktisat teorisi yazılı imtihanında bana bir 'simit' verdiğinizizi öğrendim. Bunun sebebi yalnız, yazdığım sahifelerin bir kopyaya istinat ettiği zannınız olabilir. Halbuki ben asla böyle bir şey yapmadım. Bütün kitabınızı zaten ezber biliyorum. Lûtfen, bir tecrübe yapınız!» Ben, talebinin samimî olduğunu gördüğüm için, benim birkaç yüz sahifelik «Genel Ekonomi Teorisi» kitabımın herhangi bir sahifesini açtım ve bir cümle okumaya başladım. Bunun üzerine talebe derhal, müteakip cümleleri söylemiştir! Bu tecrübeyi birkaç defa tekrar ettikten sonra, nihayet talebinin aldatıcı metotlardan faydalanmak suretiyle değil, ancak kuru bir ezberciliğe istinaden imtihan kâğıdını doldurduğunu anladım ve buna göre notu bir «orta» seviyeye arttırmak zaruretini duydum. Demek ki bu talebe olağanüstü hafızası dolayısıyla yanlış olarak suçlu zannedildikten sonra kurtulabilmiştir. (Hiçbir orijinal fikre ve takdir kudretine sahip olmadığından tabiatıyla «iyi» bir not almasına imkân bahis konusu değildi.)

Zamanla, birkaç diğer yabancı meslekdaşlarım olduğu gibi (ki bunlar arasında Avusturyalı İktisatçı Josef Dobretsberger, Hukukçu Ernst Hirsch ve kimyager Frita Arndt bulunuyorlardı), bir yabancı için çok güç ve fakat bence fevkalâde enteresan ve güzel bir lisan olan Türkçeyi ders, imtihan ve neşriyatımda doğrudan doğruya kullanmağa muktedir oldum. Ancak şu var ki, ilkin öğrendiğim lisanla

bugün bilhassa gençler tarafından kullanılan dil arasında tedricen artan tefrikler meydana gelmiştir. Bu reform temayülleri daha 1935 yılına doğru başlamıştır. Gerçekten, 1940 ta, İstanbul Üniversitesinde beher fakültede sözde bir «terim komisyonu» kurulmuştur. Ben de, İktisat Fakültesi terim komisyonu üyelerinden birine tayin edildim. Bu işi başarmak hiç te kolay değildi. Faraza, eskimiş adde-dilen ve «Öztürkçe»ye uymayan «sermaye» terim'in yerine «kapital» mı yoksa «anamal» mı kullanmanın daha iyi olduğu meselesi birçok münakaşalara sebebiyet vermiştir. Bir iki halde, Almandan alınan terimler dahi tercih edilmiştir; böylece, objektif mânadaki «ihtiyacı» sübjektif ihtiyacdandır tefrik edebilmek üzere, birincisi için «bedarf» kelmesi, «lâzime»den daha uygun görülmüştür. Bu münasebetle şunu ilâve etmek isterim ki, Türkçeyi iyice öğrenmek yolunda sarfettiğim gayretlerde geniş ölçüde meslekdaşım sayın profesör Babanzâde Şükrü ile Sabri Ülgener ve Orhan Dikmen'in yardımlarından istifade ettim.

*

İktisat Fakültesi tâ ihdas edilmesindenberi teori ile pratik arasındaki münasebetleri kuvvetlendirmek istemiştir. Bu husus belki en ziyade Maliye sahasından başka para ve kredi meseleleri alanında müşahede edilebilmiştir. İstanbul'dan ayrıldıktan sonra bu gibi gayretlerimizin Feridun Ergin, Memduh Yaşa, Bedî Feyizoğlu, Orhan Tuna ve birkaç diğer genç iktisatçılar tarafından başarı ile devam edildiğini büyük sevinçle gördüm. Başka ülkelerde ekonomistlerin Devlet idareleriyle Merkez Bankası gibi müesseselerde artan bir nüfuz kazandıkları gerçeği aynen bugünkü Türkiye'de de varittir.

Benim şahsî tecrübelerim bilhassa vergicilikle ilgili idi. Türk vergi sistemine garbî dünyada en ileri addedilen gelir vergisini ithal etmek amacı yıllarca süren hakikî bir «savaş»a sebep olmuştur. O zamanki Maliye Bakanı sayın Nurullah Esat Sümer'in verdiği direktiflere uygun olarak, bilhassa çok kıymetli ve yetkili hesap uzmanlarından arkadaşım Ali Alabek'le beraber hazırladığımız bir rapora dayanan Gelir Vergisi Kanunu 1950 yılında kabul edilmiştir. Şüphesiz, zaman geçtikçe ve ekonomik, sosyal şartlarla vergi tekniği değiştikçe, gelir vergisi kanununun da bu değişmeler - üstelik de, enflasyon gelişmesinin doğurduğu neticelere - uymak zarureti hasıl olmuş-

tur. Tabiatıyla gelir vergisine münhasır kalamıyan büyük bir vergi reformunun nekadar güç olduğu, ABD ile Almanya gibi memleketlerde son zamanlarda bu alanda yapılan tecrübelerden kolaylıkla istihraç edilebilir. Fakat İstanbul İktisat Fakültesiyle Maliye Enstitüsünün öğretim üyeleri ve eski talebesinin sözü geçen reform işlerine iştirak etmelerine ve sonunda bu gayretlerin başarılı olacağına kaniyim.

✱

Kuruluşundan 40 yıl sonra İstanbul İktisat Fakültesine baktığım zaman, bu kuruluş ile takip edilen gayenin hayranlığa değer bir ölçüde gerçekleştirilebildiğini tesbit edebiliriz. Hayatımın sonuna kadar bağlı olduğum bu fakültenin üyelerini elde ettikleri başarılarından dolayı candan tebrik etmek ve gelecekte de aynı başarı ile çalışmalarına devam edebilmeleri arzusunu ifade etmeği şerefli ve samimî bir vazife biliyorum.

Frankfurt/M, 1. XI. 1976

40. YIL İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ İKTİSAT FAKÜLTESİ 1936 - 1976

Fakültemiz, kırkıncı yıldönümündedir.

İktisat Fakültesinin kurulmasını öngören kararname, 14 Aralık 1936 da yürürlüğe girmiştir. İlk ders yılında, 15 kız ve 107 erkek öğrenci kayıt yaptırmıştır. Açılış dersini 4 Şubat 1937 de GERHARD KESSLER vermiştir. Kuruluş tarihinde İktisat Fakültesini seçen 122 öğrenciden 28'i 1940 da diploma almıştır. İlk doktora imtihanını 7 Nisan 1943 de FRITZ NEUMARK, ŞÜKRÜ BABAN, UMBERTO RICCI, İBRAHİM FAZİL PELİN ve ALEXANDRE HUSTOW'un katıldıkları bir jüri yapmıştır. Bu ilk doktora imtihanını başarıyla veren fakültemiz öğretim üyelerinden sayın Prof. Dr. Feridun Ergin'dir.

Fakültemizin hizmete açıldığı dönemde, iktisat lisans öğretiminin Türkiye'de 77 yıllık bir geçmişi vardı. Mülkiye'de 1859 danberi iktisat okutulmaktaydı. Ayrıca Fünun-u Maliye, Yüksek Ticaret, Hukuk, Edebiyat ve Yüksek Ziraat memlekete iktisat kültürü almış elemanlar yetiştirmişlerdi. 1859 - 1936 arasında SAKIZLI OHANNES, AHMET MİTHAT, SÜLEYMAN SUDİ, AHMET CEVDET, MIKAEL PORTAKALYAN, MAHMUT ESAT, ABDURRAHMAN VEFİK ve SEHAK gibi değerli hocalar ve yazarlar iktisat bilgisini yaymağa çalışmışlardı.

Tanzimat'tan 1933 Üniversite Reformuna kadar Türkiye'de Fransız kültürünün etkisi üstünlük arz ediyordu. İktisadî konulara eğilen düşünürlerin çoğu, Fransızca literatürü izliyordu. Jean-Baptiste Say, Frédéric Bestiat, Paul Leroy-Beaulieu, Clémen Colson, Charles Gide, Charles Rist ve Henry Truchy'nin görüşleri ders kitaplarına ve notlarına eskidenberi oldukça geniş ölçüde yansımaktaydı. Klâsikleri ve Manchester Sistemini benimseyenlere karşı çıkararak Himayecilik ve Millî Ekonomi Doktrinlerini savunanlar arasında da, Paul Cauwès'den esinlenenler az değildi. Lozan Ekolünden ve Genel Denge Teorilerinden derslerde söz edilmiyor gibiydi. Alman Tarihçi Ekolünün yanlısı olanlar azınlıktaydı. Anglo-Sakson ve İskandinavyalı modern iktisatçılar üzerinde henüz gereken önemle durulmuyordu.

Türkiye'de 1936 öncesi iktisat lisans öğretiminin bir özelliği, Yüksek Ticaret'te Fayolizm'in okutulmasıydı. Henri Fayol (1841-1925), firma yönetiminde rasyonalizasyon yöntemlerinin doktrinini kuran İstanbullu bir Fransızdır. Taylorizm ve Fayolizm, ekonomide yeni çığır açmış birbirini tamamlayıcı iki sistemdir. Taylorizm, On Dokuzuncu Yüzyıl sonlarından başlayarak Amerika'da geniş ölçüde uygulanmıştır. Fayolizm ise ilk Türkiye'de okutulmuş, yıllarca sonra Fransa'da müfredat programlarına girmiş ve ancak 1940'larda Amerika'da önemi anlaşılarak geliştirilmiştir.

Fakültemizin kurulduğu 1936 da, dünya ekonomisi bir dönüm noktasında bulunuyordu. Geride bırakılmış olan kriz ve depresyon yıllarında klâsik görüşlere bağlı kalmış iktisatçılar ve devlet adamları işsizliğe, eksik tüketime, satınalma gücü yetersizliğine, ihracat tıkanıklığına ve dış ödeme açıklarına tatminkâr bir çözüm yolu bulamamışlardı. Dünya paraları devalüasyon sathı mailine sürüklenmiş veya kambiyo kontrolünün gölgesine sığınmış durumdaydı. Merkez bankalarının reeskont ve açık piyasa politikaları depresyonla mücadelede etkili olmamıştı. Ancak New Deal, açık finansman yöntemleriyle yürütülse bile, harcama politikasından yararlanarak ekonominin canlandırılabilceğini göstermişti. Almanya'da ise, Dr. Schacht, malî dengeyi bozmaksızın tam çalışma koşullarını gerçekleştirmiş ve konvertibl döviz sıkıntısına rağmen dış ticaret hacmini eski düzeyinin üstüne çıkarmayı başarmıştı. Roosevelt ve Dr. Schacht'ın iktisat politikasına getirdikleri yenilikleri, John Maynard

Keynes'in teori alanında yarattığı devrim izlemişti. Genel Teori'nin yayımlanmasıyla ileride Keynes Çağı denilecek bir devrim başlamıştı.

Türkiye, aynı yıllarda iktisat siyasetine yeni bir yön çizmeğe çalışıyordu. 1929 - 1935 arasında ihracat miktarının 669 bin tondan 1 milyon 479 bin tona çıkmasına karşılık, ihracat geliri 155 milyon liradan 96 milyon liraya düşmüştü. Kriz ve depresyon yıllarında hükümet bütçe dengesini korumağa ve emisyon artışlarını önlemeğe önem vermişti. Gümrük vergileri yükseltilmiş, ithalâta miktar kısıtlamaları uygulanmış, kambiyo kontrolü konulmuş ve memur kadrolarında tensikat yapılmıştı. İktisadî Devletçilik Doktrini benimsenmiş, bir sanayi planı hazırlanmış ve devlet yatırımları genişletilmişti. Ancak özel teşebbüs erbabı inisiyatif göstermekten çekinmiş, işsizlik yaygın bir hal almış ve deflasyon müzminleşmişti. İktisadî durgunluk, Ankara çevrelerinde ağırlığını giderek artıran bir sorun haline gelmişti.

Fakültemizin açılmasına karar verilirken gerekçe olarak memleketin iktisatçılara duyduğu ihtiyaç öne sürülmüştür. Üç Türk ve beş Alman profesörü, kuruluş esnasında iktisat derslerinin yönetimini üzerlerine almışlardır. Ord. Prof. İbrahim Fazıl PELİN, Ord. Prof. Şükrü BABAN, Prof. Dr. Ömer Celâl SARC, Ord. Prof. Dr. Wilhem RÖPKE, Ord. Prof. Dr. Gerhard KESSLER, Ord. Prof. Dr. Fritz NEUMARK, Ord. Prof. Dr. Alfred ISAAC ve Ord. Prof. Dr. Alexandre RUSTOW giderek genişleyecek olan öğretim kadrolarının çekirdeğini oluşturmuşlardır. Dr. Muhlis ETE, Dr. Refii Şükrü SUVLA, Ziyaettin Fahri FINDIKOĞLU ve Ömer Lûtfi BARKAN, Fakültenin ilk doçentleridir.

Genç profesörlerden SARC 35, NEUMARK 36 ve RÖPKE 37 yaşında idiler. En yaşlı profesör 53 yaşında olmakla beraber mücadelelerle dolu bir hayatın izlerini fizyonomisinde taşıyan KESSLER'di. Yabancı hocalardan yalnız NEUMARK ile ISAAC musevi idi. Doktrin eğilimleri açısından öğretim kurulu homojen bir grup sayılamazdı. BABAN ve PELİN, Fransız kültürüyle yetişmiş profesörlerdi. SARC ve yabancı hocalar Alman kültürünü temsil ediyorlardı. Aralarında Liberalizmin, Alman Tarihçi Ekolü ile Kürsü Sosyalizminin, Sosyal Demokrasi akımının ve eklektik tutum eğilimlerin paralelleri

üzerinde veya yakınında görünenler vardı. Yabancı profesörler, Nas-yonal Sosyalizmin muhalifleri idiler. Henüz demokrasi ortamına geç-memiş bir ülkede kariyerlerine devam etmeğe mecbur kalmış yarı mülteci durumunda bulunan politika kazazadeleri idiler. Türkleri sevmeğe içtenlikle çalışan ve yararlı olabilmek için çaba harcayan bi-lim adamlarıydılar. Keynes öncesi dönemin değerli iktisatçılarından-dılar.

Türk hocaların en kıdemlisi İbrahim Fazıl PELİN idi. 1886 do-ğumluydu. Selânik idadisinde, Mülkiye'de ve Paris'te okumuştur. Aka-demik kariyere 1912 de Mülkiye'de başlamıştı. 1936-1944 arasında Hukuk ve İktisat Fakültelerinde maliye derslerini vermişti. Dikkatli ve titiz bir insandı. Kuvvetli bir kalemi vardı. Kitapları klâsik maliyenin güzel bir örneğini teşkil ederdi.

Şükrü BABAN 1888 de İstanbul'da doğmuştur. Bağdatlı bir aile-dendir. Galatasaray'da, Paris Siyasal Bilimler Okulunda ve Hukuk Fakültesinde okumuştur. Bazı diplomatik görevlerde bulunmuştur. Gazeteciliğe 1917 de başlamış ve son yıllara kadar devamlı olarak yazmıştır. 1926 da Mülkiye'de hocalığa tayin edilmiş ve 1933 de İstan-bul Üniversitesine geçmiştir. Mülkiye'de, Yüksek Ticaret'te ve İkti-sat'ta müdürlük ve dekanlık yapmıştır. 33 yıllık kariyeri boyunca du-daklarından tebessümü ve yakasından karanfili eksik olmamıştır. Ze-kâsı, nükteleri ve rahat konuşmasıyla öğrencilerin daima ilgisini top-lamıştır. Sağ eğilimli gazetelerde yazmış, fakat derslerinde bütün doktrinleri tenkit süzgecinden geçiren objektif bir davranıştan ayrıl-mamıştır. 1926 dan 1959 a kadar Türkiye'de yetişmiş olan hukukçu-lardan, iktisatçılardan ve mülkiyelilerden birçoğu onun öğrencisidir. 1959 da emekliye ayrılmıştır.

Ömer Celâl SARC, Fakültenin ilk dekanıdır ve 1948 e kadar bu görevde kalmıştır. 1901 doğumludur. Tahsiline Robert Kolej'de başla-mış ve Almanyada devam etmiştir. Akademik kariyere 1924 de Hukuk Fakültesinde müderris yardımcısı olarak başlamıştır. Werner Som-bart'ın öğrencisidir. Almanyada yetişmiş olmakla beraber Fransız ve Anglo-Sakson yazarlarını da izlemiştir. Ordinaryüs payes'ni İktisat Fakültesine geçtikten sonra almıştır. Emekliye ayrılırken kariyeri ya-rım yüzyılı doldurmak üzere idi.

Wilhelm RÖPKE, Türkiye'ye geldiğinde uluslararası ün sahibi bulunuyordu. 1899 doğumluydu. İena, Graz, Karlsruhe ve Magdeburg Üniversitelerinde görev yapmıştı. Modern Liberalizmin popüler bir temsilcisiydi. Devletçiliğe ve monopolcü Kapitalizme karşıydı ve toplumların demokratik ortamda özgür ve refahı tabana indiren bir «Üçüncü Yol» seçmeleri gerektiğini savunuyordu. Cesur ve fazilet mücadelesi yapan bir insandı. İstanbul Üniversitesinde geçirdiği dört yılda Türkçe beş eser ve inceleme kaleme almıştır. 1937 de ayrılarak Cenevre'ye yerleşmişti. Orada hocalığa devam ederken Avrupanın büyük gazetelerinde başyazılarını yayımlamıştı. Avrupa'ya gittikten sonra yazdığı kitaplar birçok dillere çevrilmiş ve geniş yankılar uyandırmıştı. İkinci Dünya Savaşından sonra adından Almanya Cumhurbaşkanlığı için söz edilmişse de, politika dışında kalmıştı. Son yıllarında kulaklarından şikâyetçi idi. 1966 da vefat ettiği vakit, 67 yaşındaydı.

Gerhard KESSLER 1883 doğumluydu. Akademik kariyere İena'da başlamıştı. 1927-1933 arasında Leipzig Üniversitesinde bulunmuştu. «Mücadele ve Kalkınma» adlı kitabı dolayısıyla Nasyonal Sosyalist rejimi görevine son vermişti. Hindenburg'un aracılığıyla tahliye edilmiş ve 1933 Aralık ayında Türkiye'ye gelmişti. Türkiye'deki hocalık süresi 18 yıldır. Üniversite'de İktisadiyat ve İctimaiyat Enstitüsünün kurucusudur. Enstitü kütüphanesindeki 50 bin eserden çoğunun fişlerini yıllarca uğraşarak kendi eliyle doldurmuştu. Politikada ve bilimde ahlâk anlayışını herşeyin üstünde tutardı. Büyük bir Türk dostu idi. Almanya'ya döndüğünde bir «Türk-Alman Dostluk Derneği» kurmuştu. 1963 de ömrünü tamamlarken yalnız bırakılmış bir insandı ve bir ihtiyarlar evinde bulunuyordu.

Fritz NEUMARK, 1900 doğumludur. Nasyonal Sosyalizm iktidara geçtikten sonra Türkiye'de yerleşmiştir. 1952 ye kadar memleketimizde kalmıştır. Dilimizi öğrenmiştir. Yaklaşık 27 Türkçe kitap ve inceleme kaleme almıştır. Ayrıca çok sayıda makale yazmıştır. Türk Gelir Vergi Sisteminin hazırlanmasına yardım etmiştir. Harp sonu dönemi Türk iktisatçıların ve maliyecilerinin yetişmesinde emeği vardır. Türkiye'den ayrıldıktan sonra, iki kez Frankfurt Üniversitesine rektör olmuştur. Türk uyrukluğundan ayrılmamış ve pasaportunu muntazam yenilemiştir. Ortak Pazar'da vergilerin harmonizasyonunu ger-

çekleştirmekle görevli komisyona başkan olmuştur ve bu komisyona Neumark'ın adı verilmiştir.

Alfred ISAAC, İktisat Fakültesine uzun yıllar hizmet etmiş olan öğretim üyelerindendi. 1888 doğumlu idi. İstanbula gelmeden önce Nürnberg Üniversitesinde bulunuyordu. Türkiye'de işletmeciliğin gelişme süreci başlangıcında sessiz fakat değerli katkıları kaydedilmişti.

RÖPKE ayrıldıktan sonra, yerine Joseph DOBRETSBERGER getirilmişti. DOBRETSBERGER, Avusturyalı bir politikacı ve bilim adamıydı. 1903 doğumluydu. Avusturya Köylü Partisi Genel Sekreterliğinde bulunmuş, Graz Üniversitesinde profesörlük yapmış Sosyal Güvenlik Bakanı olarak memleketinin yönetimine katılmıştı. Türkiye'de kısa bir süre kalmış ve iki kitap yazmıştı. İktisat Fakültesi Dergisinin ilk sayısında «Ekonominin hususî şahıslar tarafından idare edilmesinden doğan mahzurlar» başlıklı bir makalesi yayımlanmıştı. Açık ifadesi, ihatalı tahlil kabiliyeti ve konularına hâkimiyetiyle öğrencilerin saygısını kazanmıştı. Harpten sonra Graz Üniversitesi Rektörlüğüne seçilmişti. Vefat tarihi olan 1965 den az önce Komünist Partisine geçmişti.

Umberto RICCI, Yirminci Yüzyıl başlangıcının büyük isimlerindendir. 1942 de memleketimize geldiğinde, Fakültemizin ilk öğrencileri mezun olmuş bulunuyordu. 1936 kuşağından kendisini yalnız doktora bölümüne devam edenler tanımak fırsatını bulmuşlardır.

İktisat Fakültesinin ilk öğretim üyelerinden şimdiye kadar kaybettiklerimiz İbrahim FAZIL PELİN, Ahmet Ali ÖZEKEN, Refîî Şükrü SUVLA, Ziyaettin Fahri FINDIKOĞLU ve Muhlis ETE'dir. Prof. Dr. Haydar FURGAÇ, sonraki yıllarda camiamıza katılmış olan ve iktisatçıların artık aralarında görememekten üzüntü duydukları öğretim üyelerindendir.

İktisat Fakültesinin kuruluş tarihinde Üniversite bağımsız değildi. Millî Eğitim Bakanlığının özellikle politik sakıncalar doğurabilecek noktalarda etkili kontrolü vardı. Rektör ve Dekan, iktidarın tayin ettiği ve güvendiği kişilerdi. Bir öğretim üyesinin iktidarı tenkit etmesi söz konusu olamazdı. Muhalefetsiz tek part rejiminin icaplarını herkes gözetmek zorunluğundaydı. Hocalar serbest düşünen, araların-

da rahat konuşan, fakat bir topluluk önünde görüşlerini açıklarken ihtiyat kurallarını gözetmeğe ihtiyaç duyan kişilerdi. Gazeteler de, tenkit yazılarına sütunlarında yer vermezlerdi.

Öğrencilerin devam oranı yüksekti. Takrirler dikkatle dinlenirdi. Yabancı profesörlerin dersleri tercüme edilirdi. Tercüme yapan yardımcısının bildiği dile göre, hoca Almanca veya Fransızca anlatırdı. Ders zamanının hemen yarısı tercüme için harcanırdı. Birçok terimlerin Türkçe karşılığını bulmakta güçlük çekilirdi. Ayrıca bir de Eski-Yeni Türkçe davası vardır. Tercüme karışıklıklarının yanlış anlamlara yol açtığı olurdu. Tarih yadigârı merkez binasına ek ders-haneler, enstitüler, kantin, kütüphane henüz inşa edilmemişti. Tıp Hukuk ve İktisat Fakülteleri, Rektörlük, muhasebe ve kütüphaneler merkez binasına sıkışmış durumdaydı. İktisat Fakültesi üçüncü katın yalnız bir bölümünü işgal ederdi. Üç iktisat kürsüsünün profesör, doçent ve asistanlarının tek bir odada toplandıkları yıllar olmuştu. Olanakların darlığına rağmen öğretim kurulu mensupları, yardımcıları ve öğrenciler gayret ve iyi niyetle zorlukları yenmeğe çalışırlardı.

İlk mezunları bekleyen hayat mücadelesi de bugünkünden ağırdı. Fakülteyi harp yıllarında tamamlayan erkek öğrencileri bekleyen uzun bir askerlik hizmeti vardı. İktisat Fakültesinden diploma alanlar çok kez aynı sınırlı iş alanlarını Mülkiye, Hukuk ve Yüksek Ticaret'ten çıkanlarla paylaşmak durumundaydılar. İş yerlerinde, eskidenberi bilinen Fakülte ve Yüksek Okullardan çıkanlara veya kendi okudukları yerlerden gelenlere tercihlerini kaydıran yöneticilere rastlanabiliyordu. Öbür Fakülte ve Yüksek Okul mezunlarının kök tutmuş oldukları müesseselerdeki dayanışma ortamından ilk mezunlar mahrum bulunuyorlardı. Çetin imtihanlardan geçerek diplomaya hak kazanmalarına rağmen, iktisat mezunları, istikbal götürececek yolun başlangıcında dik yokuşlarla karşılaşılıyorlardı.

İktisat Fakültesinin ilk mezunları, girdikleri işlerde ehliyetlerini isbat ederek adım adım ilerlemişler ve diplomalarının değerini tanıtmışlardır. Onların başarıları, kendilerini izleyen kuşaklara yol açmıştır. 1940 da diploma alan 7 kız ve 21 erkek iktisatçı arasında bugün kariyerlerinin doruğuna erişmiş olanlar ve hizmetlerini tamamlamak üzere bulunanlar vardır. Ve öyle geliyor ki, geride bıraktıkları çetin mücadele yıllarına rağmen, onlar 1936-40 dönemini anarken Türkiye'de ilk üniversite lisans diplomasını kazanmış olmanın zevkini ve gururunu duymaktadırlar.

İktisat Fakültemizin 40. kuruluş yıldönümü ve 3. İktisatçılar Haftası kutlandı

İktisat Fakültemizin kuruluşun 40. yıldönümü ve 3. İktisatçılar Haftası, 13-18 Aralık tarihleri arasında Fakültemizin ve Mezunlar Cemiyetimizin müştereken tertipledikleri yuvarlak masa toplantıları ve konferanslarla İstanbul Sheraton Oteli salonlarında kutlandı.

3. İktisatçılar Haftası'nın ilk günündeki «1976 Yılında Türk Ekonomisi» konulu yuvarlak masa toplantısına, Prof. Dr. Memduh Yaşa'nın Başkanlığında, konuşmacı olarak Prof. Dr. Erdoğan Alkin, TUSİAD Genel Başkanı Feyyaz Berker, Prof. Dr. Akın İlkin, Prof. Dr. Gülten Kazgan, Prof. Dr. Erol Manisalı, Doç. Dr. Erdinç Tokgöz ve Dr. Gürel Tüzün katıldılar.

Toplantının ilk konuşmasını yapan **Prof. Dr. Erdoğan Alkin**, 1976 yılında Türk ekonomisinin sorunlarının en yüksek boyutlara eriştiğini bildirmiş ve bütçe tasarısını eleştirmiştir. Bu yıl elde edilen büyüme hızının aslında olumlu bir gelişmeyi gösterdiğini, ancak ayrı ayrı kesimlerin elde etmiş olduğu büyüme hızlarında, program ile gerçekleşenler arasında biraz fark olduğunu, tarım kesimindeki büyümenin öngörüleni biraz aştığını, sanayi kesiminde ise biraz hedeflerin geri-

sinde kalındığını belirten Prof. Dr. Alkin, gayri safi milli hasıla içindeki tarım kesimi payının biraz daha azaldığına, buna mukabil sanayi kesiminin payının biraz daha arttığına işaret ederek, bünyenin değişmekte olduğunu ve sanayi kesiminin katkısının giderek genişlediğini söylemiştir.

Bütçe tasarısını da eleştiren Prof. Dr. Alkin, ilk bütçe tasarı taslağının 205 milyar lira dolayında olduğunu, daha sonra bunun 220 milyar lira olarak değiştirildiğini ve daha sonra harcamalara 15 milyar liralık ilâvede bulunulduğunu belirterek, bunun iki tür sorun yaratacağını, bu sorunlardan birinin, bu 15 milyar liralık ödenek artışına kaynak bulma sorunu, diğerinin de enflasyon sorunu olacağını ve bu iki sonucun da paralel ve kaçınılmaz sonuçlar olacağını bildirmiştir.

Daha sonra konuşan TUSİAD Genel Başkanı **Feyyaz Berker**, ülkemizdeki bütün olumsuz şartlara rağmen 1976 yılında üretimde artış kaydedildiğini belirterek, bu yıl yapılan ihracatın 2 milyar doların altında kalacağını anlaşıldığını, bu ihracatın 600 milyon dolarlık kısmının sanayi mamullerinden yapıldığını anlatmıştır. İhracatta en büyük problemlerin pazarlama, paketleme ve reklam olduğuna da değinen Feyyaz Berker, enerji ve makine alanında, programın üstünde bir artış sağlandığını, ancak imalat sanayiinde öngörülen programa erişilemediğini bildirmiştir.

En büyük sorunun, yatırımların planlama zamanlarında tamamlanmaması olduğunu belirten Feyyaz Berker, «Bugün yatırım arzı olan, yatırım imkânı olan, halka dönük tasarrufları değerlendirmeye girmiş olan bir özel sektörün maalesef bugünkü bütçe ve bugünkü davranışlar içinde kamu sektörüne kaydırılmak istenmesi, Türk özel sektörünün hakiki gücünü değerlendirmemek anlamına geliyor,» demiştir.

Prof. Dr. Akın İlkin ise, son üç yılda piyasadaki para hacminin iki mislinden daha fazlayı aşmış bulunduğunu, 1976'da piyasadaki emisyon hacminin yüzde 40 artmış olduğunu belirterek, emisyonu artırıcı etkenlerin üç noktada toplandığını ve bunların da, kamu kesiminin artan finansman ihtiyaçları, destekleme kapsamına giren tarım-

sal ürünlerin üretim yüksekliği ve özel kesime açılan kredilerdeki büyük artış olduğunu bildirmiştir.

Enflasyonun bu yıl en yüksek düzeye ulaştığını anlatan ve halkın parasını gayri menkullere yatırdığını hatırlatan Prof. Dr. İlkin, enflasyonu önleyici tedbirlerin başında, bankalar sisteminin devlet tarafından etkin biçimde kontrol edilmesinin gerektiğini de sözlerine eklemiştir.

Daha sonraki konuşmacı **Doç. Dr. Erdinç Tokgöz**, işsizlik sorununa değinmiş ve ülke içindeki iki milyonu aşan işsizlerin yanısıra yurt dışından da kesin dönüşlerin hızlandığını belirtmiştir. Işsizlik sorununa, özel ve kamu kesimlerinin birlikte eğilmeleri gerektiğini de söyleyen Doç. Dr. Tokgöz, bunun için yeni bir sanayileşme stratejisinin belirlenmesini ve bu yeni strateji de emek-yoğun projelere öncelik verilmesini istemiştir.

Ulusal düzeyde kamu ve özel kesimin birlikte, karma ekonominin gereklerine uygun bir şekilde ana hedeflerde anlaşarak gerçekçi bir planlamaya mutlaka ihtiyaç olduğunu bildiren Doç. Dr. Tokgöz, kaynak dağılımını bozan, gelir dağılımındaki adaletsizlikleri artıran ve sosyal çalkantıları yaygınlaştıran enflasyonun ancak bu yolla dizginlenebileceğini belirtmiştir.

Prof. Dr. Erol Manisalı da, toplantıda yaptığını konuşmada, Türkiye'nin 1976 yılındaki en büyük sorunlarının enflasyon ve  demeler dengesindeki açık olduğunu söylemiştir. Enflasyonun, 1977 yılında da hızını artıracığını  ne süren ve bütçe gelirleri gözönünde tutularak gerçekleştirilebilecek gelirin 190-195 milyar lira dolayında olduğunun anlaşıldığına işaret eden Prof. Dr. Manisalı, sözlerini şöyle sürdürmüştür :

«Bu nedenle 1977 bütçesi 200 milyar liranın altında tutulmalıydı. Hazırlanan bütçe 1977'de enflasyonu hızlandıracak niteliktedir,  demeler dengesinde de çok olumsuz şartlar altında bulunmaktayız. Dış ticaret açığının 3.5 milyar doları aşması kesinleşmiştir. Işçi dövizlerinde büyük düşme vardır. Uzun vadeli sermaye hareketlerinde önemli bir gelişme olmamıştır.

Ya bilinçli olarak büyüme hızını yüzde 6 gibi düşük bir oranda

tutarak anti-enflasyonist bir politikanın izlenmesi, ya da içeride enflasyonu, dışarıda DÇM'yi zorlayarak 1977'yi karşılamak gerekmektedir. Birinci yol çok olumlu sonuçlar doğuracaktır. Ancak hazırlanan bütçe daha çok ikinci yolun tercih edildiğini göstermektedir.»

Türk parasının dış değeri ve bundan ötürü ortaya çıkan dış borçlanma sorunları üzerine konuşan **Prof. Dr. Gülten Kazgan**, Türk parasının dış değerinin aşırı yüksek tutulduğunu, bu durumun, Türk ekonomisinin gelişimlerinin bir sonucu olduğunu, ancak bir taraftan da bu gelişimleri olumsuz yönde etkileyen bir etken olduğunu belirtmiştir.

Döviz kuru üzerinde de duran Prof. Dr. Kazgan, döviz kurunun, Türk parasını aşırı değerlendirecek biçimde saptanmasıyla ihracatın ve yurt içinde emek kullanımının baltalandığını söylemiştir. Bu durumun hem ekonomi içinde birtakım yapısal bozukluklara yol açtığını, hem de ithalat-ihracatla ilgili olarak önemli sorunları karşımıza çıkardığına da değinen Prof. Dr. Kazgan, dış borçlanma konusunda, hiç kimsenin uzun vadeli borçlanmaya karşı çıkmadığını, Türkiye'nin kendi olanaklarıyla karşılayamadığı büyük yatırımlar için uzun vadeli kurumsal borç almayı olumlu biçimde yapabileceğini belirterek kısa vadeli borçlarla büyük yatırımların karşılanamayacağını öne sürmüştür.

Yuvarlak masa toplantısının son konuşmacısı olan **Dr. Gürel Tüzün** ise, Türkiye'de ekonomiyi güdücü ve yönlendirici anlamda bir planlamanın söz konusu olmadığını belirterek DPT'nin, ekonomide danışma görevini üstlenen bir organ olma niteliğini dahi yitirdiğini ve giderek bir araştırma kurumu haline geldiğini öne sürmüştür.

Ekonomideki yapısal nitelikteki sorunlar ve bunların ortaya çıkardığı sonuçların çözümünde geçici önlemlere başvurulduğunu belirten ve bunun sakıncaları üzerinde duran Dr. Tüzün, devletin iktisat politikasının, eninde sonunda, belirli grupların, belirli tabakaların veya sınıfların çıkarlarını geliştiren, bunlara hizmet eden bir nitelik taşımakta olduğunu ve ekonomideki yapısal sorunların nedenlerinin Türkiye'nin içindeki güç dengesinde, siyasal güç dengesinde aranması gerektiğini ifade etmiştir.

3. İktisatçılar Haftası'nın ikinci gününde, öğleden önce yapılan yuvarlak masa toplantısının konusu «IV. Beş Yıllık Plan» idi. Prof. Dr. Süleyman Barda Başkanlığında yapılan toplantıya, Prof. Dr. Demir Demirgil, Prof. Dr. Sevim Görgün, Prof. Dr. Haydar Kazgan, Dr. Hüsnü Kızılyallı, Prof. Dr. Necati Mumçu, Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş ve Prof. Dr. Besim Üstünel konuşmacı olarak katıldılar.

Toplantının ilk konuşmasını yapan **Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş**, her üç plan döneminde de ekonomik büyümeyi sağlayan hedeflerde başarı sağlandığını, sanayiide büyük gelişmeler kaydedildiğini, tarım alanında sıçramalar görüldüğünü belirtmiş, buna rağmen sosyal yapı değişikliğinde başarı sağlanamadığını hatta birtakım dengesizliklerin ortaya çıktığını söylemiştir.

Yeni bir sanayileşme stratejisinin benimsenmesine ihtiyaç olduğunu kaydeden Prof. Dr. Yalçıntaş, Doğu Anadolu'nun kalkınmasına ve Batı ile arasındaki farkın kapatılmasına gerek olduğunu bildirmiştir.

Daha sonra konuşan **Prof. Dr. Sevim Görgün** IV. Beş Yıllık Plan'ın ekonomik hedefleri üzerinde durmuş ve «Ekonominin kendi güçleriyle gelebileceği yere geldik, artık sağlam bir programlamaya gidilmesi gerekmektedir. Aksi halde ilerde bizi çok zor darboğazlar beklemektedir,» demiştir.

Prof. Dr. Haydar Kazgan ise, dördüncü plan döneminde fiziksel denge konusunda konuşmuş, dördüncü planın, enerji ve bazı girdilerde fiziksel dengeyi sağlamaktan uzak kalacağını peşinen kabul etmek gerektiğini belirtmiştir. Prof. Dr. Kazgan özetle şunları söylemiştir :

«Ancak fiziksel denge konusu sadece enerji ve bazı girdilerde değil, yatırım malları ve ara mallarda da kendini göstereceğe benzetilmektedir. Zira bu malların üretimine ve ithalatına tanınan önceliklerin saptanmasında, ısrarla parasal kaynaklar üzerinde durulmakta, fiziksel dengeler bir sonuç olarak kabul edilmektedir. Ekonominin döviz darboğazları giderilse bile üretimine öncelik tanınan malların, yatırım malları ve ara malları ihtiyacını büyük ölçüde iç üretime dayandıran bir planın en önemli sorunu, bu mallar bakımından zaman içinde kurulacak fiziksel dengedir. Bu dengeyi, devlet sektörünün bütçe ve özel

sektörün banka ve sermaye piyasası kaynaklarına bağlı olarak sağlamalarını bir plan stratejisi olarak kabul etmek, şimdiden gerçekleştirmelerde samimi olunmadığına dair bir yargıya varılmasına sebep teşkil etmektedir.»

Dördüncü Plân döneminde dış ilişkilerin oluşması ve dış ödemeler dengesi konusunu ele alan **Prof. Dr. Necati Mumcu**, dış ticaret bilançosunun uzun yıldı beri açık verdiğini ve Türkiye g'bi bir ülkede bu konuda bir denkliğin sağlanmasının beklenmemesi gerektiğini söylemiştir. Ancak bu açığın bazı mütevazi sınırlar içinde kalması gerektiğine de değinen Prof. Dr. Mumcu, yeni ihraç mallarının teşvikinin gerektiğini, yeni ihracatçılar için, yabancı piyasalarla ilgili bilgi ve kredi noksanlığının giderilmesinde devlet yardımının geliştirilmesinin şart olduğunu belirtmiştir.

Güçlü ulusların ve ticaret bloklarının hakim olduğu bir ortamda sadece normal piyasa güçlerine dayanmanın da yerinde olmadığını, aynı zamanda diplomatik bazı girişimlerin de üzerinde önemle durulması gerektiğini öne süren Prof. Dr. Mumcu, Ortak Pazar'la ilişkiler konusunda şunları söylemiştir :

«Ortak Pazar'la ilişkilerimiz ve Ortadoğu ülkeleriyle ilişkilerimiz üzerinde de, planlarda gayet açık olarak durulması gerekmektedir. Çünkü, eğer Ortak Pazar'a gireceksek, seçeceğimiz endüstrilerin niteliği başka olacaktır, girmeyeceksek başka olacaktır. Buna bir an önce karar verip sermaye-yoğun endüstriler mi, yoksa diğer bir söyleyişle Ortak Pazar ülkelerinin ürettikleri ürünlere rakip endüstrileri mi teşvik etmeliyiz, yoksa tamamlayıcı endüstriler üzerinde mi durmalıyız, buna bir an önce karar vermek durumundayız. Planlarda bu hususların ayrıntılı olarak, politika tedbirleriyle belirtilmesi gerekmektedir.»

Plan dönemi sonunda varılan hedefler ve gerçekleştirme konusunda konuşan **Prof. Dr. Demir Demirgil** ise, artışlar kaydedilmiş olmasına rağmen, bu artışların hiç bir zaman plan hedeflerine varmadığını söylemiştir. Geçmiş üç plan ayrı ayrı değil de 15 yıl toplam olarak alındığında, tarım için yılda ortalama yüzde 4 olarak bir hedef alındığını ve bunun yüzde 3.6 olarak gerçekleştiğini, sanayiın 11.8'e mukabil yüzde 10.3 şeklinde oluştuğunu, hizmetler sektörünün ise yüz-

de 6.5 olarak planlanmasına rağmen yüzde 7.8 olarak oluştuğunu belirtmiştir.

Planlarda, hedeflerin ve araçların iyi bir şekilde tesbit edildiğini, ancak hedefle araç arasında gerekli olan bağın ya mevcut olmadığını, ya da tesadüfen zayıf bir bağ olduğunu ve bu nedenle, hedeflerin bu kadar yakınına bile gitmenin bir başarı olduğunu söyleyen Prof. Dr. Demirgil, kâr maksimizasyonu, nüfus artışı, kentleşme ve yurt dışındaki işçilerin gönderdiği paralar ve araçların paralarının büyük bir gelir artışı yarattığını ve bu arada tüketim mallarına doğru bir hücum olduğunu bu nedenle müteşebbislerin tüketim malları üzerinde yatırımlarda bulunduklarını, planın hedefleri olan yatırımları yapmadıklarını, kamu kesiminin de kafi derecede vergi toplayamadığı için bu yatırımları yapamadığını sözlerine eklemiştir.

Daha sonraki konuşmacı **Dr. Hüsnü Kızılyallı**, planın genel değerlendirmesi üzerinde durmuş, planlarda önemli geri kalmalar olduğunu belirtmiştir. Yatırımların da büyük ölçüde planlanandan geri kaldığını belirten Dr. Kızılyallı, yatırımlardaki geri kalmalara neden olarak, kaynak yetersizliğini ve planlama konusundaki beceriksizlikleri, yetersizlikleri göstermiştir.

Kısa vadeli olarak dışarıya büyük ölçüde borçlanmış olduğumuzu ifade eden Dr. Kızılyallı, bu kısa vadeli borçlanmaların, uzun vadeli borçlanmaları da olumsuz olarak etkilediğini ve devalüasyon yapılacağı konusundaki spekülasyonları kuvvetlendirdiğini söylemiştir.

Toplantının son konuşmasını İstanbul senatörü **Prof. Dr. Besim Üstünel** yapmıştır. Prof. Dr. Üstünel, Türkiye gibi bir ülkenin ekonomik bağımsızlığına ancak yüksek bir gelişme hızı ve bugünkünden çok farklı bir sanayileşme stratejisi ile ulaşılabileceğini belirtmiştir.

Dış yardım almadan hızlı kalkınmayı kendi imkanlarımız ile sürdürebilmenin yeni plânın hedefi olarak tayin edilmesi gerektiğini anlatan Prof. Dr. Üstünel, sözlerini şöyle sürdürmüştür :

«Dış alemin bundan sonra bize 10 yılı aşan bir süre için mali destek vermeyeceği hesaba katılarak, ne kadar büyük güçlüklerle dolu olursa olsun, bu temel amaç planımızda ciddi olarak yer almalıdır. Devlet kesiminin harcamalarında giderek artan savurganlık ön-

lenmeli ve kamu hizmetlerinde etkinlik ve verimlilik ilkelerinin egemenliği sağlanmalıdır. Dördüncü Beş Yıllık Plan'da insan gücüne özel bir önem verilmeli ve yurdumuzdaki doğal kaynakların geliştirilmesine özen gösterilmelidir. Bu arada başta petrol kaynakları olmak üzere önemli enerji kaynaklarının geliştirilmesi için özel programlar hazırlanmalıdır.»

Yeni plan dönemi ile birlikte içe dönük sanayileşme yerine dışa dönük sanayileşme stratejisine geçme hazırlıkları ciddi olarak ele alınmalıdır, diyen Prof. Dr. Üstünel, hızlı büyüme ile hakça bölüşümün birlikte gerçekleştirilebilmesi için her şeyden önce toplumdaki haksız kazançların önlenmesi gerektiğini de sözlerine eklemiştir.

Aynı gün öğleden sonra ünlü İngiliz iktisatçısı Lord Profesör Nicholas Kaldor, yeni enflasyon konusunda bir konferans vermiştir.

Hafta'nın üçüncü günündeki «1976 Yılında Dünya'da ve Türkiye'de Siyasal Gelişmeler» konulu toplantının Başkanlığını Prof. Dr. Feridun Ergin yaparken Doç. Dr. Toktamış Ateş, Prof. Dr. Turan Güneş, Bitlis Senatörü Kâmrân İnan, Konya Milletvekili Özer Ölçmen, Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya ve Prof. Dr. Yüksel Ülken konuşmacı olarak katılmışlardır.

Toplantının ilk konuşmasını yapan Doç. Dr. Toktamış Ateş, önemli iç ve dış siyasal olayları sıralamış, 1976 yılında içindeki en önemli gelişmenin, 12 Mart ara rejiminden sonra ilk kez bir iktidarın senenin başından sonuna kadar belirli bir seneye ağırlığını koyması olduğunu, diğer bir önemli gelişmenin de, geleneksel olarak CHP'li olarak olagelmış yüksek bürokrasiye alternatif bir şekilde 1960 sonrasında yetiştirilmiş olan bir kadronun işbaşına getirilmesi olduğunu belirtmiştir.

Diğer önemli bir gelişmenin, bütün tahriklere rağmen ordunun siyaset dışında kalmaya çalıştığı olduğunu ve bu tahrikleri yapanların seçimlerden ümidi kalmayanlar olduğunu da ifade eden Doç. Dr. Ateş, dıştaki önemli gelişmelerin başında, İtalyan ve Fransız Komünist Partileri'nin yeni komünizm yorumları ve proletarya diktatörlüğü

tezini bırakmış olmalarının geldiğini söylemiştir. Avrupa'daki diğer bir önemli gelişmenin, İberik Yarımadası'nda faşizmin çözülmesi olduğunu da kaydeden Doç. Dr. Ateş, diğer önemli olaylar olarak ABD Başkanlık seçimleri, Kıbrıs sorunu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nde Mao'nun ölümünden sonraki olayları göstermiştir.

Toplantının ikinci konuşmasını yapan DP Konya milletvekili **Özer Ölçmen**, 1976'da dıştaki en önemli olayların başında, üç kutuplu dünyamızın iki kutbundaki Başkanlık değişikliklerinin geldiğini belirtmiştir. Ancak bu Başkanlık değişikliklerinin, o ülkelerin siyasetinde önemli bir değişiklik yapmayacağını anlaşıldığını da ifade eden Ölçmen, Kuzey Avrupa'da sosyalist partilerin seçim kaybetmelerinin, Güney Avrupa'da da ilerleme kaydetmelerinin diğer önemli olaylar olduğunu öne sürmüştür. Bu arada 1976 yılının bir skandallar yılı olduğunu da sözlerine eklemiştir.

1976'nın iç görüntüsünün, Demirel hükümetinin başlattığı cepheleşme hareketinin daha kutuplaştığı ve sadece üniversite kampüslerinde değil, köy camilerinde ve köy kahvelerinde bile kamplaşmanın kemikleşmeye başladığı tehlikeli bir ortam görünümünde olduğunu söyleyen Ölçmen, ekonomik durumun da çok kötü olduğunu, Türkiye'nin dış politikasının daha da karışık olduğunu, dört başlı, dört ayrı telden dört ayrı sesin çıktığı hükümetin, dünyada itibarının azalmış durumda olduğunu ve milletlerarası platformlarda tek başına kalmaya mahkum adam durumuna düştüğünü bildirmiştir.

Daha sonra konuşan AP Bitlis Senatörü **Kâmrân İnan** ise, 1976 yılının bir barış yılı sayılması gerektiğini öne sürerek, 1976'nın ikinci önemli karakteristiğinin, bu yılın bir ekonomik yıl oluşu olduğunu belirtmiştir. Yıl içinde bazı kuruluşların çeşitli yerlerdeki toplantılarında ve raporlarında, yeni bir ekonomik düzen oluşturulması çabalarının sürdürüldüğünü de söyleyen İnan, önemli bir gelişme olarak Avrupa'da sosyal demokrasinin gerilemesini göstermiştir.

1976 yılında iç siyasal gelişmelerin iki cephesi bulunduğunu, bunlardan birinin iç politik gelişmeler, diğerinin dış ilişkileri netcesi olan problemleri olduğunu ifade eden İnan, Yunanistan ile olan anlaşmazlıkların, yıl içindeki gelişmeler neticesinde olumlu bir yolda olduğunu belirtmiş, iç konuların başında gençlik olaylarının geldiğini söy-

lemiştir. 1976 yılındaki en önemli iki olayın, AP ve CHP'nin Büyük Kongreleri olduğunu öne sürmüştür.

Günün dördüncü konuşmasını yapan CHP Kocaeli milletvekili **Prof. Dr. Turan Güneş**, en önemli dış olaylar olarak, yeni ekonomik düzen ve Ortadoğu sorunlarını göstermiştir. Dünyanın yeni bir ekonomik düzene kavuşturulması yolundaki çabaların gerçekte dünya ekonomik hayatının, dünya ekonomik dengesinin, eski haksız ve sömürücü doğrultuda devam ettiği yolunda olduğunu söyleyen Prof. Dr. Güneş, ikinci önemli gelişmenin Ortadoğu'daki yeni denge gelişmesi olduğunu ifade etmiştir.

Amerika'nın Ortadoğu'da yeni bir denge kurmakta olduğunu, Mısır, Suriye ve Lübnan olaylarının bunu gösterdiğini de sözlerine ekleyen Prof. Dr. Güneş, bu yeni denge içinde Türkiye'nin yerinin de değişmekte olduğunu sözlerine eklemiştir.

İç siyasal gelişmeler konusunda, 1960 öncesi olaylarla, şimdiki olaylar arasında bir benzerlik bulunduğunu belirten Prof. Dr. Turan Güneş, ancak bugünkü Türkiye'nin, klâsik cumhuriyetçi felsefenin uygulandığı devirdeki Türkiye olmadığını, düşüncesi, ekonomik yapısı ve insanları ayrı bir Türkiye olduğunu, bu itibarla artık Türkiye'de bir ordu müdahalesinden hiç bir olumlu sonuç çıkamayacağını öne sürmüştür.

Prof. Dr. Tarık Zafer Tunaya ise, Türkiye'de bir kuşağın, kendisinden sonra gelecek insanları ve çocuklarını öldürmeye azmetmiş olduğunu ifade ederek, bazı çevrelerce, 1961 Anayasası konusunda, falza kültürsüz bir kitle için bu kadar hürriyetlere lüzum yoktur, şeklinde yorumlar yapıldığını, bu kabil yorumların, bizi demokrasiden uzaklaştırabileceğini öne sürmüştür.

İktidarın koalisyoncu bir iktidar olması nedeniyle zayıf bir iktidar olduğuna da değinen Prof. Dr. Tunaya, çok az bir oy potansiyeline sahip küçük bir partinin, Türkiye'nin siyasi iktidarında önemli bir rol oynadığını ve bu gelişmenin çok önemli olduğunu söylemiştir. CHP'nin kurultayında ele almış olduğu programın da çok önemli bir gelişme olduğunu belirten Prof. Dr. Tunaya, dış gelişmeler konusunda, Avrupa'da solun gerilemesi değil de, liberal partilerin sola yaklaşmasının söz konusu olabileceğini öne sürmüştür.

Toplantının son konuşmasını yapan **Prof. Dr. Yüksel Ülken**, daha çok iktisat ve siyaset ilişkileri üzerinde durmuştur. Ulusal bir ekonominin, birbirine zıt iktisadi çıkarlara sahip grupların bütünüyle oluştuğunu ve bunun sonucu bu grupların siyasete yansımalarının kaçınılmaz olduğunu belirten Prof. Dr. Ülken, iktisadi açıdan, zaman unsurunun az gelişmiş ülkelerde önemli bir iktisadi unsur sayılmadığını, ancak gelişmenin ve kalkınmanın en önemli göstergelerinden birinin zamanı değer olarak kabul etmek olduğunu ifade ederek, dört senenin bir yılının seçim yılı kabul edilerek harcandığını öne sürmüştür.

İç ekonomik durumun, iç siyaseti yönlendirdiği gibi, dış siyaseti de yönlendirdiğini belirten Prof. Dr. Ülken, iç ekonomik durumun Türkiye'yi Ortadoğu'ya yönelttiğini de sözlerine ilâve etmiştir. Dünya siyasetini de, dünya ekonomisinin etkilediğine, dünya siyasetini etkileyen hakim ekonomilerin varlığına işaret eden Prof. Dr. Ülken, uluslararası planda çok yönlü ilişkilerin kurulmasını hem gerçekçi hem de rasyonel saymak gerektiğini öne sürmüştür. Gençlik ve öğrenci olaylarına da değinen Prof. Dr. Ülken, bugünkü öğrenci olaylarının, eski öğrenci olayları niteliğinde olmadığını ve olaylar sırasında güvenlik kuvvetlerinin biraz isteksiz davrandığını belirtmiştir.

Dördüncü günkü «Türk Ekonomisinin Özel Sorunları» konulu yuvarlak masa toplantısının Başkanlığını Prof. Dr. Orhan Tuna yapmış ve Dr. Öztin Akgüç, Prof. Dr. Nusret Ekin, Doç. Dr. Bilsay Kuruç ve Dr. Burhan Şenatalar konuşmacı olarak katılmışlardır.

Türkiye-AET ilişkileri konusuna değinen **Doç. Dr. Bilsay Kuruç**, «Bundan sonra AET ile Türkiye arasında bugünkünden çok farklı ve yeni ilişkiler başlayacaktır,» demiştir.

AET'in, Türkiye'nin özel bir sorunu olduğunu belirten **Doç. Dr. Kuruç**, AET'in de, Türkiye ile kurduğu modeli bir daha hiç bir ülkede tekrarlamadığını öne sürmüştür. Türkiye'nin bugün AET ile yeni ilişkilerin başlangıcında olduğunu, AET ile Türkiye arasında, işçilerin serbest dolaşımı ve ortak gümrük tarifesi konularında iki sorun olduğunu söylemiştir. Türkiye'nin, protokol gereği 1 Ocak 1977 tarihinde ortak gümrük tarifesi uygulamasına adım atacağını bildiren Doç. Dr. Kuruç, Türkiye'nin böyle bir uygulamaya girmemesi gerektiği görüşünü savunmuştur.

Daha sonra konuşan **Dr. Burhan Şenatalar**, Türkiye'nin gelir dağılımı ve vergi sistemi üzerinde durmuştur. Türkiye'de bozuk bir gelir dağılımının mevcut olduğuna dikkati çeken Dr. Şenatalar, gelir dağılımları konusunda Dünya Bankası ile bir İngiliz üniversitesinin ortaklaşa olarak yaptıkları ve 60 ülkeyi kapsayan bir araştırmada, Türkiye'nin en alt sıralarda yer aldığını bildirmiştir. Gelir dağılımının yetersiz olduğu Peru ve Irak gibi ülkeler yanında Hindistan ve Sri Lanka gibi ülkelerin Türkiye'den daha iyi durumda bulunduklarını anlatan konuşmacı, gelişme süreci içinde bazı ülkelerin gelir dağılımlarında olumlu değişiklikler meydana geldiğini, ancak bazı ülkelerde gelir grupları arasındaki nisbi oransızlığın devam ettiğini söylemiştir.

Konuşmasında daha sonra vergi sistemleri konusuna değinen Dr. Şenatalar, Türkiye'de vergi sisteminde, dolaylı vergiden dolaysız vergiye doğru bir kayış olduğunu, ancak bunun sanıldığı kadar olumlu bir gelişme olmadığını da savunmuştur. Türkiye'de en az geçim indiriminin, fert başına gelirin çok altında kaldığını öne süren Dr. Şenatalar, bu aksaklığın giderilmesi gerektiğini söylemiştir.

Dr. Öztin Akgüç ise, Türkiye'deki bankacılık konusunda görüşlerini açıklamış, Merkez Bankası'nın kendisine verilen yetkileri kullanmadığını öne sürmüştür.

Bankaların, kamunun parasını kullandığını, bu nedenle kamu temsilcileri tarafından kontrol edilmesi gerektiğini bildiren Dr. Akgüç, Türkiye'deki bankacılık sisteminde açık kapılar bulunduğunu kaydetmiştir. Bankalar Kanunu'ndaki istisna hükümlerinin kaydırılması veya makul ölçülere indirilmesi gerektiğini anlatan Dr. Akgüç, Merkez Bankası'nın, özel bankalar üzerindeki denetimini artırmasını da istemiştir.

Endüstri ilişkileri konusunda bir konuşma yapan **Prof. Dr. Nusret Ekin**, endüstri ilişkileri konusunun, Türkiye'nin en önemli sorunu olduğunu kaydetmiştir. Türk endüstri ilişkileri sisteminin, yasalara çok dayalı bir sistem olduğunu anlatan ve Türkiye'de toplu sözleşme uygulamasında tartışılacak önemli konular bulunduğunu açıklayan Prof. Dr. Ekin, şunları söylemiştir :

«Batı ülkelerinde ve gelişmiş ülkelerde, toplam işgücü içinde beyaz yakalıların oranı gittikçe yükselmektedir. Batı'da esnek hasta

sistemi getirilmiş ve böylece işe devamsızlık azaltılarak iş verimi artırılmıştır. Gelişmiş ülkelerdeki bir başka gelişme ise, işin insanileşmesi olmuştur. İş müddetlerinde düşüş kaydedilmiş ve artık haftada 35 saatlik çalışmanın tartışması yapılmaya başlanmıştır. Oysa az gelişmiş ülkelerin tarım kesimindeki örgütlenme konusunda birçok engeller ortaya çıkmaktadır. Sendikalar siyasî baskı altındadır. Sendikaların toplu sözleşmelerde taraf olarak kabul edilmelerinde çeşitli engeller ortaya çıkmaktadır.»

KARANFİL ÇİÇEKEVİ

İktisatlıların Hizmetindedir.

Şişli, Halasgârgazi Cad. No. 335/A

Tel : 46 33 34

Not: Şubemiz yoktur.

Dünya bunalımı nasıl sona erebilir ?

KATILANLAR

Lord Prof. Dr. Nicholas KALDOR (Cambridge Üniversitesi Öğretim Üyesi), Prof. Dr. Yüksel ÜLKEN (İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyeti Genel Başkanı), Prof. Dr. Erdoğan ALKİN (İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Üyesi)

Yöneten : Ali GEVGİLİ

★ Ali GEVGİLİ — «Uluslararası ekonomi, XX. yüzyıl sonlarında büyük dönemeçlerden geçmektedir. Özellikle Batı sistemi içindeki ülkeler, bir yandan enflasyon, öte yandan da işsizlik biçiminde ortaya çıkan bir ikilem'i yaşamaktadır. Bunun yanı sıra sosyalist bir dünya sistemi gelişerek, Doğu/Batı ilişkilerini karşılıklı açılışa zorlamaktadır.

Çağın, hiç kuşkusuz, çok trajik bir sorunu da, Üçüncü Dünya ülkelerinde beliren kalkınma ve büyüme özlemlerinin içine sürüklendiği darboğazlardır. Petrol üretici ülkelerin oluşturduğu OPEC türü birlikler, bu çıkmazı, hammaddeleri değerlendirerek, kendilerine doğ-

ru bir «refah transferi»ni gerçekleştirmek yoluyla aşmak istemektedirler.

Uluslararası alandaki karmaşık ekonomik sorunları Türkiye açısından ayrıca güncel duruma getiren bir olay, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nin 1976 aralığında kırkıncı yılına girmesidir. Bu yıldönümü nedeniyle İktisat Fakültesi Mezunlar Cemiyeti, çağımızın sayılı iktisat bilginlerinden Lord Prof. Kaldor'u Türkiye'ye çağırarak bulundurmaktadır. Ünlü iktisat bilgininin katkılarıyla yapmakta olduğumuz forum, modern ekonomideki başlıca gelişmeleri değerlendirmek amacını güdüyor.

Sayın Lord Kaldor, genel olarak, 1970'ler ortalarında uluslararası ekonomide hangi eğilimler gözlenmektedir? Söz gelişi, Batı neden işsizlik ve enflasyon'u aynı anda yaşamaktadır? Bu oluşumun hem sosyalist dünyadaki, hem de özellikle petrolcü ülkeler saflarındaki yeni gelişmelerle karşılıklı ilişkileri var mıdır?»

DÜNYAYI 20 YIL SÜREYLE BÜYÜTEN ŞEY NEYDİ?

★ Lord KALDOR — «Batı dünyası 1970'lerde gerçekten de kritik bir durumdadır. Sanayileşmiş ülkelerde enflasyonun aynı zamanda artan işsizlik ve büyüyen ekonomik sarsıntıyla birleşmesi, alışılmamış bir sorundur. Ancak, bu bunalım kadar önemli olan şey, ondan önce yaşanan dönemdir.

Aslında özellikle 1950'lerden sonra dünya uzun bir büyüme dönemi yaşamıştır. Bu uzun dönemde üretim ve iş bulma koşulları birbirlerine bağlı olarak gelişmiştir. Tarım, hammaddeler, madenler gibi birincil alanlarda üretim hızla yükseldiği gibi, dünyanın sanayileşmiş kesiminde de buna paralel bir gelişme gerçekleşmiştir. Öyle ki, 1950'lerde sanayide yılda ortalama ancak yüzde beşin altında büyüme hızı sağlanırken, 1960'larda gittikçe genişleyen bir tempoyla yüzde altılık büyüme hızına erişilmiştir. Ama o sıralarda kimse bunun neden gerçekleştiğinin pek farkında değildi.

Söz konusu uzun süreli büyümeyi, iki etken birden sağlamıştır.

1. Tarımdaki teknolojik iyileşmeler, bu dönemde daha önceki

bütün tarih dönemlerini aşan bir hıza erişmiştir. Bunun sonucunda da birim başına tarımsal verim, eskisiyle karşılaştırılmaz biçimde büyümüştür. Bu, kullanılan topraktan tasarruf sağlayan büyük bir teknolojik aşama olmuştur.

2. Yine bu dönemde ilk defa olarak ortaya çıkan tarımsal ürün fazlalıkları da, tarımsal fiyat sisteminin çöküşüyle sonuçlanmamıştır. Bunda, ulusal hükümetlerin uyguladıkları tarımsal ürünleri destekleme siyasetlerinin büyük rolü olmuştur. Örnek olarak, ABD hükümeti tarımsal ürünlere önemli destekler sağladığı gibi, militer ve başka bazı gerekçelerle öteki maddelerde de stoklar yapma yoluna gitmiştir. Aynı biçimde, Batı Avrupa'da da önce hükümetler ulusal düzeyde, daha sonra da Avrupa Ekonomik Topluluğu çerçevesinde uluslararası çapta tarımsal fiyatları desteklemek üzere müdahale siyasetleri izlenmiştir. Öte yandan, bazı üretici ülkeler de tarımsal ürünleri için pazarlama ofisleri kurarak, fiyatların düşmesini önlemişlerdir. Brezilya'nın kahve, Avustralya'nın buğday alım kurumları bu niteliktedir. Sonuç olarak da, 1929 bunalımında görüldüğü üzere, artan üretim, fiyatların düşmesiyle sonuçlanmamıştır... Böylece, üreticinin alım gücü azalmak bir yana gittikçe yükselmiş, sanayi ürünleri için gerekli talep de böylece genişleyerek büyümüştür. Bu, modern tarihte yepyeni bir olguydu, kuşkusuz...

BÜYÜMENİN SIRRI: HAMMADDELER İLE SANAYİN DURUMU...

Doğal koşullarda, gelişme süreci içinde tarımsal üretimdeki artışla sanayi ürünlerindeki artışı dengede tutmak önemli bir sorundur. Ancak yeterli hammadde akımı olduğu zamandır ki, sanayi üretimi arttırılabilir. Yakıt ve besin stokları da aynı durumdadır. Bunlar, daha sonra sanayide belli işlemlerden geçirilerek, son ürün durumuna getirilirler.

İşte burada hammadde ve sanayi piyasaları açısından çok ilginç bir özellik ortaya çıkmaktadır:

X İlkel maddeler piyasaları tam rekabetçi nitelik taşımasalar bile yine de rekabetçi yanı ağır basan piyasalardır.

İlkel madde piyasalarında tek bir üreticinin, tek başına fiyatı etkilemesi ihtimali çok azdır. Adam Smith'in önerdiğine adeta epey yakın biçimde arz ve talebin eşitlendiği noktada bu malların fiyatları da oluşmaktaydı.

★ Sanayi ürünlerinde ise bu anlamda bir piyasa dengeleyici fiyat söz konusu değildir. Sanayi ürünlerinde maliyet, arz fiyatını belirlemektedir. Böyle olunca da daima, arzın, talebin üstünde olmasını da bekleyebiliyoruz. Maliyetlerdeki değişiklikler bu koşullarda otomatik biçimde fiyatı değiştirmektedirler.

Sonuç olarak, 1950'leri izleyen 15-20 yılda pazarın gittikçe büyüdüğünü gördükçe, sanayiciler daha çok üretimde bulunabilmekteydiler. Böylece bir yandan yeterli hammadde arzının yarattığı güvence, öte yandan da sanayide fiyatların, talepteki değişiklik nedeniyle değişme baskısının bulunmayışı, ortaya sürekli gelişen bir ortam çıkarmış; fiyatı, maliyetler belirler olmuştur. Ancak, fiyatların talebe göre belirlendiği ilk maddeler piyasası ile fiyatların maliyete göre belirlendiği sanayi ürünleri piyasasında, bu iki ayrı süreci birbirleriyle uyumlu duruma getirmek, çetin bir ekonomik sorundur. Bir sarsıntıya düşmemek için bunların herhangi birinin ötekisiyle uyumsuzluğa düşmemesi gerekir.

Dünya ekonomisinde tahıl ya da sanayi hammaddeleri gibi ilkel maddelerin fiyatları istikrarlı tutulabilir, yani arzdaki olağanüstü bir artış sonucu fiyatların çökmesi önlenabilirse, o zaman, en sonunda sanayi üretimi de kendisini elde bulunan besin ve hammaddelerin artış düzeyine göre ayarlayabilir. Tarımda artan yüksek gelirlerin yarattığı talebe, sanayi üretimi de bir çarpan etkeniyle uyum gösterir. Sanayide yatırım ve üretim, ilksel maddelerdeki artışı karşılayabilecek hızda büyür. Durum, matematik olarak da ortaya konulabilir.

Bu, dünya üretiminin sermaye ve emek kıtlığı tarafından kısıtlandığını varsayan neoklasik iktisatçıların çizdiği tablodan çok farklı bir görüntüdür. Neoklasiklerin düşüncesine göre, bir yerde ne kadar üretim yapılabilirliğini belirleyen şey, sermaye ve emeğin çizdiği çerçevedir. Bu ancak kısa süreli olarak ve belli bir durum için

belki geçerli olabilir. Ama belli bir kentin ya da ülkenin durumu yerine, dünyanın tümü ele alınırsa, ne sermaye ne de emek kıttır.

1. Yeryüzünde emek kıt değildir, zira dünya üstünde yaşayan insanlığın büyük bir çoğunluğu zaten çalışmamaktadır bile... 1960'larda Batı Avrupa'da görüldüğü üzere ortaya bir emek darlığı çıktığı zaman, emek fazlalarına sahip öteki bölgelerden yapılan emek göçüyle bu açık kolayca kapatılabilmektedir.

Sözgelişi, yüzbinlerce Türk işçisi F. Almanya'da çalışmaya gitmiştir. Aynı biçimde, geniş emek gücü fazlasına sahip bulunan İtalya, Yugoslavya ya da İspanya gibi ülkelerin işçileri de B. Avrupa'ya akmışlardır.

2. Sermaye de, bazılarınca sanıldığı gibi, mistik bir varlık değildir. Sermaye, «üretmiş» olan üretim araçlarından, makinalardan, araçlardan oluşur. Sanayi üretimi geliştikçe, sanayi de gelişir. Sanayi üretiminin bir başka uzantısıdır, sermaye... Sanayideki üretim, sanayi ürünlerine taleple gelişir. Sermaye mallarına ilgi büyüdükçe de, sermaye büyür. İş bulma koşulları genişler. Demek ki, uzun süreden bakıldığı zaman üretimin sermaye ve emek kıtlığı nedeniyle kısıtlandığını düşünmek yanılıdır. Tam tersine, biriken sermayenin tutarı ve çalışan işçinin sayısı, kullanılmaya hazır ilksel maddelerin düzeyinin sonucudur. O düzey ise, gerçek bir sınırlamadır. Zira, o maddelerin arzı yalnız bir sermaye ya da emek sorunu değildir: Belli bir doğa parçasına uygulanabilecek teknolojinin düzeyiyle de bağlıdır hammadde arzı... Özellikle toprakta birim başına verimi arttırıcı yeni teknikler geliştirilmesi, sözgelişi, sunî gübre kullanımı bu niteliktedir. İşte bu alanda varolan teknolojinin belli bir sınırının bulunuşu, arzı kısıtlar. Başka bir deyişle bu kısıtlama sermaye ya da emeğin değil ama teknoloji ve doğa'nın sonucudur.

1970'lerin başlarına doğru, hammadde fiyatlarında büyük bir artış olmuştur. Yirmi yıl süren olağan koşullardan sonra gelen bu dönemde, özellikle üretimi düşen buğday fiyatlarındaki hızlı artış, yeni fiyat artışları ortamına da öncülük etmiştir. 1970 ve 1971'deki büyük hammadde fiyatı artışları, petrol fiyatlarında sonradan görülecek olan artışlardan da öncedir. O fiyat artışları, sanayi ülkelerinde enflasyona yön vermiş, hammadde fiyatlarının artışı, sanayi maliyetlerini et-

kilemiştir. Çünkü, sanayi ürünleri fiyatları maliyetlerce belirlenmektedir.

Sanayide fiyatlar yükselince, bu kez ücretler de artmıştır. Zira, sendikaların güçlü ve hatta güçsüz olduğu sanayi ülkelerinde bile ücretlerin düşmeye karşı katılığı vardır. Fiyatların yükselişi ve yaşama standartlarının düşmesine, ücretliler sert biçimde direnir, parasal gelirlerini arttırlar.

Görülüyor ki, Batı'da birbirlerine bağlı olarak sanayi ürünleri, hammaddeler fiyatları ile işçi ücretlerinde görülen bütün bu artışlar tümüyle bir maliyet enflasyonudur. Bu, hiç bir biçimde bir talep enflasyonu değildir.»

PETROL, ANCAK ENFLASYONU DAHA DA ŞİDDETLENDİRMİŞTİR.

★ GEVGİLİLİ — «1973'ten sonra petrol fiyatlarında gerçekleştirilen artışların, söz konusu enflasyona etkisi ne olmuştur, Sayın Lord Kaldor?»

★ Lord KALDOR — «Petrol fiyatlarındaki artışlar, Batı'da zaten başlamış bulunan fiyat yükselişi sürecinin ancak ani bir şiddetlenmesi olarak görülmelidir. Oysa petrol, doğrudan ya da dolaylı olarak hemen her şeyin maliyetine girmektedir. Petrol fiyatlarının yüksek oranda artışı sonunda maliyetler birden büyüyünce, fiyat artışları da yeni bir hız almıştır.

Burada, dünya ekonomisi açısından önem taşıyan nokta, petrol üreticilerinin, elde ettikleri ek geliri harcayabilecek durumda olamayışlarıdır. Gelirin ancak küçük bir bölümü petrolcülerce harcanabilmektedir. Petrolcüler bu durumda, gelirlerini geniş ölçüde ABD'ye ve daha az miktarlarda da İngiltere ve Batı Avrupa'ya borç verme yoluna gitmişlerdir. Harcanamayan büyük gelirleri mümkün olduğu kadar likit halinde tutabilmek için bunları bankalara yatırmak ya da hazine tahvilleri satın almak gibi, kısa süreli işlemlere başvurmuşlardır. Petrolcü ülkeler, böylece ödeme dengelerinde milyarlarca dolarlık fazlalarla karşılaşırken, petrol tüketen ülkelerin ise ödeme

dengelerinde geniş açık'lar belirmiştir. Eğer yeryüzünün tek petrol ithalâtçısı ABD olsaydı, ödeme sorunları belki önemsizleşirdi. Zira, petrol üreten ülkelerin harcamadıkları kaynakları borçlanmak yoluyla, petrol ithal eden ABD, ödeme açığını böylece kapatmış bulunacaktı. Oyse, petrolü hemen her ülke kullanmakta ve o ülkelerin çoğu ise OPEC ülkelerinden pek borç alamamaktadırlar. Bu ülkelerin bunalımını karşılamak üzere, bir ara, Birleşik Amerika tarafından petrol paralarının yeniden dönüşümünü öneren projeler ortaya atılmış AET ile OECD de benzer tasarılarından söz etmiş fakat ortaya fazla bir şey çıkarılamamıştır. Yalnız Uluslararası Para Fonu bazı ülkelere petrol ödeme kolaylıkları sağlayabilmiştir.

Belli bir maddenin fiyatında öteki maddelere göre gerçekleşen büyük bir artış, aynı zamanda, dünya çapındaki gelir dağılımında da değişiklik olması demektir. Gelir dağılımındaki çok geniş ve ani bir değişiklik ise deflasyoncu etki yaratmaya adaydır. Çünkü, birdenbire zenginleşen ülkeler, harcamalarını kolayca bu artışa ayarlayamazlar.

Gelir dağılımında daha yoksul duruma düşenler, harcamalarını en kısa sürede kısmaya zorlanırlar. Kaldı ki, bunların çok sınırlı bir satın alma güçleri vardır, zaten... Ama, onlar, gelirleri arttığında harcamaya yerine, tasarrufa daha çok yönelirler. Simetrik olmayan bir durum söz konusudur, burada...

Sonuç olarak, 1970'lerde ekonomik duraklama sonucu hammadde stoklarının büyüdüğü, fiyatlarının ise gerilediği bir durumla karşılaşmaktayız. Bunların sonucu, büyük bir sanayi sarsıntısıdır. 1929 Bunalımı'ndan sonra da durum böyle olmuştur. 1970'ler başlarında hammaddeler ve tahıllarda beliren darlık ile fiyat artışları, sanayi faaliyetleri üstünde olumsuz bir damping etkisi yapmıştır. Bunun sonucu, birçok hammadde üreticisinde büyük malî fazlalar birikmesi olmuştur. Fakat başlangıçta fazla dikkati çekmeyen bu birikme, petrol fiyatının artışı sonunda petrol üreticileri birden eskisine oranla dört kat varlıklı olunca, 1974'te 60 milyar, 1975'te 50 milyar ve 1976'da 40 milyar dolarlık bir fazlanın petrolcülerde toplanmasına yol açmıştır.

Ne var ki, buğday ve tahıl fiyatlarında görülenin aksine, petrol

fiyatlarındaki artış herhangi bir arz düşmesinin sonucu değildir. Bu, bir üretici kartelinin, elindeki «tekelci» gücü, zamanını önceden çok iyi seçip kullanmasının ürünüdür. Aslında, herhangi bir üretici kartelinin doğal yollardan başarı sağlayabilmesi, kartelin kendi alanında her üretici ülkeye üretim kısıtlamaları uygulatmasına bağlıdır. OPEC'in petrolde kısıtlama yapmadığı halde zamları başarabilmesinin nedeni, Suudi Arabistan'ın petrol piyasasındaki egemen durumuyla ilgilidir. Başka üreticiler, saptanan fiyatın altında satış yap-salar bile, en büyük üretimi sağlayan S. Arabistan'ın asgarî fiyatta direnmesi halinde, amaç başarılı olur. Sadece Venezuela, petrolü daha sonraki dönemlerde değerlendirmeyi yeğleyerek, üretim kısıtlamasına gitmiştir. Kısacası, petrol fiyatı artışı, arzdaki herhangi bir düşmeden değil, olağanüstü koşulların değerlendirilmesinden doğmuştur.»

«KEMER» SIKARAK KURTULMA EDEBİYATI BİR BUDALALIKTIR

★ GEVGİLİLİ — «1970'lerin ikinci yarısında Batı ekonomileri nerelere doğru yöneliyor, Sayın Lord Kaldor? Batılı iktisat teorisi, karşılaşılan sorunlara ne ölçüde yanıt verebilmektedir?»

★ Lord KALDOR — «Karşılaşılan olaylar, özellikle sorunlara bakış açısını adeta tehlikeli bir biçimde değiştirmiş bulunmaktadır. Şöyle ki :

Özellikle hızlı enflasyon ile petrolün doğurduğu ödeme dengesi açıklarının kapatılması sorunu Batı'da bütçe açıklarını da büyötmektedir. Giderek rezervleri tükenen ve borç alabilme potansiyelleri biten İtalya, İspanya ve son olarak da İngiltere gibi ölkeler, en son çözümler olarak Uluslararası Para Fonu'na (IMF) başvurup, oradan kaynak sağlamaya çalışmaktadırlar. Fakat IMF, borç vermek için, sanki karşılaşılan durum tek tek o ölkelerin kendi hatasıymış gibi onları son derece katı ve sert önlemler almaya zorlamaktadır.

Batı'da 1929 Bunalımı'yla birlikte, hisse senetleri ve hammadde fiyatlarındaki düşmeler karşısında hükümetleri deflasyoncu eğilimle-

re iten anlayış geri gelmektedir, aslında... Sorunların, enflasyondan ileri geldiği sanılmakta ve para arzının denetlenmesi, vergilerin artırılması, bütçenin dengelenmesi gibi deflasyoncu önlemlerle bunalımın çözüleceği umulmaktadır. Oysa, o önlemler 1930'lardaki dünya bunalımını ancak büsbütün keskinleştirmiştir. Aynı sakıncalar, 1970'ler ortalarında da ortaya çıkmak üzeredir. Dünyadaki enflasyon, hammadde ve petrol fiyatlarındaki artışlarla ilişkili bulunan gerçek nedenlerine eğilmek yerine, bunalım, «hükümetlerin vergileme yoluyla yeterli geliri sağlayamaması, kamu harcamalarının büyük çapta artması» gibi yüzeysel etkenlerle açıklanmaya kalkışılmaktadır. Bütçe ve ödeme dengesi açıklarına karşı, özellikle «kemer sıkma» denilen siyasetlerden medet umulmaktadır. Sözgelisi, enflasyon ve büyüyen işsizlik karşısında Fransa'da Başbakan Raymond Barre, «tek çözüm, kemer sıkma» diye haykırmaktadır.

Bunların tümü de gerçekte budalaca düşüncelerdir. Enflasyonu, kemer sıkarak tedavi etmek, bugün bir kuşak geride kalmış bulunan Hayek ve benzeri Avusturya okulu iktisatçılarının hayaliydi. Aynı düşünce daha pek çok çevrede dolaşmaktadır. ABD Maliye Bakanı William Simon gibi bankerler ya da kendine bir de Nobel iktisat ödülü verilen Milton Friedman gibi iktisatçılar ve hatta F. Alman Maliye Bakanı Apel gibi şaşkınlık, tasarruf ve kısıntı doktrininin kanadına sığınarak, sorunları çözebileceklerini sanmaktadırlar. Oysa, bütün bu budalalıklar ancak çok daha büyük tehlikelerle sonuçlanabilir. Çünkü, söylenen öneriler tümüyle uygulanırsa bunlar sadece bütün kapitalist sistemin çöküşünü getirebilir. Kapitalist sistem o yöntemlerle çöküşü 1929 Bunalımı'nda yaşamıştır... Aynı yanlışlıklar bir daha yenilenirse, buna, kapitalizmin siyasal kurumlarının dayanabileceği de sanılamaz.»

BUNALIM YALNIZ İSVEÇ'TE YOK, NEDEN?

★ GEVGİLİLİ — «O halde, sorunların gerçek çözümleri nerede bulunabilir acaba?»

★ Lord KALDOR — «En büyük yanılgı, her ülkenin enflasyonunu sadece o ülkenin kendi iç nedenlerinde aramaktır. Batı'da he-

men her ülke 1970'lerde bazan yüzde yirmiye aşan enflasyon hızlarına erişmiştir. Bu ülkelerin hepsinin yaşadığı enflasyonun, tek tek bunların bütçe, maliye ya da parasal siyasetlerindeki hataların sonucu olduğunu öne sürenlere göre, çözüm yalnız iç ekonomi siyasetlerindedir, kemer sıkma'dır. İşte, bu, gerçekten de tehlikeli bir yoldur.

Batı sistemindeki hastalık hiç kuşkusuz belli bir ülke için enflasyondan doğmamaktadır. İlginçtir ki, Friedman gibi birine Nobel iktisat ödülü veren İsveç, aslında, tam ters yöndeki Keynes'çi yöntemleri sürekli biçimde izleyerek, bunalımı en hafif biçimde, başarıyla atlatabilen tek ülkedir. İsveç kemerleri sıkma bir yana, açık bütçe siyasetlerini izlemiş, vergileri düşürmüş, bunların sonucunda da Keynes'çi birçok yöntemi korkmadan uygulayarak, talebi canlı tutmuştur. İsveç'te öteki sanayileşmiş Batı ülkelerinde rastlanan enflasyonla karşılaşmadığı gibi, işsizlik oranı yüzde 1,5'tan ibaret kalmıştır. Üretimi düşürmeyen İsveç, ihracatı geliştirmek yoluyla ödeme dengesi sorunlarına çok daha başarılı çözümler bulabilmiştir. Daralma yönündeki tehlikeli siyasetleri seçen öteki Batılı ülkelerdeyse, ödeme açıkları gittikçe büyümüştür.

Öteki ülkelerin ödeme dengesi açıkları, bir bakıma, petrol üretici ülkelerin ödeme fazlalarına eşittir. OPEC'in 1974'deki 60 milyar dolarlık ödeme fazlasının yaklaşık 35 milyarı OECD içinde yer alan Batı ülkelerine aitti. 1975'teyse bu açık 5 milyar dolara düşmüştür. Ancak, bu düşme büyük ölçüde üç ülkenin durumunun sonucudur. 1973'te ABD 5 milyar dolar açık verirken daha sonraki yıl 10 milyar fazla sağlar hale gelmiş, Federal Almanya ve Japonya da önemli fazlalar elde etmişlerdir. Buna karşılık, OECD ülkelerinin çoğu yine açıklarını sürdürmüşlerdir. 1976'da ise OECD'nin durumu giderek bozulmuştur. Özellikle 1976'da ABD yeniden ödeme açığı verme durumundadır. ABD ödemeler dengesi bu açıklar ve fazlalarla bir sarhoş file benzemektedir adeta... Bu durum, öteki ülkeleri de etkilemektedir.

Yeni koşullarda, petrol üreticisi olmayan öteki Üçüncü Dünya ülkelerinin de ithalâtlarını karşılamaları son derece güçleşmiştir. Aslında, komünist ülkelerde de malî zorluklar duyulmaktadır, çünkü onların kredi piyasalarına girmeleri kolay olmamaktadır.

Batı'da, her ülkenin alabileceği kredi sınırı önceden belli bir miktardadır. Borçlandığı ölçüde, bir ülkenin yeni borçlanma olasılıkları da azalır. İtalya'ya, IMF, ancak 17 milyar dolarlık bir borçlanma gücüne sahip bulunduğunu açıkça söyleyebilmektedir. Artan petrol fiyatlarına bağlı olarak OPEC ülkeleri fazlaları da yükseldiği halde, karşı taraftaki ülkelerin borçlanma kapasiteleri belli bir sınırdan tutulmaktadır. Oysa, bu borçlanma olanakları önceden sabit bir sınıra değil, yıllık olanaklara göre belirlenme durumunda olmalıdır.

Üstelik, varolan uygulama içinde, borçlanan ülkelerin bunları geri ödeme olanakları da fazla görünmemektedir. Çünkü, borç alınan kaynaklar yeni ödeme olanakları oluşturacak kapasiteler yaratmak için kullanılmamaktadır. Borç daha çok, yükselen petrol fiyatının yarattığı ödeme açığını kapatmaya gitmektedir. F. Almanya gibi ender ekonomiler böyle bir ortamda yaptıkları sözleşmelerle ihracatlarını arttırlırken, ödeme açıklarının yükünü de adeta öteki ülkelerin üstüne atmış olmaktadır. Bu dışarı atılan bunalımı yani bu «günah bebeği»ni bir başkasının tutması gerekmektedir. Bebeği tutan, asıl ülke değil, bir başkası olmaktadır daima... Her ülkenin kendi sorununu kendisi çözmesi siyaseti, en sonunda, kendi sorununu başka ülkelere ihraç etmesinden başka sonuç getirmemektedir. Bu yolun ancak bir felâket getireceği kuşkusuzdur...

Batı'da şimdilik görünen tek umut, Birleşik Amerika'nın Carter'ın başkanlığındaki yeni yönetimindedir. Carter hakkında, kişisel olarak, hiç bir şey bilmiyoruz. İşin ilginç, hiç kimse de bir şey bilmemektedir Mr. Carter hakkında... Başkan Carter, tam bir «bilinmeyen» olgudur, niteliktir.

Acaba bir Roosevelt'e mi dönüşecek, yoksa bir Johnson ya da Truman olarak mı kalacaktır, Carter?

Eğer Başkan Carter yeni bir Roosevelt olma yolunu seçerse, birçok şeyi değiştirebilir. Bunun için yapması gereken şey, sorunların gerçek niteliğini tanıması ve bunlara uygun çözümleri almasıdır. İşin çözüm yanı teknik bir sorundur ve bunlar zor da değildir.

Önerilebilecek en iyi çözüm bence şu olabilir:

Petrol üreten ülkeler ile başta özellikle Birleşik Amerika olmak

üzere gelişmiş ülkeler, çok uzun bir süre boyunca kalkınma yolundaki ülkelere çok özel koşullarla kaynak aktarmak için bir anlaşmaya varmalıdırlar.

Petrolü hiç bulunmayan kalkınma yolundaki ülkelere verilecek olan bu kaynaklar, öncelikle, sanayi malları alımında kullanılmalıdır. Bu, gerçek bir «uluslararası gelir transferi» de olacaktır. Nedeni şu: Kalkınmak isteyen ülkeler, o kaynaklarla, gelişmiş ülkelere kendileri için ek sanayi mallarını satın alabilme gücüne kavuşacaklardır. Böylece beliren ek ihracat yoluyla da, sanayi ülkelerinin ödeme dengeleri yeniden eşitlik ya da denge durumuna gelebilecektir. Söz konusu yeni düzenlemeler, yüksek petrol fiyatlarıyla elde edilen gelir, artık ek ihracat yoluyla kullanılması sürecini açacaktır.

Mamul maddeler yalnız petrol üreticisi ülkelere ihraç edilmeyecek, gereksinimi bulunan öteki kalkınma yolundaki ülkelere de ek sanayi malları sağlanmış olacaktır.

Emirler, Halklarını Geliştirmekten Korkmasa :

Bir başka çözüm yolu ise, petrol üreten ülkelerin ellerinde biriken ödeme fazlalarını harcamalarını arttırarak kendiliklerinden azaltmalarıdır. Ne var ki, bunu petrol ülkelerinin ancak bir bölümü yapabilir. Buna karşılık, Suudî Arabistan ya da Birleşik Arap Emirlikleri gibi monarşilerin geniş kaynaklarını harcamalarını beklemek zordur. Paralarını, kendi halkları uğruna harcayabilir durumda görünmemektedirler, bunlar... Bu gelişmemiş ülkelerin halkları yoksulluk ve bilgisizlik, işsizlik ve hastalıklar içinde çırpınıp durmadadır. Bu geri koşullar, geniş harcamalarla değiştirilebilir. Ama o zaman da, bunun ilk kurbanı emirlerin tâ kendileri olacaktır, herhalde... Çünkü, geliştirilip eğitilen Arap halkları, içinde yaşadıkları feodal düzenden kurtulmak isteyeceklerdir. Bu nedenle de, feodal rejimler yığınları geliştirici harcamaları göze alamamaktadırlar.

Umut Işıkları Beliriyor mu?

Sonuç olarak, ilk aşamadaki geniş etkili çözüm, petrol kaynaklarının etkin biçimde yeniden dönüşümünü sağlayıcı düzenlemeleri başarmaya bağlı kalmaktadır. Petrol üreticilerinin risklerini karşılar-

ken, kalkınma özlemindeki toplumların gereksindikleri satın alma gücünü yaratmaktır, ilk çözüm... Bu çözüm giderek sanayileşmiş ülkelerin ihracatlarını geliştirerek, büyüme sürecini de yeniden harekete geçirecektir.

Yakın gelecek bakımından sevindirici olan şey, hammaddeler kıtlığının yavaş yavaş ortadan kalkmaya başlayacağını gösteren işaretlerdir.

Dünya tahıl üretiminin, rekor sayılacak düzeylere erişeceğine ilişkin yeni haberler bu açıdan mutluluk vericidir. Büyüyen stoklar, böylece, 1970'lerden önceki olumlu koşulları bir daha yaratabilecektir.»

DÜNYADA BİR TALEP ENFLASYONU DA VAR

★ GEVGİLİLİ — «Sayın Prof. Ülken, dünya ekonomisi bu yeni koşullarda nerelere doğru gitmektedir? Özellikle ulusal ve uluslararası alanlarda gözlenen farklı gelişmeler, ne gibi yeni gereksinimler doğurmaktadır? Bu gereksinimler nasıl çözülebilirler?»

★ Prof. ÜLKEN — «Burada öncelikle, Sayın Lord Kaldor'a, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mezunları Cemiyeti adına Türkiye'ye gelme çağrısını kabullenerek, yaptıkları çok değerli katkılar için açık teşekkürlerimizi sunmak isteriz.

Gerçekten, günümüz ekonomisi büyük bir aşamanın eşiğindedir. Bu oluşuma paralel olarak iktisat biliminin de yeni bir aşamaya girdiği söylenebilir.

1973 sonlarından itibaren ortaya çıkan, özellikle 1974 yılında ağırlığını duyuran ve halâ sürmekte olan bunalım, dünya ekonomisinde derin izler bırakmıştır. Bu olay, Prof. Kaldor'un da dediği gibi, önceleri bir maliyet enflasyonu olarak belirmiş, fakat giderek talep enflasyonuna da dönüşmüştür. Şu anda ise, maliyet ve talep enflasyonunun beraberce etkiledikleri bir süreç içindedir, dünya...

Petrol üreten ülkelerin birlik kurmaları ve bu birliğin gücünü harekete geçirerek petrol fiyatını arttırmaları, dünya çapında yeni bir

gelir paylaşımını gündeme getirmiştir. Daha doğrusu, böylece, gelir paylaşımı sorununun ulusal alandan uluslararası alana kayma eğilimi oluşmuştur. Gelir paylaşımı, ulusal alanda da aslında en büyük ekonomik sorunlardan biridir. Ancak, petrol üreten ülkelerde biriken ve büyük boyutlara ulaşan döviz rezervlerinin devreye girmesi ve bunun kimler tarafından kullanılacağı, uluslararası planda büyük tartışmalara ve çekişmelere yol açmıştır.

Son buhrandan önce tarımsal alanda dünya iktisat tarihi için oldukça uzun süren bir refah dönemi yaşanmıştı. Gerçekten, sanayi ürünleri ile tarımsal ürünler fiyatları arasındaki ilişkiler öteden beri önemli sorunlar yaratmıştır. Üstelik, tarımsal mal üreten ülkelerle sanayileşmiş ülkeler arasındaki ticarî ilişkiler, şimdiye kadar hep tarımcılar aleyhine sonuçlar vermiştir. Ancak, ilk kez dış ticaret hadlerinin gelişmekte olan ya da az gelişmiş ülkeler lehine eğilim göstermesi, 1974 yılından bu yana belirmiş bir başka oluşumdur.

Günümüzde bundan sonra gerek ulusal gerekse uluslararası alanda devlet müdahalesinde bir artış beklemek pek yanlış olmayacaktır.

★ Ulusal alanda, tarım kesiminde fiyatlara yapılan devlet müdahaleleri, gelir paylaşımını etkileyerek tarımda çalışan kişilerin alım gücünü arttırma amacını gütmektedir. Ama bu, tarımsal alanda artan talebi karşılayacak sınıf mal üretiminin artmasını her zaman etkileyememektedir. Böylece de tarım kesiminde artan talep, sınıf ürün arzı artmadığından, fiyatları yükseltmektedir. Aynı olay geniş çapta dünya ekonomisinde de ortaya çıkmıştır. Bu durumda ulusal ya da uluslararası alanda, devlet müdahalesi yalnız tarım kesimi için değil, aynı zamanda sanayi kesimi için de zorunlu hale gelecektir. Böyle bir oluşum ise sanayi ve tarım ürünleri fiyatları arasındaki yeni dengelenmeyi sağlayabilir.

★ Uluslararası alanda ise ilişkilerin gittikçe yoğunlaşmasının, süpra nasyonal yani «Uluslarüstü» örgüt kurma eğilimlerini arttırması beklenebilir.»

★ KALDOR — «Sanayi ürünlerindeki fiyat artışları, sanayi ürünleri arzının esnek olmayışından değildir. Asıl sorun, tarım ürünle-

rinde ve öteki ilkel maddelerde beliren fiyat artışlarının oluşturduğu maliyet yükselişlerini sınai mal üretenlerin doğrudan fiyata yansıtılabilmelerinde düşümlenmektedir.»

★ Prof. ÜLKEN — «Bununla birlikte, kısa dönemde, tarım kesimine yapılacak bir gelir transferinin, sınai mal arzının varolan düzeyi karşısında, mutlaka fiyatları arttırması sözkonusu olacaktır.

Uluslararası alanda ortaya çıkan bütün bu yeni sorunlar, kuşkusuz, bunları düzenleyecek «uluslarüstü» mekanizmalara duyulan ihtiyacı büyütecektir. Örnek olarak, Ortak Pazar içinde 1970'li yıllarda ortaya çıkan bunalımlar bile yine bazı sorunlara karşı birlikte hareket etme konusunda yeterlik sağlanamamasına yani süpranasyonal bir kurum haline gelinememesine bağlanabilir. Oysa Ortak Pazar'ın kurulduğu sıralarda süpranasyonal gücün kurulması önerileri de getirilmişti. Günümüzde ise, dünya ekonomisinde yüz yüze gelen sorunlar, uluslarüstü örgütler kurulması özlemlerini daha da çoğaltacak gibi gözükmektedir.

Ayrıca, dünyanın bugünkü koşullarının kapitalist ve kollektivist sistemler arasındaki ilişkileri geliştirip, yoğunlaştıracağı da beklenebilir. Zira, bu iki büyük sistem yalnız kendi içlerinde kalarak sorunlarını çözmekten yoksun hale gelme durumundadır. Nasıl ki her ulus, kendi alanında kendi sorunlarını çözmek ve tek başına yüklenmek olanağından gittikçe uzaklaşıyorsa...

Kısacası, iki farklı sistemin dış ticaret ilişkileri zaman içinde mutlaka artacaktır. Bu oluşumun oldukça ilginç göstergeleri de vardır.

Daha geniş bir çerçevede ise, petrolcileri ve Üçüncü Dünya ülkeleriyle yeryüzünün bütün toplumlarının yeni bir iktisat ve işbirliği anlayışına yönelmesi kesin zorunluluktur.»

DÜNYA ENFLASYONU YALNIZ PARASAL ÖNLEMLERLE DÜZELMEZ

★ GEVGİLİLİ — «Günümüz Batı sistemindeki bunalımı, sonuç olarak, yalnız para arzındaki büyüme ile açıklayan neoklasik yakla-

şımlar, sorunları çözmeye yeterli midir, Sayın Prof. Alkin? Yoğunlaşan bunalım, hangi yeni çözümleri zorunlu kılmaktadır?»

★ Prof. ALKİN — «Dünya ülkelerindeki enflasyonun gerçek nedeni sanıldığı gibi parasal değildir. «Parasal değişkenlerdeki genişlemeler enflasyona neden olduğuna göre, enflasyonu önlemek için de yine parasal göstergelerle ilgili politikaları uygulamak yeterli derecede başarı sağlayabilir» biçiminde akıl yürütmek, yanılgıya düşmek olur. Çünkü, enflasyonun parasal göstergelerle belirtilip ölçülmesi başka bir şeydir, enflasyona parasal değişkenlerin etki yapması daha başka bir şeydir.

Parasal değişkenler, zorunlu olarak enflasyonu yaratan temel değişkenleri uyacaktır. Enflasyon genişledikçe, parasal değişkenlerin de aynı yönde değişmesi kaçınılmazdır. Bu birlikte değişim olgusu da, neyin neden, neyin sonuç olduğu konusunda belli bir yanılgıyı yaratmaktadır.

Oysa, Sayın Lord Kaldor'un da belirtmiş olduğu gibi, hammadde ve enerji üretiminin genişlemesine karşın, bu maddelerin fiyatlarının düşmediği bir ortama girilmesi, sınaî mallarla tarım malları arasındaki dengenin bir türlü yeniden kurulamamış olması, gelir dağılımındaki bozukluklar ve bu gelir dağılımı bozukluklarını çok kısa sürede düzeltme çabaları, gerçekte, enflasyonu hızlandıran ana olgulardır. Bütün bunlar ise doğaldır ki, parasal değişkenleri uyacaktır. Sorunları teşhiste yanılgının kaynaklandığı nokta, işte burada başlamaktadır. Başka bir anlatımla, enflasyon parasal göstergeleri genişletmekte ve sırf bu nedenle sadece parasal göstergelerin genişlemesinin enflasyonu hızlandığı gibi bir kanı ortaya çıkmaktadır.

Para miktarındaki genişlemeler enflasyonu uyabilir ama, asıl önemli olan para miktarındaki genişlemelerin ardındaki ana nedenlerdir. Sözkonusu ana nedenler yeterince haklılığa sahipse, bu noktadan sonra parasal göstergelerin enflasyonu uyarıp uyarmayacağı tartışması anlamını kaybetmektedir.

Batı ülkelerinin içine düştüğü bunalım ilginç ve çelişik noktası çok söylendiği üzere, enflasyon ve işsizliğin aynı anda yaşanıyor ol-

masıdır. Aslında, geleneksel Keynes'çi analiz —herkesin sandığının aksine— bu sorunun üstesinden gelebilir. Belli bir enflasyon oranı ile belli bir işsizlik oranı bir arada kabul edildiğinde, Keynes'çi politikasının sürdürülmesi ile bir denge sağlamak ve ekonomiyi yürütmek olarak dışı değildir.

Oysa, 1929 dünya bunalımında bir panik içinde tam tersi bir uygulamayla, harcamalar kısılarak enflasyonla başa çıkılmak istenmiş ama başarıya ulaşılamamıştır.

Dünya çapında yaşanan 1970'lerin bunalımında ise, görev ABD ve Sovyetler'den oluşan iki büyük güce ve özellikle ABD'nin ekonomi politikasına düşüyor. Çünkü, bu iki büyük ekonomik gücün dışındaki güçlerin marjinal önemi olmasına karşın ABD'de yürütülen ekonomi politikalarının bütün dünya ekonomi politikasını etkileme olasılığı büyüktür.

ABD Başkanı Carter'ın nasıl bir ekonomi politikası uygulayacağı konusuna gelince.. Öyle görünmektedir ki, yürüteceği politika ile Carter belki bir Roosevelt olmayacaktır ama bir Eisenhower olmayacağı da kesindir. Bunun bir göstergesi de, Prof. Friedman'ın içine düştüğü telaştır. Friedman, son yazılarından birinde, Carter'ın para arzının genişletilmesi ve kamu harcamalarının artırılması uygulaması içine girdiğini, oysa yapılması gerekenin tam tersi olduğunu belirtiyor. Friedman, hattâ, İngiltere'nin savaştan sonra «kamu harcamalarını sürekli genişletmesini ve işsizlikle mücadele için parasal değişkenlere başvurmalarını», bu ülkenin bugün içine düştüğü bunalımda başlıca neden olarak gördüğünü savunarak, «ABD'nin de mevcut ekonomi politikasından vazgeçmezse aynı akıbetle karşılaşacağını» söyleyebilmektedir. Friedman'ın böylesine telaşı, Carter'ın onun önerilerinin tam tersi bir politika uygulama olasılığının epeyce yüksek olduğunu göstermesi bakımından, bir anlamda, umut vericidir.»

NEDEN ve ÇÖZÜM

★ GEVGİLİLİ — «1970'lerde özellikle Batı ekonomilerini ve ona bağlı olarak da dünya ekonomisini içine alan bunalımın nedenleri ve

çözüm yolları ile ilgili forum, sonuç olarak şu ilginç eğilimleri ortaya koymaktadır:

1. Batı'daki büyük bunalım, herhangi bir ülkenin kendi içinde uyguladığı para, maliye ya da bütçe siyasetlerinin ürünü olmaktan çok uzaktadır. Bunalımın kökünde yatan şey, besin maddeleri ile hammaddeler ve sanayi üretimi arasında 1950'lerden beri süregelen karşılıklı büyüme durumunun, 1970'lerde öncelikle buğday ve tahılda yaratılan üretim düşmeleri sonucunda sarsılmış oluşudur. Giderek yükselen hammadde fiyatları, sanayide maliyetleri arttırmış, birden bire dört kat büyüyen petrol fiyatı ise, maliyet enflasyonunu daha da yoğunlaştırmıştır. Pazar ve talep daralması, böylece, sanayii bir kısır döngüye itmiştir.

2. Dünyanın bunalımı, bir sermaye ya da emek kıtlığıyla da açıklanamaz. Tersine, dünya insanların çok büyük bölümü hâlâ çalışacak bir iş bile bulamamaktadır. Ne var ki, varolan geniş potansiyelden yararlanmak için insan ve doğa arasında yeni ilişkiler kurmak, daha ileri amaçları gerçekleştirecek teknolojiler geliştirmek gerekmektedir.

3. Sorunların çözümü, iki dünya sisteminin önderleri olarak ABD ile SSCB arasında yeni ekonomik açılışları zorunlu kıldığı gibi, uluslarüstü nitelikte yeni örgütler ve anlayışlar yaratılmasına da bağlı görünmektedir. En önemlisi, dünya sanayiinin duraklama geçiren üretim çarklarının yeniden harekete geçirilebilmesidir. Lord Kaldor'un bu amaçla önerdiği model, petrolcü ülkelerin elinde birikmiş dev kaynakların, sanayileşmiş ülkelere anlaşılarak özellikle kalkınma özlemindeki toplumlara, çok uygun koşullarla sunulmasını sağlamaktadır. Genç toplumlar böylece bu ek kaynakları, sanayi malları alımında kullanabilecek, sanayileşmiş kesim ise daha büyük bir talep ve dış ödeme olanağına kavuşurken, varlıklı bloktan varlıksızlara gerçek bir gelir transferi denenmiş olacaktır. ABD'nin yeni Başkanı Carter'ın bu tür bir siyaseti benimsemesi, yeni çözümleri hızlandırıcı roller oynayabilecektir.

4. Gelişmiş Batılı ekonomik ülkeler büyük bunalımlarla kıvrılır ve «kemerleri sıkma» yolundaki neoklasik öneriler Batı'yı belki de 1929 Bunalımı türünden bir çöküşün eşiğinde dolaştırırken, kal-

kınma savaşındaki ülkelerin sorunları ayrı bir yoğunluk kazanmaktadır. Özellikle «kalkınan ülkelerin daha hızlı büyümesi için neler yapılabileceği» ve «kalkınmada genç toplumların artık nasıl bir tarihsel model izlemeleri gerektiği» gibi çok çetin sorunlar çıkmaktadır ortaya...

BATI'NIN YARINI VE AZGELİŞMİŞLİKTE KURTULUŞ YOLU

★ Ali GEVGİLİ — «Batı sistemi 1970'lerde ağır bunalımlardan geçerken, bunalımın özellikle kalkınma savaşındaki genç toplumlara yansıyan etkisi çok büyük boyutlara varmaktadır. Hele herhangi bir değerli temel hammaddeye yoksun ülkeler hem Batı'dan aldıkları sanayi ürünleri'nin, hem de petrol gibi maddelerin fiyatlarının sürekli arttığını görmekte, kalkınmaları için gerekli kaynakları sağlamakta darboğazlara sürüklenmektedirler.

Bütün bu gelişmeler, tarihsel planda da, büyüme sürecine geç giren toplumlarda, nasıl bir kalkınma modeli izlenmesi, ne gibi yeni yöntemler araştırılması gerektiği sorunlarını gündeme koymaktadır.

Bu forum, söz konusu güncel ve tarihsel sorunları, XX. yüzyılın saygın bir iktisat bilgininin, Lord Kaldor'un katkılarıyla değerlendirmeye çalışacaktır.

Sayın Prof. Ülken, dünya çapındaki bunalım artık neleri anlatmaktadır? Batı ülkeleri, bunalımı tek tek çözebilirler mi? Bu sarsıntıların, iktisat bilimi açısından ortaya çıkardığı yeni gereksinimler var mıdır? Özellikle kalkınmaya geç giren toplumlar, Batı'nın eski model ve tekniklerini izleyerek önlerinde yığılmış sorunları çözebilirler mi?»

★ Prof. ÜLKEN — «Dünyayı kapsayan genel bir bunalım sırasında her ülkenin «kendi sorununu kendin çöz» anlayışını uygulaması, kuşkusuz son derece tehlikeli olabilir.

Gerçi, 1970'lerin ilk yarısındaki petrol bunalımı sırasında Fransa gibi bazı ülkelerin, petrol üreten ülkelerle ikili görüşmeler yoluyla çözüm arayışları oldukça başarılı sonuçlar vermiştir. Aynı başarıya dayanarak yeni dönemde de günün sorunlarına kendi başına çö-

zümri arama eğilimleri vardır. Eğer söz konusu edilen şey geçici bir bunalım niteliğinde bulunsaydı, başka bir anlatımla, petrol bunalımı istisnaî özellik gösterseydi, böyle bir anlayışa belki hak verilebilirdi. Oysa çağdaş sorunların hiç birisi istisnaî nitelikte değildir.

Dünya ekonomilerinde, her şeyden önce, petrol üreten ülkelerin eylemleri ve güçlenişleri büyük olasılıkla bundan sonra da sürecektir. Öyle ki, petrolcü ülkelerin döviz rezervlerinin yakın gelecekte bir trilyon doları bulması bile söz konusu edilebilmektedir.

Günümüzün dünyasının bir başka önemli sorunu, zengin ve fakir ülkeler arasındaki ilişkilerde, yoksul ülkeler lehine yeni bir denge yaratılmasında düşümlenmektedir. Bu noktada da özellikle petrol üreticisi olmayan kalkınma çabasındaki ülkelerin desteklenmesinin kaçınılmazlığı ortadadır.

KALKINMA İLE GELİR PAYLAŞIMI ARTIK BÜTÜNLEŞİYOR

Emek ve sermayenin kıtlığı, Lord Kaldör'un belirttikleri gibi, artık eskisi kadar önemli sayılmayabilir. Bugün önemli olan, doğa'dan yararlanmadır. Daha da doğrusu, doğa ve teknoloji beraberliğinin nasıl yönlendirileceğidir. Bu noktada, ayrıca, çevre kirlenmesi olgusu tüm insanlığı tehdit eder biçimde önem kazanmaktadır. Acaba, hangi politikalar doğanın yok olmasını en az düzeylere indirebilir? Hangi ülkelerin bu sorunu daha çok yüklenmesi gerekecektir?

Bu tür sorunların da yalnız yerel önlemlerle çözülemeyeceği bir çağdayız artık...

Bütün bunlar, yeni bir dünya ekonomisinin, uluslararası ilişkilerde yeni bir aşamanın habercisidirler.

En önemlisi, ulusal alanda kalkınma teorisi ile gelir paylaşımı teorisinin bütünleşmesi zorunluluğu belirmektedir.

Bunların dışında, tarımsal ürünlere yapılan destek alımları ve devlet müdahaleleriyle tarımsal kesimde artan talep, enflasyonun büyümesine neden olduğu gibi bu arada ortaya çıkan nüfus artışı

da madalyonun bir başka yüzünü oluşturmaktadır. Zira nüfus artışı, tarımsal mal talebindeki artışın önemli bir nedenidir.

19. YÜZYILIN ESKİ MODELİ ÇAĞDAŞ GELİŞİME UYAMAZ

İktisatçının gelecekteki rolü yine bu koşullar altında belirlemektedir. İktisadî tahliller artık gittikçe göreceli yani izafî nitelik kazanma yolundadır. Yarının iktisatçısı, saf iktisadın ötesinde, disiplinlerarası bir yapı içinde, siyaset, sosyoloji ve teknoloji açılarından da tahlillerini geliştirip bütünleştirmek zorunda olacaktır. Özellikle az-gelişmiş ülkeler için üretilecek modellerin böyle bir yapısal yaklaşımla geliştirilmesi gerekmektedir. Çünkü, azgelişmiş ülkelerin ondokuzuncu yüzyıldaki yapısı ile yirminci yüzyıldaki yapısı farklı olduğuna göre, bir önceki yüzyılda üretilmiş tekniklerin uygulanması çağımızda mümkün değildir.

Sonuç olarak ,ulusal ve uluslararası planlarda ekonominin nereye gittiği ve daha da önemlisi gelecekte nereye ulaşması gerektiği sorusu ağırlıklı bir önemle gündemdedir bugün...»

BATI, AZGELİŞMİŞLİK SORUNUNU, UZUN SÜRE, TERS KOYDU?..

★ GEVGİLİLİ — «Kalkınmaya çalışan ülkelerin sorunu, gerçekten, yirminci yüzyılın en bunaltıcı düşümlerinden birisidir. Bu ülkelerin salt kendi olanaklarıyla kendi kendilerini büyütebilecekleri fazla beklenmemekte, o tür bir büyümenin çok yetersiz kalacağı, çağdaş gelişme açığını kapatmaya yetmeyeceği ortaya çıkmaktadır. Birleşmiş Milletler'in öncülüğüyle Prof. Leontiev ve arkadaşlarının geliştirdiği yeni bazı öneriler, varlıklı ve yoksul ülkeler arasında gelişme açığını 2.000 yılında en az «yarı yarıya» duruma getirebilmek için bile uluslararası planda çok köklü önlemlere başvurulmasının zorunlu olduğunu göstermektedir. Sayın Prof. Alkin, çağdaş gelişimin gerisinde kalmış genç toplumlar, bu sıçramaları nasıl başarabilirler? Sıçramayı engelleyen içsel ve dışsal etkenler nelerdir? Yoksul ülkelerin kalkındırılmasına ilişkin Batılı büyüme teorileri ne ölçüde başarılı olabilmıştır?

★ Prof. ALKİN — «İktisat'ın bir bilim olarak ortaya çıkmasından bu yana iktisatçılar büyüme sorunlarıyla yakından ilgilenmişlerdir.

Tüm ondokuzuncu yüzyıl boyunca, iktisatçılar arasında en yaygın tartışmanın, ekonominin «bunalımsız» büyüyüp büyümeyeceği, belli bir aşamada kaçınılmaz bir bunalımla karşılaşarak sürekli bir durgunluk dönemine girilip girilmeyeceği noktaları etrafında olduğu söylenebilir. Ancak, ondokuzuncu yüzyılın sonlarından başlayarak Batı ekonomilerinin hızla büyümesi ve gelişmesi, 1929 büyük dünya bunalımı'na kadar bu tartışmayı geri planda bıraktırdı. Büyük bunalımın etkileri tam anlamıyla ortadan kaybolmadan İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması, büyüme sorununun tartışılmasını zorunlu olarak yine ertelemiştir.

Savaş'ın bitiminde, özellikle Avrupa'da hem yenmiş hem de yenik ülkelerin pek çoğunda ekonomik durumun çok kötü olması, ulusal ve uluslararası düzeyde dikkatlerin yeniden büyüme - kalkınma sorunlarına yönelmesine neden olmuştur. Bilim adamları, yöneticiler ve politikacılar o sırada Batı Avrupa ekonomilerinin yeniden kurulması için gösterilen çabaların kısa sürede sonuç verdiğini gözlemlediler. Bu ara, savaştan önce sömürge, dominyon vb. durumunda olan birçok ülke de siyasal bağımsızlıklarını kazanma durumundaydılar. Bu ülkelerin hepsinde, siyasal, toplumsal ve iktisadi yapı, görece olarak, «az gelişmiş» denebilecek bir düzeydeydi. İşte bu dönemde, uzun bir süreden beri siyasal bağımsızlığa sahip bulunan bir sürü ülkenin de aynı yapısal özelliklere sahib oldukları âdeta yeniden keşfedilmiştir.

Batı'nın az gelişmişlik alanında yaptığı ilk büyük yanlışlık, İkinci Savaş'tan sonra yıkılmış Avrupa ülkelerinin kalkındırılması için izlenen yöntemlerin, az gelişmiş ülkelere de aynen uygulanmasının aynı başarılı sonuçları vereceğinin sanılması olmuştur. Neyse ki, bu yanlışlık kısa sürede farkedilmiş, gelişmiş ülkelerin yapısal özelliklerinin, az gelişmişlerden çok farklı olduğu anlaşılmıştır.

1950'lerden sonra Batı'da geliştirilmeye başlayan yeni kalkınma teorileri ise, sözkonusu ülkelerin sorunlarını daha ayrıntılı biçimde incelemeye başlarken, bu kez bir ikinci yanlışlığa düşmüştür. İkinci

yanlışlık, tüm az gelişmiş ülkelerin yapılarının birbirleriyle aynı var-sayılmasıydı. Ancak, o çalışmaların, gelir - nüfus tuzağı, ikili yapı, kaçınılmaz kaynak dağılımı yanlışlıkları, dış ticaret kısır döngüsü gibi sorunlara ışık tutma yönünden yararı da olmuştur.

Sözkonusu teoriler, az gelişmişlerin ekonomileri piyasa güçlerinin otomatik işleyişine bırakıldığında, hızlı üretim artışı için gerekli yatırım hacminin ve kaynakların en uygun dağılımının kendiliğinden sağlanamayacağını ileri sürmüşlerdir. Bunu sağlama gerekçesiyle de ortaya bir çifte müdahale çıkmıştır.

Az gelişmişlerde çelişkileri yok etmek ve kısır döngüleri kırmak için kamu müdahalesi gereklidir. Ancak bu ülkelerde kamuya, müdahale gereğini hatırlatacak, müdahale yollarını gösterecek bir ikinci tür müdahalenin daha gerektiği düşünülmüştür. Dış müdahale... Ne yazık ki, bu üçüncü yanlışlık, hâlâ süregelip gitmektedir. Oysa, kamu müdahalesi'nin zaten çözölemeyen kendi içsel sorunları ve çelişkileri vardır. Dış müdahale bu sorunların ve çelişkilerin çözölmezliğini uzatmaktan başka bir şeye yaramamıştır. O da, ayrıca, kötü niyetli olmadığı takdirde...

Olumlu ve hızlı sonuç vermesi beklenen bu müdahalelerin, tam anlamıyla başarılı olduğu söylenemez. Tam tersine bunlar yalnızca ekonomik değil, bir dizi yeni toplumsal ve siyasal sorunlar yaratmışlardır.

Şöyle ki :

★ İstem dışı tasarrufun ve dolayısıyla genişleyen yatırımların yükünü hangi sınıf, ne süre yüklenecektir?

★ Kamu kesimi tarafından gerçekleştirilen altyapı yatırımları ile toplumsal yatırımlardan en çok faydalanan sınıf, yatırımların finansman yükünü taşıyan sınıf mıdır?

★ Koruma yoluyla teşvik edilen iç sanayinin, dış rekabetin olmamasından doğan yüksek fiyatlarını yüklenecek aynı sınıf mıdır?

★ Amaç geçimlik kesimi mi, yoksa tarımı mı kapitalistleştir-mektir?

★ Özel kesime yol gösterici planlamanın pratik anlamı var mıdır?

★ Planı yapan kamu kesimi olduğuna göre, planlamanın kamu kesimine emredici niteliğini azgelişmişlerin siyasal yapısı ile bağdaştırmak olanaklı mıdır?

★ Emeği bol, sermayesi kıt azgelişmişler, demokratik bir siyasal yapıyı tercih ettiklerinde, sanayileşme için sermayeyi ucuz ve toplumsal amaçlarla emeği görelî olarak pahalı kıldıklarında, geniş işsizlik sorunu nasıl çözülecektir?

Üstelik bu sırada uygulanan sermaye yoğun yöntemli sanayileşme çabaları azgelişmiş ülkelerde aşırı ithal gerekleri yaratmış, dış kaynak problemi gittikçe büyümüşür. Hele Batılı ülkelerin kendilerinin bunalım geçirdikleri bir dönemde, azgelişmişlere eskisinden daha fazla kaynak ayırabilmeleri artık daha da kuşkulu görünmektedir.

AET, BANKER KREDİLERİ ve TÜRKİYE

AET'nin kuruluşundan sonra Batı Avrupa'da uygulanan tarımsal destekleme siyasetleri Avrupa'da tarımsal sorunları öylesine büyüttü ki, Ortak Pazar bu çıkmazdan kurtulmak için Türkiye gibi tarımsal mal ihracatçısı ülkeleri birbirleriyle rekabete sokarak, mümkün olduğu kadar ucuz fiyatla tarımsal mal sağlama zorunluluğunu duymaktadır [AET, çok büyük bir ekonomik katkı yapmayacağı halde Türkiye'ye çeşitli tarımsal ödünleri vermeyi tâ 1976 aralığındaki Ortaklık Konseyi toplantısına kadar geciktirebilmiştir].

Dış kaynak gereksinimi, azgelişmişlerin dış borçlarını da olağanüstü büyütmektedir. Bu dış borçların kısa dönemde ihracat gelirlerinin artırılması yoluyla ödenmesi olasılığı yok gibidir. Türkiye gibi pek çok ülke, dış kaynak açığının yarattığı umutsuzlukla, artık kendileri için hiç de elverişli olmayan koşullarla uluslararası banker piyasalarından kısa süreli borçlanmalara gitmektedirler. Bu kısa süreli borçlar ise ancak daha da büyük darboğazlar yaratmaya adaydır.

Sözgeleşi, dış bağımlılık tehlikesi Türkiye'de de uzun yıllar tar-

tışılmış, ancak uygulamada olağan borçlanma ve çok kısıtlı olan özel ve yabancı sermaye girişleri yurt çıkarlarını bu açıdan aşırı zedelememiştir. Oysa, olağanüstü koşullarda aranan kısa süreli banker borçları bu sakıncaları da getirmektedir. Özellikle kısa süreli borçlanmaları genişledikçe Türkiye özgür karar alma sürecinden dışarı itilebilir.

Oysa, Türkiye, siyasal bağımsızlıktan uzak kalma ile uyuşamayacak derecede ciddi siyasal sorunların varolduğu bir dönemi yaşamaktadır.»

BATI'DA NE OLACAĞINI ÖNGÖRMEK ZOR...

★ GEVGİLİLİ — «Dünya bu yeni koşullarda bundan sonra nelerle doğru gelişmeye aday görünmektedir, sayın Lord Kaldor?.. Özellikle kapitalist sistem içinde ne gibi yenilikler olmakta, ulusal ve uluslararası gelişmeler nelerden etkilenmektedir? Yakın dönemde dünyada hangi eğilimler daha ağır basmaya adaydır?

★ Lord KALDOR — «Dürüstçe ortaya koymak gerekir ki, dünya, hiç bir zaman başlangıçta öngörülen yollarda gelişmemiştir. Dünyanın gelişimi daima farklı biçimlerde olmaktadır.

Örnek olarak, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya büyük bir ekonomik duraklama dönemi çıkmıştır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ise [hiç bir zaman gerçekleşmeyen] bir ekonomik duraklamaya karşı bu kez her türlü savunı mekanizması önceden alınmıştır. Ancak, duraklamanın gerçekleşmemesi, savunı önlemlerinin sonucu değildir. Gerçekleşmemenin asıl nedeni, ortaya çıkan koşulların, insanların bilincinde bile olamadıkları kadar değişik olmasıydı.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, dünyanın benzerini hiç görmediği yirmi yıllık bir sürekli büyüme neden gerçekleşmiştir?

Denilebilir ki, bu büyüme izlenen Keynes'ci siyasetlerin bir sonucudur. Karşılaşılan durum, bambaşka şeylerin ürünüydü. Tarım ve hammadde üretimindeki artış ile sanayi üretimi arasındaki uyumun, bu büyümenin gerçek nedeni olduğunu artık biliyoruz.

1970'lerin ne olabileceğini de, 1970'ler gerçekleşinceye kadar hem en hiç kimse önceden görmemiştir. Bunlar ortadayken, dünyanın bundan sonra nasıl biçimleneceğini söylemek de doğru bir yol olmayacaktır. Zira ekonomi bilimi, geleceğin nasıl oluşacağını önceden saptayabilecek bir aşamada görünmemektedir henüz... Bunun yanı sıra, teknolojiadaki değişimlerin nasıl gelişebileceği de her zaman fazla öngörülememektedir. Sözgelisi, hemen hiç kimse önceden atomik teknolojiyi öngörememiş, elektronik alanındaki gelişimi önceden belirleyememiştir. Dünyanın niteliğini değiştiren daha birçok şey, oluşumundan önce değerlendirilememiştir.

MİLLİYETÇİLİK ve ULUSAL DEVLET, KOMÜNİST SİSTEMDE BİLE GÜÇLENİYOR

Buna rağmen, pek çok ayrı nedenlerden ötürü, gelecekte uluslararası (enternasyonalist) düşüncelerden, ulusalcı (milliyetçi) düşüncelere doğru genel bir geri dönüş beklenebilir. Bu, dünya ekonomisinde birlik yönünde bir hareket olmayacaktır. Kuşkusuz, bu beklentilerde yanılabiliriz. Çünkü, kesinlikle konuşmak kolay değildir.

Öyle görünmektedir ki, çağımızda giderek öne çıkmakta olan güçler, varolan dünya düzeni içinde kendi anlatımlarını ancak ulusal devletler yoluyla bulabilecek olan güçlerdir. O kadar ki, komünist dünya'da bile gözlenen ilginç şey, ulusal devletin öneminin ortadan kalkmak bir yana, artmış bulunduğuudur. Başka bir deyişle, bütün komünist ülkeler eskisine oranla çok daha fazla kendi kendilerine yeterli duruma gelmişlerdir. Her komünist ülkenin siyaseti de giderek daha bağımsız biçimde aranıp belirlenir olmuştur, komünist ülkeler arasındaki uluslararası iç bağlantılar ise son derece kısıtlı kalmıştır. Özellikle de her komünist ülke kendi ekonomik siyasetlerin de bağımsız bir egemen birim durumunu sürdürmüştür. Sovyetler Birliği, belli alanlarda onlara yol göstericilik etmişse de, bu gösterilen yollar her zaman izlenilmemiştir. Komünist ülkelerin ekonomilerinde ve planlama sistemlerinde, Rusya, yabancı bir parça olarak kalmıştır.

BATI'DA, FİNANS KAPİTAL, ÇOK ULUSLU ŞİRKETLERİ GELİŞTİRİYOR

Batı'da, çok uluslu şirketler gelişmektedir. Bu durum, eskiden hiç varolmayan, son derece ağır sorunları ortaya koymaktadır. Ancak, bu alanda da çok farklı görüntüler edinilebilir. O nedenle, soruna biraz daha yakından bakmak yararlı olacaktır.

Öncelikle, şurası gözden geçirilmemelidir: Kendilerinden çokuluslu diye söz edilen şirketler, gerçekte, birkaç büyük ülke'ye ait olan şirketlerden ibarettir. Egemen bir biçimde, Birleşik Amerika şirketleridir bunlar... Daha sonra bir miktar İngiliz, ayrıca da, birkaç İsviçre ve Hollanda şirketi görülmektedir. Çokuluslu denen şirketlerin çoğu bunlardır, işte. Çokuluslu şirketlerin yüzde doksan ya da doksan beşi bu kategoridedir. Bunlar, kendi bağlı bulundukları ülkelerin gücünü de tam yansıtmamaktadır. Kuşkusuz, Birleşik Amerika çok güçlü bir ülkedir. Ama, bir Federal Almanya, İngiltere'den çok daha güçlüdür. Buna karşın, F. Almanya neredeyse hiç bir çokuluslu şirkete sahip değildir. Fransa'nın da büyük önemi bulunan çokuluslu şirketleri yoktur.

O zaman şu soru sorulabilir:

Neden böyle olmaktadır acaba? Nedir, bu olguların gerçek etkenleri?

Çokuluslu şirketlerin yaygın olduğu ABD ya da İngiltere gibi Anglosakson ülkeleri ile İsviçre, gerçekte, Almanlar'ın finanskapital yani malî sermaye adını verdikleri, yüksek düzeyde gelişmiş sermaye piyasalarına ya da malî sistemlere sahip bulunan ülkelerdir. Öyle ki, bu malî sermaye, birtakım malî anlaşmaları buralarda öteki ülkelerde gerçekleştirilmesi olanaksız bir biçimde düzenlemeyi başarmaktadır. Bunlar, malî yönlendirmelerin çok geniş boyutlardaki olanaklarını da çok iyi bilmektedirler.

Birleşik Amerika'da ve İngiltere'de kapitalizm'in gelişimi yönünden önem taşıyan bir olay da, conglomerate ya da birleşik şirket türündeki girişimlerin yaygınlaşmasıdır. İkinci Savaş'tan önce Batı'da bulunmayan bu olgu, vepyenî bir gelişmedir. Söz konusu birleşik şir-

ketler, tek bir örgüt içinde yer almanın dışında hemen hiç bir ortak yana sahip değillerdir. Bu şirketlerin tipik bir örneği, ünlü ABD şirketi ITT'dir. ITT, hemen her ülkede, her çeşit işi yapmakta ya da değişik işlere sahip çıkmaktadır. Bunların yaptığı ya da sahip olduğu işler arasında, üretim açısından ne yatay, ne de dikey hiç bir bağlantı yoktur. Buna karşılık, durmaksızın, sürekli biçimde büyüyüp durmadadır bunlar... Talep etmekte oldukları tek şey ise, iktidar'dır, güç'tür. Bunlar, daha küçük firmaları satın alıp kendilerine kattıkları gibi, birçok ülkelerdeki teşislere de el atmaktadırlar.

Söz konusu malî işlemlerde ilginç nokta şudur :

Herhangi bir daha küçük şirket karşısında, büyük şirket, sermaye piyasasında üstalıkla yürüttüğü belirli bazı girişimler sonucunda, küçük şirketin hissedarlarını, «kendi şirketlerine büyük şirketçe el konulmasının çok daha yararlı olacağına» inandırmaktadır. Bir el koymanın zorunlu koşulları yaratılmaktadır önce... Söz konusu olan sadece şirket hisse senetlerinin el değiştirmesinden ibaret ve oldukça basit bir işlemdir.

Conglomerate nitelikteki birleşik şirketler, başka şirketlere el koymalar yoluyla inanılmaz biçimde büyümektedirler. Bu el koymalar, çok büyük bir parayı da gerektirmemektedir. Gereken para, daha çok, sermaye piyasasındaki yönlendirmeleri gerçekleştirmek için zorunlu olan nisbeten daha küçük bir miktardan ibarettir. Bu sırada, büyük şirketin hisse senetleri, öteki şirketin hisse senetleriyle değiştirilmek üzere, piyasa fiyatından daha uygun koşullarla kendilerine teklif edilince, küçük şirketin hisse sahiplerinin yüzde doksanı bunu kabul etmektedir. Görüldüğü gibi, ortada para değil sadece senetler el değiştirmekte ve bunun sonucunda da tümüyle sorumsuz olan dev bir güç gittikçe büyümektedir. Bu güç, ulusal sınırları da aşmaktadır.

Bu sorumsuz gücün büyüüşü, Batı Avrupa'da onbir ve onikinci yüzyıllarda feodal baronların durmaksızın gelişip sonunda tüm sermayeye el koymalarına benzetilebilir. Aynı biçimde büyük şirketler, daha küçük şirketlerin hisselerine el koymak suretiyle büyümektedirler. Büyüdükçe de, gittikçe daha kolay yöntemlerle daha başkalarına el koyup, büsbütün güçlenmeleri kolaylaşmaktadır. 1970'lerde

yalnız İngiltere'de birkaç büyük şirket artık tüm ulusal varlığın yarısına sahip duruma gelebilmektedir. Birleşik Amerika'da da durum yine aynıdır. Bu tür uluslararası şirketlerin, üretim tarzındaki değişikliklerle hiç ilişkisi yoktur. Bunlar, teknolojik bir değişimin yansıması değildir. Bu, salt kapitalizmin daha yüksek bir aşaması sonucunda, sermaye piyasasında güçlenişin ya da finans yönlendirmelerinin [göreceli olarak] yarattığı kolaylıkların ürünüdür.

Birleşik Amerika'daki araştırmaların açıkça ortaya koyduğu üzere, birleşik şirketlerin birer parçası haline getirdikleri şirketlerdeki verimlilik ya da etkinlik artmamaktadır. Tersine, etkinlik daha da azalmaktadır bazen...

TEK ALANDA BELİREN DEV ŞİRKETLER

Bir başka tür çokuluslu şirket ise, birleşik şirket ya da conglomerate tipinden farklı olarak, sadece belirli bazı ürünleri, bu kez birçok ülkede birden üretmekle yetinmektedir.

ABD'nin Ford'u İngiltere, F. Almanya, Fransa ve dünyanın pek çok yerinde otomobil üretmektedir. İsviçre'nin Geigy ya da Ciba gibi şirketleri, dünyada kimya ve ilaç alanında son derece önemli çıkarlara sahiptirler. İngiltere'de ICI yine aynı durumdadır. ICI kimya sanayii şirketinin denizaşırı üretimi ve dış ülkelerde denetlediği alanlar, İngiltere'deki üretimini tam dört kat aşmaktadır. Kârlarının çok büyük bölümü de yine İngiltere dışındaki üretiminden gelmektedir. Tipik uluslararası şirketlerdir bunlar... İngiltere'nin Ortak Pazar'a katılmasında da zaten bu şirketlerin büyü rolü olmuştur. Çünkü, İngiltere'nin katılması üzerine bunlar AET'de şirketlerin uluslarüstü duruma geçişini büsbütün pekiştirmişlerdir. Aslında, F. Alman firmaları Fransız şirketlerini ya da Fransız şirketleri F. Alman firmalarını almak çabasında değillerdir. Uluslararası anlaşma yolunda AET'nin kendi içinde çok az çaba vardır. Buna karşılık İngiltere'de iç yatırımların, dış yatırımlar karşısında yabancılaşma'sı aşırı büyümüştür. Başka bir deyişle, yabancı yatırımların İngiltere'deki alım gücü durmadan artmıştır.

Buna karşın Japonya'daki ulusal firmaları, Birleşik Amerikalıların satın almaları tümüyle olanaksızdır. Japon firmaları hemen hemen

yüzde yüz Japon kaynaklıdır. Hiç bir çokuluslu şirket Japonya'da işlemlerini kolay yürütememektedir. Aynı biçimde, hiç bir çokuluslu şirket İsveç'te de çalışmamaktadır. İsveçliler, bunları kapıların dışında tutmaktadırlar. Zira, bir kez çokuluslu şirketler kendi hisselerini satın almaya başlarsa, ulusal egemenliklerini yitireceklerini bilmektedirler. İşte bunun içindir ki, çokuluslu şirketlerle dolu olan İngiltere ve İngiliz finans sistemi, Batı Avrupa'ya da el atabilmek için Ortak Pazar'a girmeye can atmıştır. Avrupa Ekonomik Topluluğu gibi serbest ticaret bölgeleri'nin bulunduğu yerlerde, çokuluslu şirketler kâr olasılıklarını son haddine kadar sömürmektedirler. Özellikle de ücretlerin daha düşük olduğu yerlerde, en yüksek ölçüde üretimde bulunmayı yeğlemektedirler. Bu sırada da, işçi çalıştırma, üretim ve benzeri alanlarda ulusal çıkarlara hemen hiç özen göstermemektedirler.

ULUSAL YARARIN ÇİĞNENMESİ SÜREMEZ

Batı'da bu durumun daha fazla sürüp gitmesine göz yumulması beklenemez. Öyle ki, sosyalist hükûmetlerin, kapitalizmin birer ajanı gibi çalıştığı dönemler Batı'da artık yirmi yıl geride kalmaktadır. Dünyanın insanları bir gün ulusal şirketlerin yabancılaştırma'sının ilerlemeye götüren bir yol olmadığını, anlayacaklardır. Aslında, çok uluslu şirketler, Birleşik Amerika'da eyaletler üstünde federal devletin anayasal olarak kurduğu gibi gerçek bir uluslarüstü otoriteye de sahip değillerdir. Çokuluslu şirketler, tam tersine, ekonomiyi düzenlemek üzere devletin etkin bir müdahale siyaseti izlemesini önlemeye yöneliktirler. Amaçları, devlet müdahalesi olasılıklarını en alt düzeye indirmektir. İstedikleri şey, devletin kalkınma, gelir dağılımı, üretimin yönlendirilmesi gibi alanlarda müdahalelerde bulunması yerine, «bakınız gesiner» felsefesinin sürdürülmesidir. Böylece, ulusal devletin gücünü büyük ölçüde azaltıp eritmektedirler. Bunu, kimse onaylayamaz. Bir ulusalcı değilim ben... Ancak, ulusal devletin iktidarını bu tür güçler önünde yitirmesi onaylanamaz. Gelişmeler ise, ulusal devletin, oyunun yasalarını belirleme gücünü gittikçe ciddi bir biçimde sarsmaktadır.

İşte bütün bu yeni gelişmelerin ve ayrıca 1970'lerde tarım ve ilk-

sel maddelerle sanayi arasındaki dengenin bozulması sonucunda Batı'da ağır bir işsizlik yaşanmaktadır.

Ayrıca, ödeme dengesi açıklarını gidermek üzere öteki Batılıların dış borç sağlama çabaları darboğazlara girmektedir.

Uluslararası anlaşma yönünde İkinci Savaş'tan beri görülen eğilimler, bu koşullarda, tam tersine dönebilir. Fransa şimdiden ithalât kısıtlamalarına başvurmaktadır. Buna karşılık, finans kapitalin nüfuzunun çok güçlü olduğu İngiltere, ithalât kısıtlamalarını henüz göze alamamaktadır. İtalyanlar ise ithalâta denetimlerini koydukları gibi, bunun daha ötesindeki önlemleri de uygulamaktadırlar.

Bu arada, özellikle kalkınmaya çalışan ülkeler hele yoksul ülkeler için neler yapılabileceği, çok daha karmaşık bir sorun niteliğini almaktadır.»

KAPİTALİZM, DÜNYA ÇAPINDA EŞİTLİK İLE SONUÇLANAMAZ

★ GEVGİLİLİ — «Kalkınma savaşında önemli aşamalara gelmiş Türkiye gibi toplumlar ve daha genel olarak da tüm kalkınmaya çalışan ülkeler gerçekten, XX. yüzyıl sonlarında çok çetin kararlara yaklaşmaktadırlar. Tarihsel kaderlerini değiştirmek istemektedir, bu ülkeler... Sorun, burada tarihsel planda kalkınmanın modeli, sosyal planda ise sınıfsal niteliği üstünde düğümleniyor. Prof. Ülken'in belirttikleri üzere XX. yüzyılda Batı'nın ilzediği yöntemler, XX. yüzyılda da genç toplumların kalkınması için artık geçerli görünmemektedir. Ayrıca, Prof. Alkin'in değindiği gibi, sosyal açıdan da, kalkınmanın yükünün hangi sınıflarca ve neler bedelinde kaldırılacağı çok tartışmalıdır şimdi... Neoklasik iktisadın, her koşul ve her ülke için geçerli, tek ve doğrusal bir iktisat modeli bulunduğu yolundaki inancı, ne ölçüde bağdaşmaktadır bu yeni gerçeklerle?.. Genç toplumların, daha sağlıklı bir yarın yaratmak amacıyla varolan dünya koşullarında nasıl bir yol tutmaları önerilebilir, Sayın Lord Kaldor?»

★ Lord KALDOR — «Tarih planındaki sorun dünya toplumlarının ne için varlıklı ve yoksul ülkeler olarak ikiye bölünmüş bulunduk-

larındadır. Varlıklı ülkeler ile yoksul ülkeler arasındaki açık, üstelik, kapanacağına büsbütün uçurumlaşmaktadır.

Eğer dünyada neoklasik modeller gerçekten geçerli olsaydı, sermaye ve emek hareketlerinin, en sonunda, birbirlerini eşitletler duruma getirmeleri gerekirdi. Eşitliğin ortaya çıkaracağı öyle bir dengenin ise, bütün gelişme eşitsizliklerini yok etmesi beklenirdi. Zira, kapitalizmin neoklasik teorisine göre, belli bir ülkede ücretler düşük ve sermaye de kıt ise, sermaye bu büyük üstünlüklerden yararlanıp yatırımlar yapmak üzere o ülkeye akar.

Oysa, böyle bir şey asla gerçekleşmemiştir. Ne uluslararası sermaye hareketleri, ne de emeğin hareket özgürlüğü yoluyla bir uluslararası eşitleme doğabilmiştir. Gelişim, bunun tam tersi yönde olmuştur.

Neoklasik teorilerin en temel yanılması, doğrusal bir süreç olarak benimsedikleri ölçeğe göre sabit getiri varsayımdır. Bir başka sorun ise etkinliğin, bilim'den bağımsız olarak düşünülmesidir. Öyle ki, bu görüşe göre, küçük ve büyük ölçekli üretim aynı düzeyde etkindir, verimlidir. Wicksel'in ünlü söylevinde ortaya koyduğu sorundur, bu...

SANAYİ, BATI'YI EGEMEN EKONOMİ DÜZEYİNE YÜKSELTTİ

Modern ekonomide, artan getiri, yalnız imalat sanayii'nde ortaya çıkmaktadır, her alanda değil. Örneğin, tarımda artan getiri söz konusu olmamaktadır. Marshall'ın belirttiği gibi, sanayide artan getiri ise tekelleşme'ye yol açar. Bu birikmiş güç, dünya çapında eşitlik yaratmak bir yana ancak eşitsizlik yaratmak yönünde çalışır. Farklılıklar büyük böylece... Bunun sonucu olarak da bütün neoklasik düşünceye yabancı olan, egemen ekonomiler ya da egemen sanayiler olgusu ortaya çıkar.

Bu durumu yaratan şey yalnız üretim birimlerinin boylarındaki ya da ölçeklerindeki farklılık da değildir. Aynı zamanda, bu, ileri düzeyde gelişmiş teknolojilerde öne geçmiş olmanın da bir sonucudur. Bu üstünlüğü ise, onu yaratan güçler sürekli olarak kendilerini genişletme yolunda kullanmaktadırlar. Teknolojik alanda durmaksızın ilerleyen belli egemen ekonomilerin ürünleri, ötekilerin tümünden daha üstün duruma gelmektedir.

JAPONYA NE YAPTI?

Söz konusu durum, Batı ülkelerinin yanı sıra, dıştan teknoloji ödünç almak suretiyle kendisini geliştiren Japon ekonomisinde de gözlenebilir. Yabancı lisanslardan yararlanan Japonya, başlangıçta, kendi başına çok az bilimsel araştırma yapmıştır. Birçok alanda, teknik bakımdan çok üstün durumdaki ekonomilerden Japonlar teknoloji transfer etmişlerdir. Sözgelisi, yüksek kaliteli çelik yapımında, makine yapımında ve daha birçok donanımda, bu yolu izlemiştir. Japonya... Öyle ki, bugün İstanbul'un Sheraton Otelindeki asansörler belki de Birleşik Amerika'daki birçok asansörden daha iyidir, çünkü Japonya'da yapılmıştır.

Bütün bu eşitsiz güç birikimlerinin nedeni, piyasa ekonomilerinde var olan ve Marx'tan başka hiç kimsenin farketmemiş bulunduğu bir etkenle ilgilidir. Marx'ın dediği gibi, her kapitalist birim, sürekli büyüme yönünde karşı konulmaz bir baskı altındadır. Büyümeyen bir kapitalist yatırım ancak gerileyip yok olmaya mahkûmdur. Olduğu yerde duramaz, ya büyüyecektir ya da düşüp ezilecektir, o...

Egemen ekonomilerde, büyüyüp güçlenen dev şirketlerin gittikçe daha fazla öteki şirketlere el koymaları ve daha egemen duruma geçmeleri tümüyle bundandır. Oysa bu, çok tehlikeli bir süreçtir de... Belli bir düzeydeki artan getiri, uluslararası uzmanlaşma ve işbölümünü de büsbütün güçlü duruma getirir. Ortaya çıkan büyük pazarlarda, bir ülke belirli bir üründe uzmanlaşırken, başka bir ülke de bir başka maddeyi üretir. Bu oluşum, uluslararası ticaretin nedenlerinden de birisidir.

Artan getiri altında uluslararası ticaretin yol açtığı şey, bir bakıma, üretimin ve etkinliğin dünya çapında artışıdır. Ancak, serbest ticaretin, bu sırada herkese eşit yarar sağladığını söylemek doğru değildir. Serbest ticaret bir ülkeyi zenginleştirirken, bir başka ülkeyi yoksullaştırabilir. Ötekinin yoksullaşması pahasına gerçekleşebilir, bir başkasının zenginleşmesi... Ulaştırma maliyetlerinin ve gümrük tarifelerinin düşürülmesinin yol açtığı etkilerle birlikte, dünya ekonomisindeki kutuplaşmalar büyür. Bu kutuplaşma, tarihsel alanda, sanayi ülkelerinin sanayileşmelerini hızlandıran bir etken olmuştur. Sa-

neyideki büyüme, tıpkı uazyda yıldızların belli merkezler çevresinde toplanması gibi, sanayileşmenin de belli merkezlerde odaklanması na yol açmıştır. Ama bu durum, bu kez başka ülkelerin kalkınmalarını engellemiştir.

UCUZ SANAYİ ÜRÜNÜ, AZGELİŞMİŞ ÜLKELERİ NASIL ÇÖKTÜRDÜ?

Azgelişmişlik denen durum, gerçekte, sanayileşmiş ülkelerin gelişmelerinin yol açtığı ters bir yansımadan başka şey değildir. Varolan sistem içinde sanayileşmiş ülkeler öylesine hızlı büyümüşlerdir ki, onlara, başkalarının yetişmesi olanaksızlaşmıştır.

Olayın kökenleri, ondokuzuncu yüzyılda, İngiltere'nin büyümesine kadar indirgenebilir. Gerçi, İngiltere yirminci yüzyıl sonlarında oyununu giderek kaybeden kesimdedir. Ama, ondokuzuncu yüzyılda, sanayi devrimi sonucunda mamul üretimi artan İngiltere'nin korkunç biçimde muhtaç bulunduğu şey, yeni pazarlardı. Artan sanayi ürünlerini satacak pazarlar gerekliydi.

İngiltere, pazar gereksinimi karşısında özellikle askerî gücü ile donanmasından yararlanarak, dış pazarlara el koymak suretiyle bir imparatorluk yaratmıştır. Bu güç, İngiltere'nin serbest ticaretin tüm olanaklarından çok başarılı biçimde yararlanabilmesini sağlamıştır.

Örnek olarak, İngiltere, sanayi ürünü olan dokumaları Çin pazarlarına sürmeye başlayınca, Çin ucuz İngiliz ürünleriyle dolup taşmıştır. Bunun sonucu ise, Çin'in çok daha zenginleşmesi olmamıştır. Büsbütün yoksullaşmıştır, Çin...

Yoksullaşmayı yaratan, eskiden yerel imalâthanelerde daha çok el emeği ve hünere dayanarak yapılan dokuma ya da benzeri mallar üretiminin, dıştan gelen ucuz sanayi ürünleri karşısında ayakta duramayışındır. Oysa, o ülkelerde yıkılan yerli imalâtın yerine konulabilecek hemen hiç bir şey de yoktu.»

BATI DIŞI ÜLKELER NASIL KALKINABİLİRDİ?

★ GEVGİLİLİ — «Aynı yabancı ucuz sanayi ürünleri istilâsı ve yerli imalâtın çöküşü, ondokuzuncu yüzyılın ikinci yarısında Türkiye’de de gerçekleşmiştir.»

★ Lord KALDOR — «Modern sanayiın yükselişinden önceki dönemde, şimdiki yoksul ülkelerin çoğu aslında mutlak anlamda yoksul da değillerdi. Çünkü, bunların oldukça dengeli bir ekonomileri vardı. Bu ülkelerde, yerel küçük üreticiler imalâta bulunuyor, emek de var olan iş alanları içinde epey düzenli bir biçimde kullanılabiliyordu. O dönemlerde tarımsal üretim, mevsimlik bir nitelik taşımaktaydı. Ne var ki, tarımsal üreticiler bu kez mevsimin öteki dönemlerinde başka işlerle uğraşabiliyorlardı. İsviçre’nin ünlü saat sanayii, gerçekte, kış aylarında yapacak başka hiç bir şeyleri olmayan köylülerin kendi kullubelerindeki çalışmasıyla çıkmıştır ortaya...

Boş zamanlarda yapılan bu imalât giderek büyük bir sanayie dönüşebilmiştir.

İngiltere’de de sanayileşmeyi, ithalatçı tüccarlar, getirttikleri yün, pamuk ve benzeri hammaddeleri evlerde işletmekle başlatmışlardır. Daha sonra, insanların yerini alacak daha kolay yöntemler bulunmuş, makineler ortaya çıkmıştır. Eskiden evlerinde ağır koşullarda çalışmak zorunda olan insanlar, yeni makinelerde bir çeşit denetçi durumuna girmişlerdir. Sanayi ürünlerinde maliyetin düşmesini sağlayan da bu gelişim olmuştur.

Bütün bu tarihsel gelişimden varılan sonuç şudur :

Az gelişmiş ülkeler, gelişmiş olan ülkelerle olan bağlantıları sonucunda az gelişmiş kalmışlardır. Eğer uluslararası ticaret bu yöntemlerle açılmasaydı, yoksul ülkeler kendi kaynaklarına yaslanacaklar ve oldukça zor çalışma koşullarından geçme pahasına da olsa, serbest ticaretin getirdiği dış destekten çok daha başarılı bir kalkınma sağlayacaklardı.

SOVYETLER’İN YOLU

Aynı şeyler, komünist düzen altında XX. yüzyılda Rusya’nın ge-

çirdiği deneylerde de gözlenebilir. Sovyetler'e Batı'da hemen hiç kimse kredi açmamış, hiç bir ülke onlarla büyük bir ticaret ilişkisine girişmemiştir. İster istemez, tümüyle kendilerine dayanmak zorunda kalmıştır, Sovyetler... Ama bunun sonucunda, olağanüstü fedakârlıkları göze alma pahasına, Sovyet sanayi yapısını kurmuşlardır. Birkaç kuşak olağanüstü yüklere katlanılmış sonunda kapasite ve ölçek yönünden neredeyse Birleşik Amerika'dakine eş bir sanayi düzeyi yaratılmıştır.

Aynı şey, serbest uluslararası değişim altında hiç gerçekleşmezdi. Önemli nokta, neoklasiklerin önerdiği biçimde, tarihte uluslararası ticaret koşulları altında varlıklı ve yoksul ülkeler arasında bir eşitlenme'nin gerçekleşmemiş oluşudur. Uluslararası ticaret, yoksul ve varlıklı ülkeler arasında bir eşitlenmeye öncülük etmek şöyle dursun, Myrdal'ın altını çizdiği biçimde, bu eşitsizlikleri daha da keskinleştirmiştir.

İTALYA... TÜRKİYE

Aynı durum, İtalya'da da gözlenebilir. İtalya'nın kuzey ve güney bölgeleri arasındaki yaşama standardı farklılıkları, İtalyan birliğinin gerçekleşmesinden beri hemen hiç değişmemiştir. Modern sanayi ülkenin kuzey bölgesinde birikmekle kalmamış, güney bölgesindeki imalât çalışmasını da öldürmüştür. Bunun sonucu olarak da, güney İtalya daha yoksul duruma düşmüştür. İşsizlik ve sefalet yoğunlaşmış, Güney İtalya'dan kuzey'e göç hızlanmıştır. Aradaki farklar ise yirminci yüzyıl sonlarına gelindiği halde hâlâ eşitlenebilmiş değildir. Bir bölge çökerken, bir bölge yükselmiştir. Benzer bir gelişim, sanayiin Türkiye'de İstanbul'da yoğunlaşmış bulunuşuyla de kanıtlanabilir. Venezuela'da, sanayiin Caracas'ta birikmesiyle de doğrulanabilir.

Açıkcası söz konusu kutuplaşma, hem ulusal hem de uluslararası düzeylerde kaçınılmaz biçimde oluşmaktadır. Uluslararası alandaki farklılaşma, kişi başına düşen gelirin gittikçe artan eşitsizliği biçiminde büyümektedir. Modern sanayiin içine sızdığı ya da girdiği varlıksız ülkelerin eşitsizliği, XX. yüzyıl sonlarında yoğunlaşmaktadır.

Böyle bir aşamada, yakın geleceğin çok daha fazla uluslararasılaşma yönünde olması nasıl beklenebilir?

İkinci Dünya Savaşı sonrasında uluslararasılaşma akımı, gümrüklerin kaldırılması ya da çok azaltılması yönünde olmuştur.

Japonya, Federal Almanya ve belli bir ölçüde İtalya'nın gelişmeleri, bu koşullarda hızlanmış, öteki Batı ülkelerinin bir bölümü ise ortada bir yerde kalmıştır. Buna karşılık o yoldan pek çok ülke güçlerinden çok şey kaybetmiştir. En azından, göreceli olarak, yitirmişlerdir çok şeylerini... Bu durum, gittikçe güçlenmesi beklenecek ulusal girişimleri ve ulusal devletin etkinliğinin büyümesini getirmeye adaydır. Zira, dünyayı, gerçek bir uluslararası anlayışla düzenleyecek etkin kuruluş ve örgütler daha kurulabilmiş değildir.»

YENİ İLKE : EŞİTSİZLİK GERÇEĞİNİ DEĞİŞTİRMEYE YÖNELMEK OLMALI

★ GEVGİLİLİ — «Varlıklı ve varlıksız ülkeler arasında büyüyen açık karşısında, ne gibi ortak yaklaşımlarda bulunulabilir, Sayın Prof. Ülken?»

★ Prof. ÜLKEN — «Sayın Lord Kaldor'un açıklamalarına teşekkür etmek gerek... Gerçekten, neoklasik düşüncenin dayandığı varsayımlar uygulamada işlememiştir. Gerçekçi değildir. Özellikle ölçeğe göre verim alanında Lord Kaldor'un açıklamaları birçok sorunu ortaya koymaktadır.

Neoklasiklerin düşündüğü genel denge, ilgili tarafların eşitliği varsayımına dayanır ve mekanizma buna göre işler. Oysa, o varsayım istisnâ bir durumdur.

Çağımızın koşullarında iki firmanın, iki ekonominin eşitliğini kabul etmek olanağı artık kalmamıştır. Bu durumda tarafların eşitliği varsayımına dayanan genel denge teorileri doğal olarak geçerliliğini kaybetmekte ya da gerçeğin uzağına düşmektedir.

Aslında, temel kural, tarafların eşitsizliğin olmalıdır. Gerek ulusal

ve gerekse uluslararası alanda bu kural hiç bir zaman gözden kaçırılmamalıdır.

İktisat biliminin ya da politikasının tarafların eşitsizliğine dayanan bir biçimde gelişmesi halinde, iktisat teorisinin olayları açıklama yeteneği artacak ve iktisat politikası daha geçerli olma durumuna girecek, havada kalmaktan kurtulacaktır.

Ülkelerin sorunlarını çözmeyi tek başına yüklenmeleri, kuşkusuz, belli durumlarda olumlu sonuçlar verebilir. Ancak Sovyet Rusya'nın günümüzdeki başarısını açıklarken, sadece bu unsuru öne çıkarmak biraz eksik olabilir. Çünkü, bu ülke için iktisadî ve siyasal sistem farklılığı da söz konusudur. Ayrıca, kollektivist sistemin uygulanmaya başlandığı 1917 Devrimi sıralarında Rusya dördüncü büyük sanayileşmiş ülke durumundaydı. Görülüyor ki, başarı sadece Sovyetler'in kendisini dışa kapalı tutması ile açıklanamaz.

Ayrıca, çağın teknolojik gelişmesi dünya ülkelerinin birbirine komşu olmasını sağlamıştır. Artık ülkelerin kendi içine kapanması ve dış dünya ile ilişkisini kesmesi olanakları son derece zayıflamıştır. Bu koşullar da uluslararası ilişkilerin giderek artan biçimde gelişeceğini beklemek doğru gözükmemektedir.»

★ Lord KALDOR — «Sovyetler'in durumu, kuşkusuz, tek başına bir örnek niteliğini taşımamaktadır. Aslında, Birleşik Amerika da kendi kendine yeterlilik yoluyla çok büyük ölçüde gelişmiş olan bir ülkedir. Burada önemli nokta, kendilerini geliştirmesini başaran ülkelerin ortak özellikleridir.»

NE YAPMALI?

★ GEVGİLİLİ — Batı'nın geleceği ve özellikle kalkınma savaşındaki ülkelerin kurtuluş yollarına ilişkin forum, sonuç olarak, şunları ortaya koymaktadır:

1. Varolan uluslararası düzen, neoklasik iktisadın öngördüğü biçimde varlıklı ve yoksul ülkeler arasında eşitlik getirmekten çok uzak kalmaktadır. Belli Batılı merkezlerde yoğunlaşan sanayileşme, sağ-

ladığı artan getiri yoluyla, ortaya egemen firma, sanayi ve ekonomileri çıkarmakta, bunlar da Üçüncü Dünya'yı bağımlı duruma getirmektedirler. Ayrıca, dış müdahaleler, ekonomik, politik ve sosyal yönlendirmelerle de bağımlılık pekiştirilmektedir.

2. Kapitalist Batı'da, malî sermaye'yle kurdukları geniş bağlantılar sonucu hızla büyüyen az sayıdaki dev şirketler çetin sorunlar yaratmaktadırlar. Bunlar, hem kendi ülkelerinde, hem de uluslararası planda, düzensizlik ve eşitsizlikleri giderecek etkin uluslarüstü mekanizmalar doğmasını engellemekle eleştirilmektedirler. Dünyaya, gerçek bir uluslararasılaşma yoluyla yön verecek örgüt ve kurumların yaratılamayışı, bu kez, ulusal devlet'in ve uluscu eğilimlerin güçlenişini zorunlu kılmaktadır. Öyle ki, ulusal devlet, komünist sistem içinde bile güçlenmektedir.

3. Azgelişmişlik, tarihsel planda, dış pazarlara ekonomik ve militer yollardan el koyan kapitalist sistemle derinden ilişkili bir olaydır. Oysa, geçen yüzyılda uygulanan Batılı gelişim modellerinin XX. yüzyılın genç toplumlarında aynen uygulanma olasılıkları hiç bulunmamaktadır. Genç toplumlarda, yığınlar, kaldı ki, kalkınmanın yükünün hangi sınırlar arasında ve nasıl bölüşüleceğini de bilmek istemektedirler. Eşitsiz bir dünya gerçeği altında, bu yeni gereksinimler, kalkınma savaşındaki ülkelerin öncelikle kendi amaç ve sosyal gereklerini ön plana alarak, etkin bir sanayileşme ve demokratikleşme programını yürütmelerini gerektirmektedir. Sovyetler Birliği ve bütün sosyalist ülkelerden Japonya'ya kadar büyüme ve sanayileşmeye geç ama başarıyla katılmış toplumların deneyleri de, çok bilinçli bir sanayileşme sıçramasının, gerilikten biricik kurtuluş yolu olduğunu öğretmektedir.»

Milliyet Gazetesi «Düşünenlerin Formu»ndan alınmıştır.

SEVGİLİ

İKTİSATÇILAR

3. İktisatçılar Haftasının

Yuvarlak Masa Toplantıları

Cemiyetimiz Tarafından

Kitap Halinde Yayınlanacaktır.

Sanayide ve İnsaatta, Borusan sizinle!

Bütün teşebbüslerinizin güvenilir bir desteğe ihtiyacı vardır. İşte istifadenize sunduğumuz Borusan çeşitleri size bu imkânı getirmektedir. Hem de teknik yönden kusursuz bir imalatla.

Başlıca çeşitlerimiz :

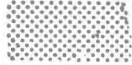
- Su ve gaz boruları
- Sanayi boruları (Mobilya ve ekzoz borusu)
- Profil borular
- Kalın etli profiller
- Pencere profilleri
- Paslanmaz çelik borular
- Ambalaj çemberi
- DKP bant

BORUSAN

Teknikte gerçek aşama

ARSLAN

tek

veya

BLOK

•yapı

- ateş tuğlası
- ateş harçları
- izolasyon tuğlası

Fab. 23 22 10
Mz. 44 30 40
EYÜP — İSTANBUL

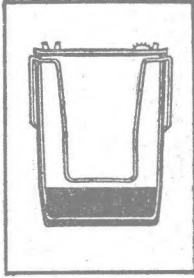

st

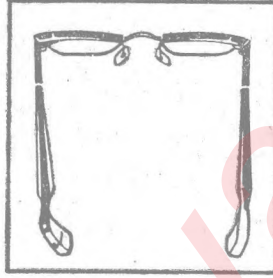
AĞIR İŞİTENLERE

OTICON

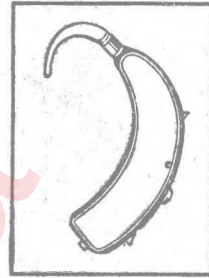
işitme cihazları

MODELLER
370 Süper - 370 Voc, Tr
371 LDC - 371 Push Pull
380 - 375 Push Pull

MODEL
835 Sx (LDC)

MODELLER
E 16 U
E 11 V
E 14 V

TEK TARAFLI-ÇİFT TARAFLI VE KEMİK YOLU TİPLERİ

Sivil ve askeri memurlara

KENDİLERİNE EŞ ve ÇOCUKLARINA BAKMAKLA YÜKÜMLÜ ANNE ve BABALARINA

Sigortalı işçilere

KENDİLERİNE EŞ ve ÇOCUKLARINA

Emeklilere

ASKER ve SİVİL EMEKLİLERİN KENDİLERİNE EŞ ve ÇOCUKLARINA DUL ve YETİMLERİNE

BEDELİ DEVLETCE ÖDENMEK ÜZERE

OTICON İŞİTME CİHAZLARININ

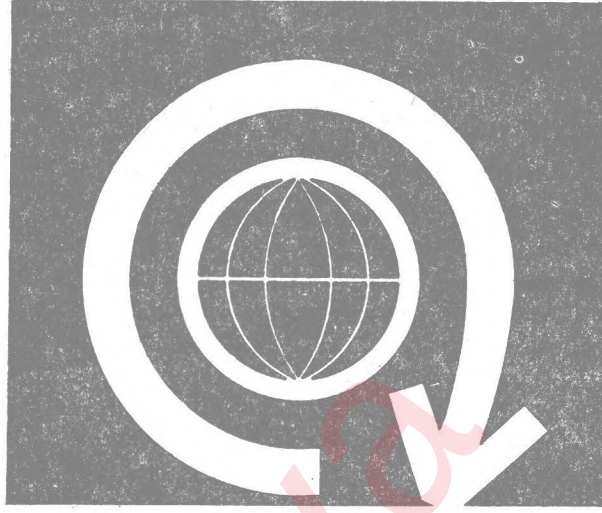
BÜTÜN MODELLERİ VERİLMEKTEDİR

İŞİTME CİHAZLARI MERKEZLERİ

ANKARA:
HERGÜN TİCARET
(Güner Tatarası)
Atatürk Bul. 85/2-A
Kızılay Tel: 17 94 96

İSTANBUL:
OTO ROT KOLL.ŞTİ
Lâmartin Cad 25/1
Taksim
Tel: 45 28 25

İZMİR:
DAMLAPINAR MÜESSESESİ
Kemal Damlapınar
Konak Ankara Palas altı
7/6 Tel: 13 66 16

Türkiyede ve bütün dünyada

İhracat ve ithalât işlemleriniz,
döviz, mevduat ve kredi hesaplarınız
ve diğer bütün bankacılık işleriniz için
Akbank'ı tercih ediniz.

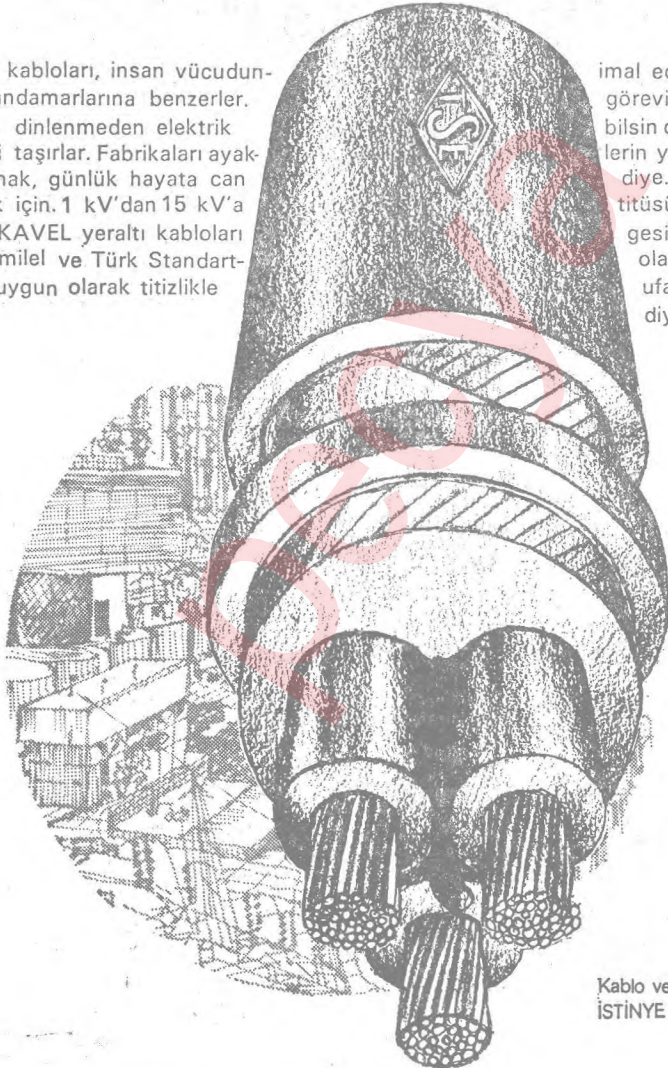
Akbank, bütün dünyadaki birinci sınıf muhabirleri
ile işbirliği yapmak suretiyle emrinizdedir.

AKBANK

Can damarı

Yeraltı kabloları, insan vücudundaki candamarlarına benzerler. Durup dinlenmeden elektrik enerjisi taşırlar. Fabrikaları ayakta tutmak, günlük hayata can vermek için. 1 kV'dan 15 kV'a kadar KAVEL yeraltı kabloları beynelmilel ve Türk Standartlarına uygun olarak titizlikle

imal edilmektedir. Candamarı görevini eksiksiz yerine getirebilsin diye. KAVEL'e güvenenlerin yüzünü kara çıkarmasın diye. Türk Standartları Enstitüsü de verdiği Kalite Belgesi ile belirtmiş KAVEL'e olan güvenini. İçinizde en ufak bir şüphe kalmasın diye.

Kablo ve Elektrik Malzemesi A.Ş.
İSTİNYE İSTANBUL Tel: 65 34 20

SİFAS
SENTETİK İPLİK FABRİKALARI A.Ş.

ŞİRKET MERKEZİ : Sanayi Bölgesi; BURSA
Tel: 18500-18504 Büro Ata-
türk Cad. Ticaret Bankası
İç Hane Kat 1, Tel: 14489

İSTANBUL BÜROSU : Manisatracılar Çarşı-
sı No. 3901 — 3902,
Atatürk Bulvarı,
Unkapanı, İstanbul
Tel . 22 36 73, 27 73 63

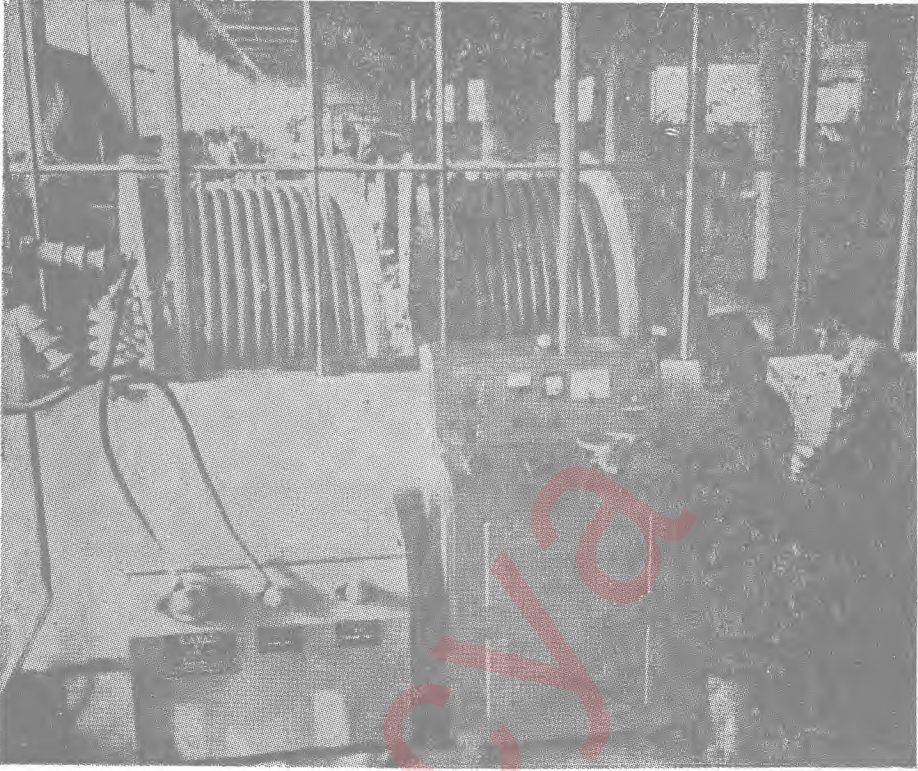
Dikkat !

Daha evvel başka yerde basılan yazılara ücret ödenmez
Yazılarda ki fikirler yazarlara aittir. Cemiyetli ve dergiyli so-
rumlu kılmaz gönderilen yazılar basılsın veya basılmasın iade
edilmez.

«Dergimizde çıkan yazılar kaynak gösterilerek yayınlanabilir.»

Reklâm Tarifesi

Ön kapak içi		1250.— TL
İç sahife		1000.— TL
Arka kapak içi		1250.— TL
Arka kapak		1500 — TL

kalite, kontrol, araştırma...

Güven verici mi?
Üstün bir teknikle mi üretiliyor?
Her türlü doğal ve mekanik
zorlamalara mukavim mi?
Türk Standartlarına uygunluk sağlamış mı?

Size ulaşmadan önce kontrol laboratuvarlarında
titizlikle incelenir.

ve güvenle kullanabilirsiniz AN-KA'yı.

an-ka
kabloları

sanayi ve ticaret anonim şirketi

Merkez: Karakoy, Sarı Ziya Paşa Cad No 55-57 İSTANBUL Tel: 44 73 07 - 49 01 37 Fabrika Tel: 25 50 98 - 25 50 99

(Basın ilân)

eğitici oyuncak :
füze kumbara

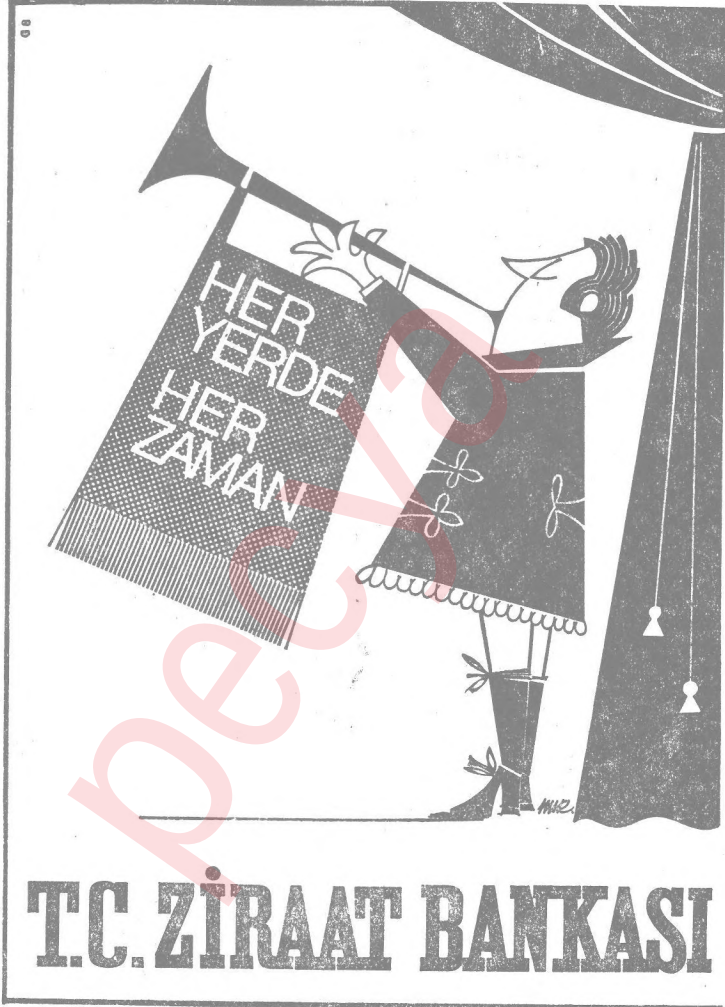
Çocuklarınızı oyun çağından
tasarrufa alıştırmak içindir.

TÜRKİYE
GARANTİ
BANKASI

Sizlerle mutlu - Sizlerle güçlü

(Basın İlan)

Tüm Sigorta

İşleriniz İçin

İmtaş İttihadı Milli Türk

Anonim Sigorta Şirketi

Acentası

Fahrettin Ecevit

Hizmetinizdedir

FATİH KIZTAŞI 25/1 ,TEL : 21 54 91 - 21 14 28

**Sevgili
iktisatçılar...**

**Dergiye ilân
veriniz,**

*

**Dergiye ilân
bulunuz,**

*

**Zira bu eser
sizindir ..!**

Üzöldüğöümüz Haberler

- ✕ T.C. Maliye Bakanlığı Hesap Uzmanları kurulu değér hesap uzmanlarından Mü. şerref Çallılar'ın annesi vefat etti. (21/1/1976) Kardeşimize sabırlar diler acılarını paylaşır merhumeyi rahmetle anarız.
- ✕ Kıymetli mezunumuz Prof. Dr. Mustafa Aysan'ın annesi vefat etti. Aysan aile. sine sabırlar diler, merhumeyi rahmetle anarız.
- ✕ Değerli mezunumuz Doç. Dr. Attilâ Baransel'in de annesi vefat etti. Eski Genel Kurmay Başkanlarımızdan Orgeneral Nurettin BARANSEL'in eşı olan merhumeyi rahmetle anar, kederli ailesinin acılarını paylaşır, sabır dileriz.
- ✕ Cemiyetimiz Genel Merkez Yönetim kurulu eski üyelerinden halen Pazar Ajans sahibi olarak çalışan Alpay Erdoğan kardeşimizin babası vefat etti. Erdoğan aile. sinin büyük acılarını paylaşır kederli aileye başsağlığı dileriz.
- ✕ Cemiyet Genel Başkanımız Orhan Sofuoğlu amcasını kaybetti. Kederli aile ef. radına baş sağlığı diler merhumu raymetleanarız .
- ✕ Solmaz Bural kardeşimizde kayın pederini kaybetti. Kederli aileye başsağlığı dileriz.
- ✕ Yönetim kurulu genç üyemiz Fahrettin Ecevit'in Eniştesi de hakkın rahmetine kavuşmuştur. Menhuma rahmet, kederli aileye başsağlığı dileriz.
- ✕ Ertunç Yücebaşın kayınpederi vefat etti. Merhuma rahmet kederli aileye baş sağlığı dileriz.
- ✕ Önder Erkan kardeşimizin de 17.1.1976 günü babası vefat etti, kardeşimizin bü. yük acılarını paylaşır, tanrıdan rahmet dileirz.

Sevgili İktisatçılar,

Elimizde olmayan nedenlerle geçikmiş bulunan İktisat Dergisi yayını hızla nor. mal çalışmaya girmiş bulunmaktadır. Yeni bir kapak baskısı içinde yepyeni bir sunuşıla huzurlarınıza gelebilmek ancak sizlerin destekleriyle olabilecektir. Lütfen deryimize yazı gönderin, abone kaydoun, reklam temin ediniz ve yeni sene dolayısıy. le üye aidatlarınızı ödemeyi ihmal etmeyiniz.

İş arayan yeni mezunlarımıza hizmet, onların elinden tutmak hepimizin görevi olduğuna göre iş imkânı bulan kardeşlerimizin acele bize duyurmasını; iş arayanların da bizimle bilhassa çarşamba günleri temas kurmalarını rica ederiz.

Sevgi ve Saygılarımızla,
Genel Merkez Yönetim Kurulu

✕ Tarhan YAMAÇ kardeşimiz TÜMCE tercüme, İdari hizmetler ve Muhasebe Bürosunu açtı. Adres : Kalyoncu Kulluk Cad. No: 60/17 Beyoğlu/İst. Başarılı çalışmalar dileriz.

✕ İzmit Akbank Şubesi Şefi bulunan mezunumuz Seniraf Çetin'in İzmit Vatan hastahanesinde kasım ayında bir kızı doğduğunu memnuniyetle haber almış buluyoruz. Candan kutlar yavruya uzun ömür dileriz.

✕ 1968 mezunlarımızdan İstanbul Bankası teftiş kadrosu değerli müfettişi Yalçın Özkılıç kardeşimiz bankanın Sirkeci, Şubesi'ne Müdür oldu. (Tel. : 22 52 17). Candan kutlar başarılarının devamını dileriz.

✕ T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü istihbarat Müdürlüğü Mali Tahlil Uzmanı Selâhattin Yeter kardeşimizin de Ülkü ismi verilen bir kızı oldu. Ülkü'ye uzun ömür aileye mutluluk dileriz.

✕ İzmit Şubemizin değerli üyeleri Birol Kazancıoğlu Seka Satış Müdür Muavini, Ahmet Gençaçcı Nakliyat ve Ambar Müdürü; Nurettin Ambarcı Satış Müdürü olarak SEKA kağıt fabrikasında bulunmaktadırlar. İzmit'e yolu düşen arkadaşlarımıza yardımcı olacak kardeşlerimize hatırlatırız.

✕ Şeref Özgencil askerliği müteakip bankacılığı bırakarak İSTA haber ajansına geçerek gazeteciliğı tercih etti. Yönetim kurulu genç üyemiz Özgencil'e yeni görevinde de başarılar dileriz.

✕ Değerli mezunumuz Hüsamettin Dinçer Emekli Sandığı Genel Müdür Muavini oldu. 1922 yılında niğdenin fertek kazasında doğan mezunumuz. İlk, orta ve lise tahsilini Afyonda yapmıştır. İşletme ve Maliye disiplinlerniden mezun olan kardeşi. Biz önce İller Bankasında bilâhère Et ve Balık kurumunda görev yapmıştır. Yeni görevinin hayırlı olmasını diler candan kutlarız.

✕ Türkiye Odalar Birliğince Şubat'ın ilk haftasında düzenlenen «Ödemeler Dengenizde Yapısal Sorunlar» konulu Seminer nedeniyle fakültemizin bazı hocaları ile mezunlarımız Ankara'da buluştular. 5.Şubat.1976 günü öğle yemeğı paydosundan yararlanarak toplu halde Ankara Şubemizin davetlisi olarak Yenişehir Konur Sokak No. : 36 kat 3 Daire 8.9.10 da birlikte öğlen yemeğı yediler; dertleşerek, eski günleri yad ettiler Bu arada Cemiyetimizin Ankara Şube Başkanı Zeki Albayrak 6. Mart.1976 gecesi Ankara'da bir balo düzenlediklerini açıkladı. O tarihte Ankara'da bulunacak mezunlarımıza duyururuz.

✕ Hocalarımıza ve o tarihte Ankara'da bulunan mezunlarımıza birlikte olma fırsatını veren Ankaralı kardeşlerimize bu örnek davranışlarından ötürü teşekkür ederiz.

Kasım 1975 ayı Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Borsaları bakımından hayli ilginç geçmiş bir çok odalarda mezunlarımız görev başına gelmişlerdir. Örneğin; İstanbul Sanayi Odasında Şaban Çavuşoğlu yönetim kurulu başkan vekili, Necdet Esen Ankara Ticaret Odası Başkanı, İzmit Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kuruluna Yusuf Topçu kardeşlerimiz seçilmişlerdir. Diğer odalarda yönetim kurullarına seçilen mezunlarımız hakkında bilgi aldıkça sizlere duyurmaya çalışacağız. Değerli mezunlarımızın görevlerinde başarılı olmalarını diler candan kutlarız.

✕ Mahmet Emanet Mali Müşavere ve muhasebe bürosunu Mercan Tacirhane Sokak, Kamis İş Hanı No. 26 Kat 9 Tel : 22 82 84 nakletmiştir. İlgilenen arkadaşlarımıza duyururuz.

✕ Ankara Şubemiz eski başkanlarından ve halen Divan heyeti üyemiz Orhan Buldaç İmar İskân Bakanlığı Mesken Genel Müdür yardımcısı olarak Ankarada görev yapmaktadır, duyururuz.

✕ Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğünden ayrılan Orhan Çevik kardeşimiz emekli oldu.

✕ Orhan Erdenen kardeşimiz de emekli olmuştur. Yeni adresi : Sakızağacı Ml. marlar Apt. No. 8 Daire 4 Mecidiyeköy - İstanbul.

✕ Ahmet Yılmaz Tekel Genel Müdürlüğünde ki görevinden emekli olmuştur. (Tel : 66 40 00) Emekliye ayrılan kardeşlerimize huzur dolu bir hayat dileriz.

✕ Ram Dışticaret Genel Müdürlüğünden ayrılan Turgut Kayakan kardeşimiz değerli mezunumuz Dr. Fazlı Ayverdiden boşalan Bozkurt Mensucat A.Ş. ye Genel Müdür oldu. Dr. Fazlı Ayverdi'nin serbest çalışacağı öğrenilmiştir. Değerli mezun kardeşlerimizin yeni görevlerinde de başarılar dileriz.

✕ İş Bankası Safraköy şubesi Müdürü Ömer Paksoy İş Bankası Yeşildirek Şu. besi Müdürlüğüne getirilmiştir. Yeni görevinde başarılar dileriz.

✕ Musa Varol TEK İstanbul Ticaret Müdürlüğü Müdür Muavini olarak halen Salı. pazarı Genel Sigorta Han Kat 8 (Tel: 45 79 51) adresinde bulunmaktadır. Devre arkadaşlarına duyururuz.

✕ Net Civata Muhasebe Müdürlüğünden ayrılan Saim Öztürk serbest muhasep ve müşavir olarak çalışmaya başlamıştır. Başarılı olmasını dileriz.

✕ Alpay Erdoğan kardeşimizin Meliz ismi verilen bir kızı olmuştur. Erdoğan ailesini kutlarız.

✕ Uzun yıllar Millî Reasürans Şirketinin Genel Müdür Yardımcılığını başarıyla yürütmüş bulunan değerli mezunumuz Faruk Seven'in Genel Müdürlüğe atandığını memnuniyetle öğrenmiş bulunuyoruz. Candan kutlarız :

✕ Koç camiasının sevilen iki elemanı olarak tanıdığımız Ragıp Ekşioğlu ve Gün. gör Adak Burokur Ticaret A.Ş. ye geçtiler. Ragıp Ekşioğlu Genel Müdür Güngör Adak Genel Müdür yardımcılığına getirilmişlerdir. Kardeşlerimizi candan kutlarız. (Adres : Valikonağı Caddesi 49 Nişantaşı/İst. Tel : 48 60 88 — 46 36 55).

✕ Solmaz Bural Ziraat Bankası Beşiktaş Şubesi Müdürlüğündeki görevinden Fa. tih Şubesinde terfihan yeni görevine başladı. Arkadaşımızı candan kutlarız,

✕ Mutafa Aktaş (T.C. Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü Mali tahlil uzmanı) kardeşimizin bir oğlu oldu. Tolga ismi verilen yavruya uzun ömür aileye mutluluk dileriz.

✕ Fahri Hakçobanı kızı Zeynebi Hakkı Erdil ile 6.2.1976 günü Kadıköy evlendirme memurluğunda yapılan törenle evlendirdi. Genç evlileri ve aileyi kutlarız.

**İ. Ü.
İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI
CEMİYETİ**

Özel — Aylık

Haber Bülteni

BEYOĞLU TÜNEL GALİPDEDE CADDESİ NO. 48/1 İSTABUL

Tel. : 44 04 36 — 44 48 63 — 49 89 03

İKTİSAT DERGİSİ (Kasım — Aralık 1975 — Ocak 1976) Ekidir. Parayla Satılmaz

Sevgili İktisatçılar,

İl nci İktisatçılar Haftasını da başarıyla sonuçlandırdık. 1 - 6 Aralık. 1975 gün. lerini kapsıyan hafta geçen yıl olduğu gibi. Fakültemizin başta Sayın Dekanı Prof. Dr. Esat Çam olmak üzere değerli öğretim kadrosu büyük ilgi göstermiş gerek tebliğleri gerekse dinleyici olarak katıldıkları oturumlara ilginç sorularıyla renk katmışlardır. Bu arada değerli iş adamları ve iktisatçılar da hafta süresince otu. rumları izlemişler, basın ve TRT oturumların özetini vermiştir. Haftanın oturumla. rında konuşmacılar tarafından sunulan tebliğlerle eleştiriler önümüzde ki günlerde İktisat Dergisinde yayınlanacaktır.

Hafta 6.Aralık.1975 gecesi yapılan Balo ile kapanmıştır.

Dr. Yıldırım Kılış başarılı bir imtihan sonucu Doçent oldu. Halen İstanbul Tl. caret Odası Genel Sekreter Muavini ve İşletme fakültesi öğretim kadrosunda gö. revli bulunan değerli mezunumuzu candan kutlarız.

Uzun yıllar Türkiye Halk Bankası Genel Müdür Yardımcılığı görevini başarıy. la yürüten Muzaffer Denizdöven in Türkiye Emlak Kredi Bankası Genel Müdürlüğü. güne atandığı bütün mezunlarımıza memnuniyetle duyurur candan kutlarız.

* Ankara Şubemiz yönetim kurulu sekteri ve Teksif Sendikası ekonomisti İmren Aykut kardeşimiz Ankaradan İstanbula geldi. Türkiye Şişe Cam Genel Müdürlüğü İşçi İşveren ilişkileri Uzmanı olarak müessesenin Karaköy . Anadolu Sigorta Han daki binasında çalışmaya başladı. Arkadaşımızın yeni görevinin hayırlı olmasını candan dileriz. (Tel : 45 21 77 — 78 79).

**İ. Ü.
İKTİSAT FAKÜLTESİ
MEZUNLARI
CEMİYETİ**

Özel — Aylık

Haber Bülteni

BEYOĞLU TÜNEL GALİPDEDE CADDESİ NO. 48/1 İSTABUL

Tel. : 44 04 36 — 44 48 63 — 49 89 03

İktisat Dergisi (Ekim, Kasım, Aralık 1974) Ekidir parayla satılmaz

Sevgili İktisatçılar!

Seçim öncesi hazırladığımız raporun içinde yeralan hususları sırasıyla gerçekleştirecek Oylarınıza lâyük olmaya çalışıyoruz. Bu arada bize zevkle çalışma enerjisi verecek «önerilerinizi de her zaman ki gibi bekliyoruz.

Basınla, TRT ve Televizyonla kurulan ilişki kuvvetlenirken Fakültemiz yöneticileri ve öğretim kadrolarıyla sıkı işbirliğimiz en iyi şekilde devam ediyor.

Fakültemizden haberler :

Prof. Dr. Esat ÇAM yeniden İktisat Fakültesi dekanı oldu. Yapılan seçim sonucu Prof. Dr. Nusret EKİN Dekan vekilliğini almıştır. Yönetim kuluna ise : Prof Dr. Lütfi Güçer, Prof. Dr. Emin Altan, Prof. Dr. Nuri Karacan, Prof. Dr. Sabahattin Zaim, Doç. Dr. Erol Manisalı, Doç. Dr. İzzettin Önder seçilmişlerdir.

Bu arada Dr. Akın İlkin'in Profesörlüğe, Dr. Işıl Akbaygil (ERSAN) ile Dr. Doğan Kargül'ün Doçentliğe yükseldiklerini öğrenmiş bulunuyoruz. Candan kutlarız.

Fakültemizin II No.lu dersane Anfisine çok değerli hocamız Sayın Ord. Prof. Dr. Ömer Celâl Sarç'ın adı verilmiştir.

Değerli hocamız Prof. Dr. Halûk Cillov Ticaret Bakanı oldu.

CAMİAMIZDAN HABERLER :

✱ Ordu yardımlaşma kurumu Muhasebe Müdür mavini Ahmet Cevat Şükür oğlu (SUNER) nun OYAK yatırım ve Holding A. Ş Muhasebe ve Mali İşler Müdürlüğüne getirilmiştir.

✱ Türkiye Halk Bankası Karaköy Şubesi Müdürlüğün de uzun yıllar görev yapmış bulunan değerli mezunumuz C. Kemal KAYNAK bu görevden ayrılarak İstanbul Bankası Merkez Şubesi Müdürü olarak 14. Kasım. 1974 tarihinden itibaren yeniden Bankacılığa dönmüştür. Değerli kardeşimizin başarılarını burada da devam ettireceğine inanıyoruz.

✱ Halen Canada'nın 235 BAY t. Apt. 607 Ottawa Ontario KIR 5Z2 adresinde bulunan Mehmet Ali Suiutaş kardeşimizin bütün mezunlara selâmı var. Kurban Bayramımızı ve Yeni Yılıımızı candan tebrik ediyor.

✱ Yönetim Kurulu eski üyelerimizden ve halen ÇBS boya sanayi'nin kıymetli elemanlarından Sabahattin İnce oğullarının bir oğlu olmuştur. Yavruya uzun ömür ve mutluluk diler genç anne ve babayı candan kutlarız.

✱ Yönetim kurulu üyelerinizden Muammer Başoğlu Sayın Vesile Baş ile nişanlanmıştır. 16. Ocak. 1975 perşembe günü saat 16.15 de Beyoğlu evlendirme Dairesinde yapılacak nikâhla hayatlarını birleştireceklerini haber aldığımız kardeşlerimizi şimdiden kutlarız.

✱ Genç mezunlarımızdan halen İstanbul Sanayi Odasında çalışmakta olan Erol Şengel kardeşimizin Muhasebe şubesi büro şefliğine terfi ettiğini memnuniyetle camiamıza duyurur, başarılar dileriz.

✱ Atalar müessesesinde muhasebe müdürü olarak görev yapan Sabit Eren kardeşimiz nişanlı bulunduğu sayın Nurcan Donan ile 5. Aralık. 1974 günü fatih evlendirme dairesinde yapılan nikâh töreniyle hayatlarını birleştirmiştir. Genç evlileri candan kutlar, mutluluklar dileriz.

✱ Cemiyet Divan üyeniz Ali Dinççağ biricik kızı Lâle'yi genç ekonomistlerden Ali Rıza Yürükoğlu ile evlendirmiştir. Mutluluklar dileriz.

✱ Nemin Özer ile Behzat Kayaol'da 27. Ekim. 1974 pazar günü Bakırköy Burç düğün salonunda yapılan töreni müteakip hayatlarını birleştirmişlerdir. Gençleri kutlar mutluluklar dileriz.

✱ Anadolu Bankasında ki mezun kardeşlerimizin başarıları Erol Okuyan Krediler Müdürü; Ercan Uysal soy krediler II ncı Müdürü; Berkcan Ürey Personel Müdürü; Orhan Ergenekon Şubeler ve Organizasyon Müdürü oldu. Kardeşlerimizi candan kutlar başarılarının devamını dileriz.

✱ İzmirden sevindirici bir haber :
Süleyman Yüksel bildiriyor! (Mobilgaz P.K. 214 — İZMİR)
Kıymetli mezunlarımızdan İzmir - Tarış zeytin yağı birliği müdür muavini Şerafettin Aybar Müdürlüğe terfi etmiştir. Kardeşimizi candan kutlar, başarılarının devamını dileriz.

✱ MARTAŞ firmasından ayrılan İLHAN AŞKIN Bursada MASİT Maden Suları İşletme ve Ticaret A.Ş. (KINIK Maden suyu — Sodası) Tuzpazarı Pehlivanoglu İş Hanı No. 15 — Bursa firmasında göreve başlamıştır.

✱ İhsan DAİ; Güneş Rheinstahl yürüyen merdiven fabrikasından sonra Gaziantep'te Güneş Sanayi ve Ticaret Koll. Şti. HİM YEM fabrikasını kurdu. Kutlar başarılar dileriz.

Ankara Şubemizde Yönetim kurulu seçimi yapıldı.

Orhan Buldaş ekibinden Zeki Albayrak ekibi Ankarada yönetimi bir yıl süreyle devraldı. Zeki Albayrak'ın başkanlığında ki yönetim kurulunda Fahrettin Tunçöz, İmren Aykut, Ergun Okan ve geçen devreden Kenan Güler var. Denetim kadrosunda ise Oktay Emed, Muharrem Taşçoğlu ve Ercan Akbaş gibi isimler var. Şubenin Genel Merkez Temsilcisi olarak ise Orhan Buldaş seçilmişlerdir. Kardeşlerimizi candan kutlar, camiamız için başarılı çalışmalarını bekliyoruz.

9 - 14 Aralık 1974 tarihleri arasında düzenlediğiniz I ncı İKTİSATÇILAR Haftasını kutladık.

Her bakımdan başarılı geçen haftamızın önümüzde ki yıllarda da devam etmesi büyük amacımız!... Haftamıza Adana şubemiz Prof. Dr. Yüksek Ülken tarafından verilen bir konferansla katılmıştır. Trabzonda bulunan İktisatçı kardeşlerimiz'de 14. Aralık. 1974 Cumartesi günü Ticaret ve Sanayi Odası Salonunda Karadeniz Teknik Üniversitesi Asistanlarından İktisatçı Dr. Hasan Özyurt tarafından «Türkiyenin Kalkınma Yolu» konuları bir konferansla haftamıza katılmışlardır. Bu arada yaz aylarında ara verilen aylık yemekli toplantılarını canlandırmak ve 14. Aralıkı kutlamak amacıyla o gece Petrol Ofisi Bölge Müdürlüğü lokalinde birlikte yemek yiyerek fakülte anılarını anlatmışlar hoşça vakit geçirmişlerdir. Bu arada Petrol Ofisi Bölge Müdürü Yardımcısı olarak bilinen Şerif Canpolat kardeşimizin Trabzon bölge müdürlüğüne atanması haberi ayrı bir memnuniyet yaratmıştır. Değerli mezunumuzu candan kutlarız.

Sevgili İktisatçılar!

Aşağı da sunduğumuz I. İktisatçılar Haftası Programını aynen sizlere yakışacak şekilde gerçekleştirdiğimiz için ayrıca mutluyuz. Haftayı izliyemeyen kardeşlerimize yakında, konuşmalarını önerilerinden yararlanarak bastıracağımız broşür veya özel kitapla yardımcı olacak bilgiyi vermeye çalışıyoruz.

I. İKTİSATÇILAR HAFTASI PROGRAMI

9 ARALIK PAZARTESİ 1974	12 ARALIK PERŞEMBE 1974
Saat: 10 Atatürk heykeline çelenk koyma (İst. Üniversitesinde)	Saat: 13.30 Taksim Belediye Gazinosu
Saat: 10.30 (2. No.lu anfi)	Panel
Prof. Dr. Esat Çam (Fakülte adına haftanın açılışı) Nihat Batur (Cemiyet adına haftanın açılışı)	SANAYİMİZ ve SORUNLARI
Konferans İKTİSATÇININ TOPLUMDAKİ YERİ Prof. Dr. Erdoğan Alkin Dr. Metin Çağlar	Prof. Dr. Feridun Ergin Prof. Dr. Gülten Kazgan (Mazeretine binaen katılmadı.) Prof. Dr. Mükerrrem Hiç Ertuğrul Soysal Feyyaz Berker Genel Tartışma
Saat: 15 İstanbul Ticaret Odası Konferans salonu	Saat: 21 Televizyonda Açık Oturum
Konferans 1970 SONRASI TÜRKİYE'SİNDE ENFLASYON Prof. Dr. Yüksel Ülken Genel Tartışma	TARIM - SANAYİ İLİŞKİSİ ve EKONOMİK KALKINMAMIZ
Kokteyl	Mehmet Barlas Prof. Dr. Gülten Kazgan Prof. Dr. Mükerrrem Hiç Prof. Dr. Erdoğan Alkin
10 ARALIK SALI 1974	13 ARALIK CUMA 1974
Saat: 13.30 Taksim Belediye Gazinosu	Saat: 16 Konferans
Tartışmalı Konferans SANAYİLEŞMENİN NERESİNDEYİZ Doç. Dr. Akın İlkin Erol Çevikçe Halit Narin Güngör Uras Genel Tartışma	İst. Sanayi Odası Konferans Salonu TÜRKİYEDE SANAYİLEŞME ve İSTİHDAM SORUNLARI Prof. Dr. Nusret Ekin Tartışma
Çay	Kokteyl
11 Aralık Çarşamba 1974	14 ARALIK CUMARTESİ 1974
Saat: 13.30 Taksim Belediye Gazinosu	Saat: 20.30 - 03.00
Tartışmalı Konferans A. E. T. Karşısında Sanayimiz Doç. Dr. Erol Manisalı Kâmuran İnan Aydın Köymen Doç. Dr. Necati Mumcu Genel Tartışma	GELENEKSEL İKTİSATÇILAR BALOSU
Çay	Taksim Belediye Gazinosu Salonları
	Haftanın Kapanışı

Bu arada Haftamızın oluşmasında büyük katkılar bulunan : T. C. Ziraat Bankası, Akbank, AKSİGORTA, Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, İstanbul Ticaret Odası, İstanbul Sanayi Odası, ARSLAN Tuğla, AN-KA kablo sanayii, Türkiye Garanti Bankası, Hamamcıoğlu Müesseseleri, Merbolin boyaları, Türkiye İş Bankası A. Ş. gibi başlıca kuruluşlarla tüm basın kuruluşlarına bir kere daha teşekkürü borç biliriz.

ÜZÜLDÜĞÜMÜZ HABERLER

✕ Arçelik A. Ş. Genel Müdür Muavini Değerli Mezunumuz Ünal Çingir'in Pederi Vefat etmiştir. Yıllarca Milli Eğitim kadrosunda Müdür olarak görev yapmış bulunan merhuma tanrıdan rahmet kederli aile efradına başsağlığı dileriz.

✕ Çok değerli Hocamız Ord. Prof. Dr. Fahri Ziya Fındıkoğlu da hakkın rahmetine kavuştu. Uzun zamandan beri rahatsız bulunan hocamızın aramızdan ayrılışı camiamızda büyük zühtü yaratmıştır. yeri asla doldurulamayacak hocaların hocasına tanrıdan rahmet kederli ailesine ve talebelerine başsağlığı dileriz.

✕ Prof. Dr. Mehmet Oluç hocamızın da eşi bir trafik kazası sonucu hayata gözlerini yummuştur. Başta hocamız olmak üzere merhumenin geride bıraktığı kederli aile efradının yaslarını kalpten paylaşıyoruz. Allah rahmet eyleye.

✕ Sümerbank eski müfettişlerinden Komyanın Karaman ilçesinden 1955 yılı mezunu Özcan Özçelebi kardeşimizin ani vefatını büyük üzüntüyle öğrenmiş bulunuyoruz. Genç yaşta aramızdan ayrılan Özcan kardeşimizi rahmetle yad eder kaderli aile efradına, dost ve arkadaşlarına baş sağlığı dileriz.

✕ Denizcilik Bankasının değerli elemanlarından 1955 yılı mezunumuz Aydın İZGİ'nde pederi Eski Urfa ve Hatay Valisi Avukat M. Celâl İZGİ vefat etmiştir. Başta değerli kardeşimiz AYDIN olmak üzere kederli İZGİ ailesine başsağlığı diler, acılarını paylaşır merhuma tanrıdan rahmet dileriz.

✕ Şeker Sigorta Muhasebe Müdürü Vedat Öktenin kayın pederinin vefatını üzülenerek öğrenmiş bulunuyoruz. Merhumu rahmetle anar kederli aile efradına başsağlığı dileriz.

✕ Değerli Üyemiz Etibank Müdürü Abit Kayahan'ın annesi hakkın rahmetine kavuşmuştur. Kederli aileye başsağlığı diler acılarını paylaşıyoruz.

Değerli mezunlarımız, hepimizin Kurban Bayramlarını ve YENİ YILLARINIZI candan kutlarken zaman zaman iş arayan kardeşlerimizin taleplerini karşılamak amacıyla sizlerden her zaman olduğu gibi yardımlarınız bekliyoruz. Lütfen civarınızda bulunan boş iş imkânlarını ve iş arayanların durumlarını bize duyurunuz.

Hepimizin yegâne sesinizi duyurma organımız olan İKTİSAT DERGİSİ'Nİ en iyi şekilde yaşatmak büyük görevimizdir. Lütfen dergimize abone olalım, bulunduğu kuruluşlara abone kaydettirelim, yazı ve reklâm sağlayalım.

Yeni yılla birlikte sayın üyelerimize aidatlarını ve dergi abone bedellerini yenilemelerinin gerekli olduğunu hatırlatınız. Zaman zaman uyarmalarınıza rağmen bazı mezun üyeleriniz henüz 1974 yılı üye aidatlarını yatırmamış bulunmaktadır. Bu kardeşlerimizin aidatlarını en kısa zamanda cemiyet sekreterliğine ödeyerek görevlerini yapmalarını rica ediyoruz.

Sevgi ve Saygılarımızla,
Genel Merkez Yönetim Kurulu

2000 TL ev kredisidir

..o sıcak yuvarız
kendi malınız olsun istemez misiniz?
kısmetse olur demeden, oturup beklemeden
tasarruflarınız değerlendirilsin,
mutluluğunuz devam etsin istemez misiniz?
yeni yapı tasarrufu sistemiyle;
paranıza hem faiz, hem de 15 yıl vadeli
200.000.-tl ev kredisi almak istemez misiniz?

**TÜRKİYE
EMLAK KREDİ
BANKASI**

*subelerimizden broşur isteyiniz

870 ŞUBEMİZLE
YURDUN HER YERİNDE DAİMA
HİZMETİNİZDEYİZ

**ZİRAAT
BANKASI**